

Torsdagen den 4 april

Kl. 19.30

Torsdagen den
4 april 1974Ungdoms- och nykterhetsvård, m. m.

Förhandlingarna leddes till en början av fru tredje vice talmannen.

§ 1 Ungdoms- och nykterhetsvård, m. m. (forts.)

Fortsattes överläggningen angående socialutskottets betänkande nr 5, punkterna 30–47.

Herr SVENSSON i Kungälv (s):

Fru talman! Jag har fått på min lott att säga några ord i samband med vad som upptagits i utskottets betänkande under punkterna I och J.

Den som läser motionerna som hör till dessa punkter och utskotts-betänkandet finner nog snart att det är ett ganska snårigt område som vi rör oss på. Det gäller framför allt avsnittet under rubriken *Nykterhetsvård m. m.*, där de små bokstäverna "m. m." rymmer hela det svåra narkotikaproblemet.

Vi har i socialutskottet haft att behandla flera omfattande och innehållsrika motioner. Detta tyder på att både nykterhetsfrågan och narkotikafrågan fortfarande oroar allmänheten och bekymrar oss. De här motionerna andas otålighet, och jag vill gärna medge att det inte är svårt att dela den otåligheten. Det känns ibland som om man skulle vilja rycka sig lös och gripa in på detta område, men jag förmodar att man precis som många andra snart skulle finna att svårigheterna är stora och att barriärerna är svåra att komma över. Jag tror att varje socialarbetare känner detta in på bara kroppen.

Fru Astrid Kristensson, som hade anmält sig till denna debatt men som inte är här nu, säger i sin motion 1329 att det inte finns några enkla lösningar beträffande alkoholist- och narkomanvården. Jag skulle tro att det är det sannaste som hon har yttrat i den här debatten – det finns ingen kungsväg. Men ändå vill hon ha klara linjer, och den reservation som är upphängd på hennes motion talar om att man redan nu bör slå fast hur det skall bli t. ex. i fråga om frihet och tvång, fastän socialutredningen just i dagarna – hoppas vi – slutjusterar sitt betänkande.

Vi får alltså såsom ansvariga i detta fall söka oss fram. Folkpartiet talar i sin motion om en viss *handlingsförlamning*. Förhållandet är ju det, att om vi bara visste vilka metoder som skulle användas för behandlingen, skulle vi nå bättre resultat.

Men jag vill gärna understryka, fru talman, att resultat också nås i detta avseende. Det finns ibland en behandlingspessimism som kan vara nästan förödande. Den har kommit ganska starkt till uttryck från denna talarstol – inte i dag, men tidigare – när det gällde narkomanvården. Man sade att inte någon enda människa hade blivit hjälpt. Så kom socialstyrelsens undersökning, som visade att det på många områden och i

många fall har gått ganska bra. Jag tror att den farligaste inställning man kan ha är just pessimism och tron att det inte finns några möjligheter att komma fram, eftersom den förlamar dem som arbetar med dessa frågor.

Det finns i vården av alkoholskadade och narkomaner en trend som jag gärna vill understryka också i den här debatten – trenden mot öppenvård och frivillighet. Av statistik som vi kan ta del av framgår att tvångsintagningarna inom nykterhetsvården minskar. Antalet enskilda vårdanstalter och inackorderingshem ökar. Detta måste, fru talman, vara en riktig utveckling. Det går inte att tvångsvårda människor. Vi kan naturligtvis av humanitära skäl inte låta folk frysa ihjäl under Stockholms broar eller på andra ställen. Det finns alltså en gräns för denna frihet, men den bör sättas så långt bort som möjligt.

När man tar del av vad som pågår på detta område finner man att det är ett ganska omfattande arbete. Det framgår inte av motionerna – när man läser dem får man en känsla av att nästan ingenting händer. Socialutredningen lägger snart fram sitt principbetänkande. Alkoholpolitiska utredningen befinner sig i slutskedet. Alla vi som har sysslat med dessa frågor har väl känt otålighet inför den tid det tar att utreda, men nu har vi resultatet av utredningsarbetet strax om hörnet.

Förra året anslag vi 8 300 000 kronor till särskilda åtgärder för vård av alkoholmissbrukare m. m. Vi fick bestämmelser om tillfälligt omhändertagande. Polisen fick möjligheter att flytta minderåriga från farliga eller skadliga miljöer. Regeringen har skapat det brottsförebyggande rådet, som bl. a. har tillsatt en grupp med rättschefen Sturkell i socialdepartementet som ordförande och en annan grupp med f. d. riksdagsmannen Daniel Wiklund som ordförande. Båda dessa grupper skall syssla med alkohol- och narkotikafrågorna och det samarbete som vi länge har talat om mellan socialvård, skola och polis.

Inom nykterhetsvården har vi nyligen fått en anstaltsutredning, och socialministern tillsatte i januari i år en utredning för översyn av personalorganisationen inom nykterhetsvården. Den skall också ta upp den ekonomiska situationen för anstalterna som – det vill jag gärna understryka – är ganska prekär på en del håll. Denna har däremot inte tagits upp i motionerna.

Vi har nyss, fru talman, fört en reform i hamn som har passerat ganska obemärkt. Det var en efterlängtd reform; det gällde att ge dem som är intagna på nykterhetsvårdsanstalter sjukpenning. Utskottet begär också översyn av statsbidragsreglerna inom narkomanvården. Dessutom har den kommunalekonomiska utredningen hand om hela det ekonomiska fältet och utreder hur kostnaderna skall fördelas mellan kommun och stat.

Man kan naturligtvis – jag understryker det igen – känna otålighet över att allt detta utredningsarbete inte går fortare. Men att söka ge sken av att något väsentligt inte är på gång tycker jag är att tala mot bättre vetande.

Herr Romanus tog upp fylleristrafutredningen, som berörs i folkpartimotionen. Socialutskottet har också understrukit vikten av att förslag snarast läggs fram för beslut. Jag vill gärna instämma i vad herr Romanus sade om att det är orimligt och omänskligt att ta ”fyllerister” – som vi kallar dem – till en polisfinka och sedan skicka ut dem i den kalla

verkligheten utan att ge dem någon form av adekvat vård. Detta är en svår fråga — det är inget tvivel om den saken — men vi måste av humanitära skäl snart försöka lösa den. Jag understryker, fru talman, vad utskottet sagt på den punkten.

Jag vill gärna säga några ord också om thinnermissbruket. Detta synes under senare år ha tilltagit samtidigt som man kan konstatera att narkotikamissbruket tydligen ligger ganska stilla. Det senare är vi naturligtvis glada för, men vi måste på den punkten ha en hög beredskap. En arbetsgrupp inom sjukvårdsförvaltningen i Göteborg har med stöd av ett, låt vara litet, statsbidrag gjort en utredning genom vilken man konstaterat att 69 dödsfall bland ungdomar — i en del fall rör det sig om barn — haft ett starkt samband med eller t. o. m. direkt orsakats av thinnermissbruk. 69 unga människor har gått under på grund av en vara som finns i den allmänna handeln!

Herrar Åkerlind och Romanus har tagit upp frågan om anslaget till Länkarna "m. m." — dessa bokstäver inrymmer en del annat än Länkrörelsen. De har hävdat att det föreslagna anslaget inte innebär någon höjning i jämförelse med det anslag som utgick förra året. Jag medger gärna att det varit en del svårigheter när det gäller detta anslag, inte minst beträffande de kristna och ideella organisationerna. Bestämmelserna är sådana att det varit svårt för socialstyrelsen — eller i varje fall har det sagts så — att lämna ut anslag. Därför har det inte blivit särskilt mycket. Socialministern och jag har haft en interpellationsdebatt i denna fråga, och jag tackar nu socialministern för det regleringsbrev som gick till socialstyrelsen efter den debatten. Jag tror att det nu är fritt fram.

Men detta innebär att det finns pengar som inte används detta budgetår, och nu lägger man på 800 000 kronor för nästa budgetår — jag förutsätter att det inte är 125 000 kronor som det har sagts i denna debatt. Jag tycker därför att vi bör vänta och se. Det har hittills inte varit en fråga om pengar, utan en fråga om bestämmelser.

I detta sammanhang vill jag ta upp en rent principiell fråga. Här utgår både kommunala bidrag och statsbidrag. Det är naturligtvis svårt att både få direkt statsbidrag och anslag över kommunen som sedan rymmer ett statsbidrag på 75 procent. Det gäller här statsbidraget till de kommunala nykterhetsnämnderna. Det har varit en del besvärligheter också i detta avseende. Det läggs på ungefär 10 procent årligen på det stora anslaget till nykterhetsnämnderna, och vi hoppas att socialutredningens förslag skall medföra att frågan om bidragsgivningen till nykterhetsnämnderna klaras upp. Detta är ingen enkel sak, eftersom socialvården är integrerad. Denna integrering hälsar vi med tillfredsställelse — den vill vi ha. Men det blir då naturligtvis svårt att göra en gränsdragning mellan den rena nykterhetsvården och narkomanvården.

Hur problemet skall lösas kan jag naturligtvis nu inte ha någon mening om. Jag vill bara uttala den förhoppningen rent personligt att nykterhetsvården inte hamnar i någon sorts stryckklass. Det 75-procentiga bidraget har ju tillkommit för att ge en extra stimulans för detta svåra område.

I det sammanhanget måste här tas upp hur man skall handskas med t. ex. de kristna samfundens nykterhetsrörelses s. k. RIA-arbete, alltså rådgivning och hjälp i alkohol- och narkotikafrågor. Denna verksamhet är

mycket bra och uppskattad, men frågan är: Kan man lämna statsbidrag direkt från socialstyrelsen samtidigt med ett kommunalt bidrag med statsbidrag? Förr eller senare måste man ta upp den principiella frågan för att reda upp förhållandena.

Herr Romanus sade att socialdemokraterna och folkpartisterna ligger ganska nära varandra inom socialpolitiken. Det kan kanske sägas om det område som jag nu har berört. Men jag tror, herr Romanus, att vi ändå inte skall bortse från att det i grunden finns en skiljaktighet mellan liberalismen och den demokratiska socialismen.

De alkohol- och narkotikaproblem som växer upp i ett samhälle är naturligtvis i hög grad beroende av den samhällsstruktur vi har och av det samhälle vi skapar. Det är inte bara fråga om de rent tekniska strukturerna, utan det är också fråga om hur människor beter sig mot varandra. Med bästa vilja i världen kan man inte påstå att det liberalkapitalistiska samhället, där det får flöda ut, inte skapar väldigt stora problem. Jag tänker då på konkurrenssamhället, där den svaga människan har mycket lätt att gå under och där önskan att tjäna pengar är så stark att det på sina håll skapas slumområden. Så har vi det inte i Sverige som väl är. Men jag tror att vi skulle kunna skapa ett betydligt människovänligare samhälle än vi trots allt har i vårt land.

Jag hyser inte den naiva tron att ett förändrat samhälle inte också har sina alkohol- och narkotikaproblem. Det vore blåögd naivism. Men samhällets konstruktion har betydelse för hur vi klarar av också denna fråga, som ju rider oss som en mara.

Det finns, fru talman, ytterligare reservationer i utskottsbetänkandet. Jag har bara berört några. Utskottet har tillstyrkt motionskravet på 500 000 kronor till uppsökande verksamhet inom kommunerna. För övrigt tycker jag att utskottsbetänkandet andas förståelse för de problem som motionerna har tagit upp. Detta har vitsordats här vid flera tillfällen.

Jag ber, fru talman, med dessa ord att få yrka bifall till socialutskottets hemställan på samtliga de punkter som nu behandlas.

Herr ÅKERLIND (m) kort genmäle:

Fru talman! Herr Svensson i Kungälv anförde några synpunkter på fru Kristenssons motion och herr Carlshamres och min reservation i anslutning till den, dvs. reservationen 12. Herr Svensson ansåg, om jag förstod honom rätt, att det skulle vara mycket svårt att utfärda sådana råd och anvisningar som vi har begärt. Jag inser att det kan vara svårt att i alla sammanhang följa samma regler, men att det skall finnas råd och anvisningar utfärdade för hur vården i princip skall bedrivas tycker jag är alldeles riktigt, och det är detta vi är ute efter.

Sedan sade herr Svensson i Kungälv att det inte går att tvångsvårda människor. Om jag minns rätt, sade herr Svensson i motsvarande debatt 1972 att vi skall sluta tala om tvång, men 1973 sade han att vi inte helt kan avstå från tvång. Nu är herr Svensson alltså tillbaka på linjen att det inte går att tvångsvårda människor. Jag har en annan uppfattning. Jag tror att när det gäller ungdomar som inte själva inser att de behöver vård måste samhället ta sin vårdskyldighet och tvångsvårda dessa ungdomar.

Herr ROMANUS (fp) kort genmäle:

Fru talman! Så länge herr Svensson i Kungälv höll sig till de sakfrågor som vi diskuterar i det här avsnittet hade jag inte mycket att invända. Han slutade ju också med att konstatera att han höll med om att socialdemokrater och folkpartister ligger ganska nära varandra i ståndpunkter i fråga om t. ex. narkomanvård och nykterhetsvård. Det var bara när herr Svensson gav sig ut i de ideologiska betraktelserna som jag måste reagera.

Herr Svensson sade att det finns en skillnad i grunden mellan liberalismen och socialismen. Ja, självfallet. Det är vi helt ense om, och jag vill gärna understryka att vad jag har sagt här inte skall fattas på något annat sätt. Sedan sade herr Svensson att det liberalkapitalistiska samhället, när det får flöda ut – det var väl de fulaste ord som herr Svensson kunde komma på –, skapar olyckliga människor osv.

Men jag bekänner mig och folkpartiet bekänner sig till en socialliberal uppfattning som inte vill att vi skall ha någon ohämrad kapitalism utan vi skall ha ett samhälle där marknadsekonomin fungerar inom mycket noga uppdragna ramar för att förhindra olika avarter som skadar människor. Om herr Svensson associerar till USA eller något annat kapitalistiskt land, så har det inte med folkpartiet i Sverige att göra.

Och när herr Svensson säger att han vill arbeta för ett vänligare samhälle, låter han ju nästan som en folkpartist. Vi talar om att vi vill ha ett mänskligare samhälle med större utrymme för individuella variationer som tar hänsyn till hur människor är. Jag tror inte att herr Svensson kan hitta något socialistiskt samhälle som är värt beteckningen vänligare än den kapitalistiska blandekonomins svenska samhälle. Det som är karakteristiskt för de socialistiska samhällena är att de är mera ovänliga samhällen, som inte ger människor möjlighet att uttrycka sin uppfattning fritt, som utsår misstänksamhet mellan familjemedlemmar och som över huvud taget är uttryck för en hård styrning av individen.

Det är möjligt att man med hjälp av sådana repressiva metoder kan bekämpa vissa typer av drogmisbruk. Det finns kanske exempel på både socialistiska länder och andra auktoritära samhällen där man har kunnat komma ganska långt i bekämpningen av drogmisbruk. Men jag tror precis som herr Svensson att om vi vill ha ett samhälle som ger betydande rörelsefrihet för individen så får vi nog tyvärr också räkna med att det finns missbruk, även om vi självfallet gör allt vad vi kan för att bekämpa det.

Herr SVENSSON i Kungälv (s) kort genmäle:

Fru talman! Jag tror inte att herr Åkerlind lyssnade riktigt på vad jag sade om tvångsåtgärder. Det finns naturligtvis en gräns som man inte skall överskrida i det här avseendet, därför att människor av humanitära skäl måste tas om hand enligt vissa bestämda lagar. Men jag menar att den gränsen skall ligga så långt bort som möjligt. Erfarenheten säger att det är svårt att klara vården om vi tar till tvång. Jag har sagt detta flera gånger, och det är möjligt att jag genom åren har uttryckt mig med olika nyanser, men min inställning är på den punkten densamma.

Herr Romanus talar nästan som om han vore en god socialdemokrat.

Nr 57

Torsdagen den
4 april 1974

Ungdoms- och nykterhetsvård, m. m.

Vi står ju för den demokratiska socialismen. I denna ligger ett ganska starkt mått av inflytande också över det samhälle och de strukturer vi har att röra oss med. Vi upplever nu – inte just på det här området men det har starkt samband – att det är många människor som är utslagna ur produktionsprocessen. Det framstår för mig som ett av våra allra största sociala problem; dessa människor blir alltså över inom företagsamheten.

Detta är ett problem som vi har att kämpa med, och det är enligt min uppfattning en del av det konkurrenssamhälle, som vi på denna punkt mer eller mindre accepterat men som vi inte accepterar i längden.

Herr ÅKERLIND (m) kort genmäle:

Fru talman! Herr Svensson i Kungälv nyanserar sin replik när det gäller tvångsvården. Jag är tacksam för detta.

Till både herrar Romanus och Svensson i Kungälv vill jag säga att orden Ett vänligare samhälle stod på dåvarande högerpartiets valaffischer 1962. Det är alltså inte något nytt.

Herr ROMANUS (fp) kort genmäle:

Fru talman! Att först skriva orden Ett vänligare samhälle på en valaffisch och sedan gå ut och tala om att man skall skapa ett samhälle för de fria och starka människorna går inte ihop. Då har man lämnat valaffischen långt bakom sig. Vi måste ha ett samhälle även för de svaga människorna, och därför tror jag inte att den konservativa ideologin har mycket att göra med ett vänligare samhälle.

Jag skulle vilja returnera herr Svenssons i Kungälv älskvardhet – jag antar att det var en sådan då han kallade mig för en god socialdemokrat. Om jag fattade herr Svensson rätt, säger han att vi skall ha ungefär den nuvarande blandekonomin men ta bättre vara på och förhindra att människor inte blir utslagna ur produktionsprocessen. Han vill tydligen inte ha ett samhälle av den typ man har i de socialistiska länderna. Det verkar då snarare som om herr Svensson försöker bli en god socialliberal, vilket jag önskar honom lycka till med.

Herr SVENSSON i Kungälv (s) kort genmäle:

Fru talman! Herr Romanus och hans parti står hela tiden närmare det parti som herr Åkerlind representerar än socialdemokratin.

Fru SKANTZ (s):

Fru talman! Jag tänker göra några kommentarer till reservationerna 21, 22 och 23. När det gäller reservationen 21 kan sägas att bakom denna ligger ett par motioner, i vilka föreslås att statsbidrag skall utgå till personell elevassistans. Herr Åkerlind har mycket riktigt erinrat om att det var Skolöverstyrelsen som i sin anslagsframställning för budgetåret 1971/72 föreslog att statsbidrag skulle utgå för personell elevassistans.

Det är riktigt som tidigare sagts här att departementschefen i 1971 års statsverksproposition anförde att då sådan assistans åt elever inom särskolan får anses utgöra en del av det vårdansvar som åvilar huvudmännen kunde han för sin del inte biträda förslaget. Utskottet fann vid det tillfället inte anledning till något annat ställningstagande i den här

frågan. Den var också uppe i motion 1973 men utskottet avstyrkte även då motionen. Skolöverstyrelsen har inte sedan 1971 återkommit med förslag om statsbidrag, och det kan väl då tänkas att den delar departementschefens uppfattning.

Jag har fäst mig vid vad man skriver i reservationen från centerpartiet och herr Åkerlind. Man säger att eftersom det inte utgår statsbidrag till personell elevassistans är det endast i mycket begränsad utsträckning som huvudmännen ansett sig ha möjlighet att anställa elevassistenter. Som en följd av detta förekommer det att vårdpersonal får följa barn till skolan och får tjänstgöra som elevassistenter, något som försämrar institutionernas möjligheter att klara sina uppgifter.

Jag beklagar verkligen om det finns landsting som bara för att de inte får statsbidrag avstår från att göra något. Det är verkligen beklagligt om vården av den anledningen blir eftersatt. Eftersom det står i reservationen förekommer det väl i något eller några landsting.

I anledning av reservationen 21 yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Fru Fränkel har talat för motionerna 470 och 1061 angående vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda. Jag vill erinra om att sedan läsåret 1970/71 bedrivs med medel från anslaget under K 5 Bidrag till driften av särskolor m. m. försöksverksamhet med undervisning av gravt utvecklingsstörda vuxna. I försöksverksamheten deltog läsåret 1972/73 13 av de 26 huvudmän som svarar för omsorgen om utvecklingsstörda, och verksamheten omfattade omkring 500 elever. Den pågående försöksverksamheten avser särskilt att öka utbudet av undervisning till de vuxna utvecklingsstörda genom nya former samtidigt som befintliga former utnyttjas och utvecklas. Den hittills bedrivna försöksverksamheten har syftat till att ge erfarenhetsunderlag för väl avvägda program och en lämplig organisation för undervisning av vuxna psykiskt utvecklingsstörda.

I reservationen 22 av herr Romanus föreslås att försöksverksamheten skall byggas ut så att den kommer att omfatta samtliga huvudmän. Det är en uppfattning som emellertid inte delas av skolöverstyrelsen, som i stället anser det värdefullt att försöksverksamheten fortsätter ännu ett år, huvudsakligen inom de landsting som redan är med i försöksverksamheten. Därefter bör det vara möjligt att ta ställning till vuxenundervisningen som reguljär skolform.

Vad är det då som skiljer utskottet och reservanterna? Ja, utskottet menar liksom skolöverstyrelsen att man bör få ytterligare erfarenhet innan man tar ställning till vuxenutbildningen för de utvecklingsstörda som en reguljär skolform. Egentligen är herr Romanus av samma uppfattning som utskottet bara med den skillnaden att herr Romanus har valt att uttrycka detta i en reservation och med ett annat ordval, nämligen att "förslag skall framläggas så snart ske kan". Förmodligen avses därmed när försöksverksamheten är avslutad. Det är alltså egentligen ingen skillnad mellan utskottet och reservanten.

Det finns en annan motion som fru Fränkel också talade för med förslag att utvidga huvudmännens skyldighet enligt omsorgslagen till att avse också utbildning av vuxna utvecklingsstörda. Enligt utskottets

Nr 57

Torsdagen den
4 april 1974

Ungdoms- och nykterhetsvård, m. m.

Torsdagen den
4 april 1974

*Ungdoms- och nyk-
terhetsvård, m. m.*

mening finns det emellertid inte anledning att när försöksverksamhet pågår pröva denna fråga, och jag yrkar bifall till utskottets förslag.

I motionen 423 av fru Fränkel och i reservation 23 hemställs att riksdagen beslutar om ett anslag på 75 000 kronor till De blindas förening för dess verksamhet för dövblinda. Anslaget skulle tas under K 7 Kostnader för viss verksamhet för blinda. Från detta anslag utgår bidrag till De blindas förening till kostnader för dels den genom De blindas förenings försäljningsaktiebolag bedrivna depåverksamheten för försäljning av arbetsmaterial till blinda hantverkare och försäljning av deras hantverksprodukter, dels utbildning vid försvarets hundskola i Sollefteå av ledarhundar för blinda.

Personligen har jag litet svårt att förstå varför man, om man vill hjälpa de dövblinda, begär pengar från just detta anslag av alla. Enligt utskottets mening bör anslaget under K 7 inte utvidgas till att avse annat än De blindas förenings depåverksamhet och utbildning av ledarhundar för blinda.

Det är naturligtvis inte min uppgift att ge råd och anvisningar om hur oppositionen skall skriva motioner eller under vilka punkter i budgeten man skall begära pengar, men om fru Fränkel och hennes medmotionärer i stället hade hänvisat till anslaget K 6 Bidrag till handikapporganisationer hade jag förstått det bättre. Från detta anslag utgår nämligen bidrag till handikapporganisationernas allmänna verksamhet.

Låt mig bara upplysningsvis erinra om att fr. o. m. budgetåret 1972/73 finns ett gemensamt anslag för statens bidrag över socialhuvudetiteln till handikapporganisationernas allmänna verksamhet. Utskottet har genom sin skrivning klart sagt ifrån att Kungl. Maj:t beslutar utan närmare anvisning från riksdagen om fördelning mellan organisationerna av anslagsbeloppet efter förslag av statens handikappråd. Genom den nuvarande ordningen för fördelningen av anslaget till handikapporganisationerna kan man ta till vara den expertis som finns samlad i statens handikappråd. Rådet har samarbete och kontakt med organisationerna och har möjlighet att bedöma och prioritera organisationernas anspråk. Det är i rådet som bedömningen bör ske.

Det är klart att med den uppfattning som utskottet har i dessa frågor hade fru Fränkels motion blivit avstyrkt, även om fru Fränkel hade hänvisat till K 6 Bidrag till handikapporganisationerna. Men låt mig bara erinra om att under innevarande budgetår har De blindas förening fått 780 000 kronor och Föreningen Sveriges dövblinda 15 000 kronor från anslaget Bidrag till handikapporganisationerna.

Fru Fränkel talade om att de 75 000 kronor som hon begärt i sin motion skulle användas bl. a. till att täcka De blindas förenings centrala kostnader. Det är bl. a. dessa kostnader som lämpligen bör tas upp i anslagsframställningen inför det förslag till fördelning av anslaget som statens handikappråd skall göra till Kungl. Maj:t.

Jag skulle också vilja göra några kommentarer till vad herr Andreasson i Östra Ljungby har sagt när det gäller Kronprinsessan Victorias sjukhus. När man läser herr Andreassons särskilda yttrande, och även när man lyssnade på honom här, kan man mycket väl förstå att han efter ett par års ansträngningar sätter sin tillit till Kungl. Maj:t och riksdagen att

någoting skall hända och ske. Jag tror att det är en riktig bedömning som han gör och både han och jag kan nog vara övertygade om att Kungl. Maj:t verkligen kommer att följa denna fråga. Men eftersom ansvaret för vård och behandling av rörelsehindrade psykiskt utvecklingsstörda barn och ungdomar, som remitteras till KVS, åvilar landstingen och de landstingsfria kommunerna och det ankommer på huvudmännen att ta ställning till hur vårdorganisationen för denna patientkategori skall vara utformad, bör riksdagen enligt utskottets mening icke ta något initiativ i frågan.

Utskottet har emellertid skrivit att om avveckling beslutas, skall avvecklingen ske i takt med att ersättningsanordningar med motsvarande resurser kan komma till stånd på annat håll. Vi understryker att detta skall gälla både kvantitativt och kvalitativt. Det kan kanske finnas anledning att erinra om att Kronprinsessan Victorias sjukhus är, som herr Andreasson i Östra Ljungby sade, en riksanstalt som ägs av en från landstinget fristående förening. Som en följd av 1963 års riksdagsbeslut att landstingskommunerna fr. o. m. den 1 januari 1967 skulle överta huvudmannskapet för den av staten bedrivna mentalsjukvården träffades 1966 en överenskommelse om att statens ansvar för sjukhuset skulle upphöra fr. o. m. år 1967 och att Kristianstad läns landsting i stället för staten skulle inträda som part gentemot föreningen och dess sjukhus.

Den 13 oktober 1972 beslöt landstinget om en förutsättningslös utredning rörande sjukhusets framtid, och den 12 juni 1973 lämnade kommittén förslag till förvaltningsutskottet. För detta här herr Andreasson redogjort. Den 17 december 1973 skrev Kristianstad läns landsting till Landstingsförbundet och den 24 januari 1974 beslöt Landstingsförbundet styrelse tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att utreda den fortsatta verksamheten vid KVS. Enligt uppgifter har det den 1 april i år förts överläggningar med landstinget, som är positivt till att under en övergångstid i erforderlig omfattning tillhandahålla vårdplatser för rörelsehindrade utvecklingsstörda på KVS. Som herr Andreasson berättade har landstingets arbetsgrupp sammanträtt i Kristianstad den 2 april, och man kan väl utgå ifrån att denna fråga om KVS fortsatta verksamhet kommer att bli föremål för landstingets behandling någon gång i maj månad.

Jag tycker att denna fråga har fått en snabb behandling, och jag hoppas att den får en lösning som inte bara de som sitter i styrelsen utan naturligtvis också de patienter som sjukhuset framför allt är avsett för kan vara nöjda med.

Så till sist bara några kommentarer till fru Frænkel när det gäller frågan om bidrag till inköp av bil för handikappad. Jag vill erinra om att handikapputredningens förslag har lämnats till kommunalekonomiska utredningen. Jag är för min del övertygad om att denna utredning kommer att framlägga förslag, såsom vi har sagt i utskottet, i så god tid att det kommer att kunna behandlas redan i höst. Jag vill tillägga att i handikapputredningens förslag talas det inte bara om arbetsresor, utan man skall även i andra fall efter individuell bedömning kunna få bidrag till bil.

Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan på alla punkter.

Torsdagen den
4 april 1974

*Ungdoms- och nyk-
terhetsvård, m. m.*

Herr ANDREASSON i Östra Ljungby (c) kort genmäle:

Fru talman! Fru Skantz hade vänligheten att något kommentera mitt anförande och det särskilda yttrande som jag har avgivit i anledning av utredningen om KVS:s framtid.

Jag vill upprepa vad jag säger i slutet av mitt särskilda yttrande, nämligen att jag utgår ifrån att Kungl. Maj:t följer frågan och tar de initiativ som kan behövas. Det är nämligen anledningen till att jag har avstått från reservation och gått in för ett särskilt yttrande.

Jag poängterade i mitt anförande att jag är överens med utskottets majoritet om att det framför allt är en landstingssak att ordna och planera för de psykiskt utvecklingsstörda. Som också fru Skantz nämnde är emellertid KVS ett gentemot landstinget fristående sjukhus. Det enda landstinget har att göra med sjukhuset är att man granskar dess budget och har ett ekonomiskt sistaansvar. Föreningens stadgar är också sådana att om det skall ske en ändring av sjukhusets inriktning eller om landstinget eventuellt skall överta detsamma, erfordras först Kungl. Maj:ts tillstånd. Jag vill vidare erinra om att Kungl. Maj:t utser ordförande i direktionen för sjukhuset och socialstyrelsen utser revisor, så det finns dock viss anknytning till den statliga sidan beträffande detta särskilda sjukhus.

Utskottet har, som fru Skantz nämnde, varit positivt i sin skrivning, och det skall inte föraktas. Fru Skantz erinrar vidare om de överläggningar som har förekommit och de möjligheter till lösning som nu har framskymtat. Jag har emellertid under denna långa tid varit med om så många missräkningar att jag inte tar fasta på eventuella lösningar förrän man har dem färdiga. Den lösning som kanske framskymtar nu erfordrar underhandlingar med staten beträffande vissa saker. Men jag ser i dag ljusare på sjukhusets framtid än när jag skrev det särskilda yttrandet.

Fru FRÆNKEL (fp) kort genmäle:

Fru talman! Fru Skantz tog i slutet av sitt anförande upp frågan om statsbidrag till bil för handikappade. Det är mycket glädjande att höra att den frågan enligt hennes mening troligen blir löst så som vi i folkpartiet önskar.

När det gäller de utvecklingsstörda – visst är det skillnad mellan vad som står i reservationen och vad utskottsmajoriteten anför. Utskottet talar, precis som jag också sade, om den här försöksverksamheten, vari 13 får delta av de 26 huvudmän som svarar för omsorgslagen. Man skall fortfarande vänta på resultatet av denna försöksverksamhet. Under tiden får de utvecklingsstörda i de övriga landstingen inte den utbildning som de enligt min mening borde kunna få.

Vad vi uttrycker i herr Romanus' reservation är att det kan vara nog med försöksverksamhet. Man måste kunna göra en utvärdering och inte skjuta detta på framtiden.

När det gäller medelsanvisningen till de dövblinda kan det hända att jag skulle ha gått till ett annat anslag. Men om man ser på storleken av det som utgår är det endast 15 000 kronor som över huvud taget går till de dövblinda. Av de pengar som De blindas förening får, används en hel del till de dövblinda. De blindas förening har ju själv beräknat att ungefär

75 000 kronor skall användas för de dövblinda under 1974. Då är det väl rimligt att staten tar på sig ansvaret och tillskjuter de pengarna.

Fru talman! Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till reservationerna 22 och 23.

Fru SKANTZ (s) kort genmäle:

Fru talman! När det gäller försöksverksamheten med undervisning för psykiskt utvecklingsstörda vill jag citera vad SÖ skriver i sin anslagsframställning för budgetåret 1974/75: "SÖ finner för sin del de hittills vunna resultaten värdefulla och uppmuntrande. Försöksverksamheten bör därför fortsätta ännu ett år och utökas huvudsakligen inom de landsting som är med i försöksverksamheten för att därigenom erhålla en uppfattning om vad en mer fullständig vuxenundervisning kräver i form av lokaler och administrativ och pedagogisk ledning.

Det bör därefter vara möjligt att taga ställning till vuxenundervisningen som reguljär skolform."

SÖ:s skrivning i anslagsframställningen ligger till grund för utskottets ställningstagande. Vi har bedömt det liksom SÖ att det är bättre att man fullföljer verksamheten i de landsting som redan är med i försöksverksamheten. Det sägs ju ändå att man anser att det räcker med försöksverksamhet ännu ett år.

I fråga om anslaget till Föreningen Sveriges dövblinda skulle jag kanske ha sagt redan inledningsvis att anslaget till handikapporganisationerna ökas i år med 1 miljon till 3,5 miljoner kronor. Det har de senaste åren varit en kraftig ökning av anslaget till handikapporganisationerna. Anslaget var 1972/73 2 miljoner kronor och föreslås alltså för 1974/75 bli 3,5 miljoner kronor. Det är ett anslag som går över socialhuvudtiteln, men det finns ju också anslag över andra huvudtitlar.

Statens handikappråd har tagit hänsyn till de speciella problem som Föreningen Sveriges dövblinda har. För 1972/73 – första gången man sökte anslag – fick man 3 000 kronor, och för 1973/74 fick man 15 000 kronor. Det var alltså en kraftig ökning. Men det är klart att man gärna vill ha ett ökat anslag.

Jag menar att det finns anledning för både De blindas förening och Föreningen Sveriges dövblinda att redovisa behovet och argumentera för en ytterligare höjning. Det bör de göra i den framställning som de lämnar till Kungl. Maj:t. Statens handikappråd lämnar sedan förslag om fördelning av anslagen.

Fru FRÆNKEL (fp) kort genmäle:

Fru talman! Jag beklagar att SÖ har skrivit så som fru Skantz nu läst upp. Det är ju i alla fall, fru Skantz, de svaga i samhället som får stå tillbaka, och de svårt utvecklingsstörda hör till de svagaste bland de svaga. Därför är det beklagligt att inte skolöverstyrelsen skyndar på utvärderingen så att vuxenutbildningen för de utvecklingsstörda kan genomföras i hela landet.

Herr GUSTAVSSON i Ängelholm (s):

Fru talman! I motionen 1322 har jag tillsammans med herr

Nr 57

Torsdagen den
4 april 1974

Ungdoms- och nykterhetsvärd, m. m.

Andreasson i Östra Ljungby hemställt att Kungl. Maj:t tar initiativ som syftar till att samhället även i fortsättningen skall kunna utnyttja den vårdkapacitet som finns på Kronprinsessan Victorias sjukhus i Vejbystrand. Detta sjukhus är, som tidigare sagts, ett rikssjukhus för vård av psykiskt utvecklingsstörda, i första hand barn och ungdomar under 23 år, vilka är rörelsehindrade och i behov av sådan ortopedisk och/eller sjukgymnastisk behandling som kan förväntas leda till förbättring. Så heter det i ingressen till motionen.

Fram till den 1 januari 1967 svarade staten för driftkostnaderna, men efter denna tidpunkt har respektive landsting svarat för kostnaderna för sina patienter på sjukhuset, och Kristianstads läns landsting har i stället för staten inträtt såsom ekonomisk garant för sjukhuset enligt träffat avtal med den förening som driver sjukhuset. Detta avtal har emellertid nu uppsagts att gälla fr. o. m. den 1 juli innevarande år.

Under de senaste åren har ett vikande patientunderlag kunnat konstateras, och dagkostnaden har därför stigit i höjden, vilket bidragit till att beläggningen har minskat. Ursprungligen hade sjukhuset 124 vårdplatser, men detta antal har i flera omgångar minskats till 112 och 105, och i dagens läge har sjukhuset 76 godkända vårdplatser, varav 30 har uthyrts till Ängelholms lasarett för annan vårdform. Sjukhusets framtid har därigenom äventyrats.

Sjukvårdshuvudmännens avsikt är att så småningom regionvis själva övertaga och svara för vården av det utvecklingsstörda klientelet. Men ännu har man inte sådana resurser i alla sjukvårdsregioner att man kan ge de utvecklingsstörda handikappade en vård motsvarande den som nu ges på KVS. KVS är ett helt unikt sjukhus, utan motsvarighet i vårt land, och enligt expertis på området finns det ingen motsvarighet i Europa heller. Det vittnar alla de utländska besök om som förekommer på KVS – besök från flera europeiska länder samt från USA, Canada och Australien. Dessa specialgrupper har ofta efter sina besök brevloddes tackat för de rön och erfarenheter som de fått på KVS, och det har sagts att man ämnar omsätta dessa erfarenheter i praktiken i sina hemländer. Det senaste beviset på detta är ett brev från Canada.

Det vore mot denna bakgrund enligt min uppfattning mycket beklagligt om den här vårdformen skulle behöva läggas ned och ersättas med något annat.

I en utredning som presenterats av regionvårdskommittén sägs det att uppbyggnaden av vårdresurser på den regionala nivån sker i ganska långsam takt, och det kan man kanske instämma i. Vidare säger denna kommitté att den ortopediska och bandagetekniska behandlingen bör kunna samordnas med respektive landstings ortopediska klinik och att KVS skall avvecklas för vård av rörelsehindrade utvecklingsstörda. Denna åsikt har starkt kritiserats från KVS:s sida men också från annat håll, då man är helt övertygad om att den kvalitativa servicen för de gravt rörelsehindrade utvecklingsstörda kommer att ta ett steg bakåt.

För att vård av rörelsehindrade utvecklingsstörda vid KVS skall kunna fortsätta fordras det förutom ett statligt stöd i någon form att både socialstyrelsen, skolöverstyrelsen och Landstingsförbundet på ett helt annat sätt än hittills förordar vården och undervisningen vid KVS. Det regionala tänkandet får inte vara det allena saliggörande, utan vårdkvalite-

ten och tillvaratagandet av en i alla avseenden unik och mycket effektiv resurs – som KVS onekligen är – måste enligt min uppfattning vara det primära. Rent nationalekonomiskt bör det också vara fördelaktigare att bibehålla en kvalitativt högtstående resurs än att i varje landstingsområde bygga upp vårdmöjligheter för den förhållandevis lilla grupp inom varje område som det ändå rör sig om.

Den organisation som har byggts upp vid KVS fyller de anspråk som kan ställas på ett ortopediskt sjukhus. Patienter som tas in vid sjukhuset bedöms av läkare som är specialutbildade ortopeder. Här finns möjligheter till operativ behandling, röntgenundersökning och sjukgymnastisk behandling, man har egen bandageverkstad för tillverkning av för varje patient individuellt utformade bandage och tekniska hjälpmedel samt egen tapetserarverkstad där man kan tillgodose starkt fysiskt deformerade patienters behov av adekvata uppbyggnader av bl. a. rullstolar och specialbäddar. Patienterna blir därigenom lättare att sköta på de institutioner där de senare kommer att vårdas. Sjukhuset har också en egen hjälpmedelscentral med en mångfald olika rullstolstyper som utformas efter varje patients individuella behov.

Likaså finns till sjukhuset knutna en hel rad specialister på olika områden. Det finns sålunda tillgång till narkosläkare och konsulter i barnpsykiatri, pediatrik, öron-, näs- och halssjukdomar, talrubbingar och ögonsjukdomar samt psykologer och tandläkare.

Jag ifrågasätter inte att operationer kan företas på respektive regions ortopedklinik, men man frågar sig om även de djupast mentalt retarderade och svårast fysiskt deformerade patienterna kan få samma hjälp på den ortopediska kliniken vid ett regionsjukhus eller vid sjukhusets hjälpmedelscentral när det gäller att erhålla adekvata tekniska hjälpmedel.

Vidare ifrågasätter jag om den postoperativa vården kan bedrivas lika bra på en hemmainstitution som vid KVS. Jag tänker närmast på de fall där behandling sker med upprepade gipsredressioner. Sådana patienter måste passas särskilt väl och kräver tillsyn av rutinerad personal.

KVS har även den möjligheten att när det gäller en ortopedisk bedömning ha en patient inne under viss tid för utredning av lämpliga åtgärder. På en ortopedklinik i hemorten bedöms ofta patienten under en kortare tid på en poliklinisk mottagning, och väntetiden för ett polikliniskt besök kan många gånger vara lång. Vidare är regionsjukhusens hjälpmedelscentraler inte alltid utrustade med den expertis och den mångfald av tekniska hjälpmedel som KVS har att erbjuda.

Vid sjukhuset bedrivs även en poliklinisk verksamhet för utvecklingsstörda rörelsehindrade patienter från närliggande landstings institutioner. De flesta av de patienter som antingen vårdas intagna eller vårdas polikliniskt är i behov av upprepade kontroller. Barn och ungdomar växer, och både bandage och tekniska hjälpmedel måste därför bytas ut eller modifieras med jämna mellanrum.

Vid KVS finns också en gymnastikavdelning med tre fyra fast anställda sjukgymnaster, och det finns en terapiavdelning kombinerad med lokaler för ADL-träning av på sjukhuset intagna patienter.

Till sjukhuset hör en särskola med 13 lärare och en rektor i spetsen för

att ge den nödvändiga undervisningen.

Skolan är välutrustad med tekniska hjälpmedel.

Men en nedläggning av denna vårdform på KVS kommer också att få andra negativa konsekvenser. I närheten av KVS är De handikappades riksförbunds stora och fina anläggning Sommarsol belägen. Läkarna vid KVS är knutna som konsulter till Sommarsol, och dess patienter utnyttjar möjligheten att genom KVS:s försorg få ortopedisk genomgång och undersökning, röntgen och tekniska hjälpmedel. Bandageverkstaden vid KVS serverar också patienterna vid Sommarsol. Skulle KVS nödgas att nedlägga den vård som nu bedrivs, innebär det också ett svårt bakslag för Sommarsol och dess patienter och för De handikappades riksförbund.

Jag undrar om utskottets ledamöter vid beslutets fattande verkligen haft klart för sig vad KVS är, vilken vård och undervisning som där ges och vilken tillgång KVS är för dessa svårt handikappade, utvecklingsstörda klientel och för de handikappades Sommarsol.

Fru talman! Utskottet har nästan enhälligt avstyrkt motionen. Jag finner det därför meningslöst att ställa något yrkande. Jag har ändå velat berika debatten med dessa upplysningar om sjukhuset – jag tror att denna information ändå kan vara till nytta, om de förhandlingar som nu förs på landstingsnivå skulle få till resultat att en avdelning för de utvecklingsstörda kan finnas kvar.

Fru SKANTZ (s) kort genmäle:

Fru talman! Jag kan börja som så många andra talare med: Jag hade inte tänkt begära ordet, men ...

När herr Gustavsson i Ängelholm gör antydningar om att utskottet inte skulle känna till verksamheten i KVS och inte veta vad vi har beslutat måste jag begära ordet. Jag vill då säga att utskottets skrivning är mycket positiv, och jag citerade i mitt anförande också litet av den. Jag skall inte trötta kammaren med att läsa ur betänkandet, men utskottet säger där att om det blir tal om en avveckling så måste den ske i sådan takt att man kan ordna det för de patienter som finns eller behöver komma till KVS. Jag poängterade särskilt att utskottet med denna skrivning avsåg både de kvantitativa och de kvalitativa aspekterna. Men det är landstingen som har att handlägga denna fråga, och det är av den anledningen utskottet menar att riksdagen inte skall ta något initiativ.

Herr GUSTAVSSON i Ängelholm (s) kort genmäle:

Fru talman! Till det vill jag säga att det är tacknämligt att utskottet har en så positiv syn på förhållandena vid KVS; det är jag tacksam för. Men sjukhuset tål inte en ytterligare åderlåtning av patienttillströmningen på den här avdelningen. Om det inte ges stöd från de håll jag tidigare nämnt är jag rädd för att det ändå kan bli svårigheter att få det platsantal, som är erforderligt för att i fortsättningen upprätthålla denna vårdform. Jag hoppas liksom fru Skantz på ett gynnsamt resultat av de förhandlingar som nu förs med landstinget i Kristianstads län och med den kommitté som Landstingsförbundet har tillsatt.

Herr NILSSON i Kristianstad (s):

Fru talman! Kommunikationerna spelar en avgörande roll då det gäller att bryta den handikappades isolering och skapa sociala och kulturella kontakter. Mot bakgrund härav har jag till årets riksdag väckt två motioner som just berör kommunikationsmöjligheterna för personer med handikapp.

I den första motionen föreslås att villkoret om innehav av körkort för erhållande av bidrag till bil genom socialstyrelsens s. k. mopedbidrag slopas. I den andra motionen föreslås att kommunalekonomiska kommittén får i uppdrag att bland de frågor som skall förtursbehandlas av kommittén även pröva frågan om statskommunala bidrag till bilar åt handikappade. Dessa båda motioner har jag väckt därför att det ute i landet har rått en viss tveksamhet om huruvida det verkligen ingår i kommitténs uppdrag att utreda om bilen utgör ett komplement till den kommunala färdtjänsten.

Nu anför utskottet, och det har också fru Skantz betygat från talarstolen, att kommunalekonomiska utredningens förslag – och sedermera propositionen i frågan – skall bygga på handikapputredningens betänkande Socialtjänst för handikappade, som avlämnades 1971. Då uppfattar jag utskottet på det sättet att man avser handikapputredningens förslag i samtliga delar som rör kommunikationerna, alltså även bilen som ett tekniskt hjälpmedel. Jag förutsätter att detta är riktigt. Då kan jag vara nöjd med skrivningen och hoppas att utredningsarbetet leder till en reform som tar hänsyn till att handikappade skall ha samma färdmöjligheter som andra medborgare. De skall ha möjlighet att resa fritt i samhället, kunna efterfråga arbete, utbildning, fritidsaktiviteter och allt annat som står öppet för övriga människor.

Låt mig också säga några ord om det allmänna bidraget till handikapporganisationerna, dvs. det som behandlas under punkten K 6. Jag hälsar med största tillfredsställelse att anslaget i år har fått en rejäl uppräkning. Det var nödvändigt för att handikapporganisationerna skulle kunna fortsätta sitt mycket värdefulla arbete. Beträffande fördelningen av pengarna tolkar jag utskottets talesman på det sättet att statens handikappråd skulle få utarbeta sitt förslag utan några som helst direktiv eller anvisningar till förmån för någon organisation eller sammanslutning. Jag tror liksom utskottet att statens handikappråd, med den expertis som finns där och med den förankring i organisationsledet som rådet har, är mycket väl skickat att göra en riktig fördelning av anslaget. Jag tycker att det är värdefullt med detta klara ställningstagande från utskottets sida.

Jag kan därför helt ansluta mig till utskottets hemställan på de punkter som vi nu behandlar.

Herr GILLSTRÖM (s):

Fru talman! Ingenting är nytt under solen, heter det, och ingen motion verkar vara ny i riksdagen heller. Det ställer sig naturligtvis särskilt besvärligt för oss som kommer nya i riksdagen och tycker att vi har vissa idéer, som vi skulle vilja se förverkligade. Följaktligen läste jag, innan motionen 408 skrevs, en hel del om vad som försiggick här i kammaren under den gångna valperioden i vad det gäller krav om stöd

Nr 57

Torsdagen den
4 april 1974

Ungdoms- och nykterhetsvård, m. m.

Torsdagen den
4 april 1974

Ungdoms- och nykterhetsvård, m. m.

och hjälp till anskaffande av glasögon.

Det är mycket tillfredsställande att utskottet i första hand satsar på barn och ungdomar i en prioritering. Så småningom måste alla synhandikappade människor få rätt till stöd.

Det är för mig som skolman, med arbete företrädesvis med elever i specialundervisning, dubbelt glädjande om barn och ungdom snarast kunde få samhällets hjälp för synundersökning och glasögon. Det har nämligen visat sig att bland orsakerna till läs- och skrivsvårigheter hos skolbarn finns syn- och brytningsfel. Ytterst få kommuner har uppmärksammat detta, och om de gjort det har de antingen inte haft tillgång till pengar för undersökningar eller också har det saknats optiker med utbildning och den dyra apparatur som behövs för dessa speciella undersökningar. Om en statlig insats snabbt gjordes på detta område skulle det omedelbart skapas bättre möjligheter att nedbringa antalet elever med läs- och skrivsvårigheter.

När man jämför tidigare motioner på det här området med motionen 408, finner man att problemet med de dyra glasögonen angripits på annat sätt. Låt mig fresta kammarens tålmod också med några synpunkter på det.

Principiellt vill jag betona att glasögonen som handelsvara i dag är kalkylerade med hänsyn till de kostnader som finns inblandade i *hela hanteringen*. Hanteringen av glasögon kan anses bestå av tre delar:

1. undersökning och ordination,
2. anpassning och tillverkning samt
3. hantering av glasögon som handelsvara.

Priskontrollnämnden har undersökt glasögonmarknaden men av någon anledning koncentrerat sig endast på delarna 2 och 3, medan del 1, gällande undersökning och ordination, bara har berörts flyktigt i utredningen.

I och med legitimationen av optiker och genom att denna yrkeskategori tar som sin främsta uppgift att undersöka och ordinera glasögon finns det ganska stora kostnader inblandade i hanteringen, vilka hänförs sig just till denna del av det totala arbetet. Det är dock en mindre del av undersökningskostnaden som tas ut synligt av optikern. Resten "subventioneras" av kostnaderna för anpassning och tillverkning respektive hanteringen av glasögonen som handelsvara.

Proportionen kan sägas vara att den totala kostnaden för undersökning och ordination, inklusive den investering som instrument och lokal utgör i detta sammanhang, är lägst 50 kronor per undersökning. Av detta tas ut ca 15 kronor, på sin höjd 20 kronor, synligt. Resten ligger på kalkylen för varan. Vissa optiker tar inte alls ut något av arvodet synligt -- vilket också framgår av SPK:s undersökning.

Om man tar upp det genomsnittliga glasögonpriset -- allt inkluderat, även moms -- till 200 kronor, är undersöknings- och ordinationskostnaden ca 50 kronor. Det är faktiskt en fjärdedel av det totala priset.

Bortsett från kalkyler och prisresonemang är det dessutom ett rättvisekrav att den synhjälpbehövande allmänheten skall återfå undersöknings- och ordinationskostnaderna av sjukkassan, även om det är en legitimerad optiker som utför arbetet, och det skulle dessutom innebära

att glasögonpriset sjunker med ca en fjärdedel.

Som det nu är *vägrar* ögonpoliklinikerna och ögonläkare i allmän tjänst att befatta sig med undersökning och ordination när det gäller glasögon och hänvisar till legitimerade optiker. Allmänheten blir på detta sätt lurad, eftersom patienterna skulle få tillbaka undersökningskostnaderna, om läkaren skulle ta emot dem, medan de själva delvis får betala dessa, inkluderade i glasögonpriset, när de tvingas gå till den legitimerade optikern. Jag vill särskilt poängtera att socialstyrelsen i sin utredning om ögonsjukvården – nr 13 – redan år 1970 hade klart rekommenderat att undersöknings- och ordinationsavgift för glasögon skall ersättas enligt samma normer som gäller för andra typer av hälsovårdsåtgärder.

Avslutningsvis vill jag bara ge uttryck för åsikten, att en allmän glasögonförsäkring kan vara mycket svår att genomföra, administrativt och praktiskt. Det är anledningen till att det i olika sammanhang tidigare inte har gått att komma fram till några användbara förslag. Vår motion nr 408 pekar på en ny väg att etappvis nå en allmän glasögonförsäkring. Man kan i en första etapp förbilliga glasögoninköpet för allmänheten genom att uppdelat de kostnader som finns i sammanhanget och ersätta den totala kostnaden för undersökning och ordination via allmän sjukförsäkring.

Fru talman! Jag hade väl knappast tänkt mig att nå mitt mål på en gång och har följaktligen inget yrkande, men jag vill mot bakgrund av det sagda och utskottsbetänkandet uttrycka förhoppningen att den slutliga lösningen ändå inte skall vara alltför långt borta.

Herr CARLSHAMRE (m):

Fru talman! För en liten stund sedan utspann sig här en improviserad ideologisk debatt på temat "ett vänligare samhälle" mellan herr Svensson i Kungälv, herr Romanus och i någon mån herr Åkerlind.

Innan man tar upp en sådan diskussion vore det inte ur vägen att försöka erinra sig elementa av en skolkurs i politisk idéhistoria. Gör man det, tror jag att man kan slippa sådana klavertramp som herr Romanus råkade ut för när han som karakteristiskt för konservativ ideologi och politik angav en strävan att bygga ett samhälle endast för de starka och friska.

Herr Romanus! I kortaste sammandrag förhåller det sig med den politiska idéhistorien i detta avsnitt på följande sätt:

I begynnelsen var en liberalism. Med begynnelsen menar jag då början av en modern politisk historia – låt oss säga senare delen av 1700-talet -- och med liberalismen en helt annan liberalism än den herr Romanus företräder – den sociala varianten var alls icke påtänkt; jag är angelägen om att understryka det. Litet senare, som nummer två i kronologin, framträder konservatismen som en medveten motståndsrörelse mot den ursprungliga liberalismens dogm om den fria tävlan i vilken endast de starka och friska skulle överleva. Detta är en väsentlig del av konservatismens historiska ursprung. Att då göra det till något karakteristiskt för en sådan rörelse att den skulle eftersträva ett samhälle bara för de starka och friska är att ställa historien på huvudet.

I dag är vi alla medvetna om att på grund av krafter som vi delvis själva

Nr 57

Torsdagen den
4 april 1974

Ungdoms- och nykterhetsvård, m. m.

Torsdagen den
4 april 1974

*Ungdoms- och nyk-
terhetsvård, m. m.*

i detta hus är ansvariga för och delvis inte vet hur vi skall råda över håller samhället på att utvecklas mer än vi någonsin hade kunnat drömma om till ett samhälle där man verkligen behöver vara både stark och frisk för att hävda sig och överleva. Jag trodde – och jag tror det fortfarande – att det är en gemensam önskan för alla i det här huset att försöka rida spärr mot den utvecklingen och göra samhället till ett vänligare samhälle som det stod på den där högeraffischen 1962 – inte ett samhälle bara för de starka och friska utan ett samhälle också för alla de andra.

Herr ROMANUS (fp):

Fru talman! Jag är skyldig herr Carlshamre en ursäkt – eller snarare två ursäkter. För det första borde jag naturligtvis inte ha talat om konservatismen utan om den blandning av konservatism och gammal-liberalism som är kännetecknande för i varje fall vissa delar av moderata samlingspartiet. För det andra borde jag ha betonat i mitt uttalande, vilket väl var och en som lyssnade förstod, att jag inte syftade på herr Carlshamre, som representerar moderata samlingspartiet i socialutskottet. Det är inte han som har talat om ett samhälle för friska och starka människor, utan det är en ännu mer prominent företrädare för moderata samlingspartiet.

Herr CARLSHAMRE (m):

Fru talman! Jag tackar för de sista vänliga orden. När det gäller den första halvan av herr Romanus' inlägg skulle jag, vänlig som jag är och utan att hysa några som helst onda känslor på grund av vad som tidigare har sagts, vilja vidarebefordra ett gott råd till herr Romanus: Har man råkat trampa i klaveret, så låt foten sitta kvar! Det låter lika illa när man tar bort den igen.

Överläggningen var härmed slutad.

Punkten 30

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 11 av herr Romanus, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Romanus begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 5 punkten 30 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 11 av herr Romanus.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Romanus begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 273

Nej – 32

Punkten 31

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 32

Fru TREDJE VICE TALMANNEN yttrade:

Propositioner ställs först beträffande utskottets hemställan och därefter i fråga om motiveringen. Beträffande motiveringen ställs först särskilda propositioner om godkännande av de avsnitt i motiveringen som behandlas i de till denna punkt anförda reservationerna och därefter om godkännande av utskottets motivering i övrigt.

Hemställan

M o m . 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels hemställan i reservationen nr 12 av herrar Carlshamre och Åkerlind, och förklarades den förra propositionen vara med övertvägande ja besvarad. Sedan herr Åkerlind begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 5 punkten 32 mom. 1 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit hemställan i reservationen nr 12 av herrar Carlshamre och Åkerlind.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Åkerlind begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	260
Nej	—	45
Avstår	—	1

M o m . 2

Utskottets hemställan bifölls.

Motiveringen

Beträffande det avsnitt som avsåg den i reservationen nr 12 behandlade frågan

Utskottets motivering godkändes.

Beträffande utbyggnaden av behandlingshem och inackorderingshem

Propositioner gavs på godkännande av dels utskottets motivering, dels den i reservationen nr 13 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl. anförda motiveringen, och förklarades den förra propositionen vara med övertvägande ja besvarad. Sedan herr Gustavsson i Alvesta begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Nr 57

Torsdagen den
4 april 1974

Ungdoms- och nykterhetsvärd, m. m.

Torsdagen den
4 april 1974

Ungdoms- och nykterhetsvård, m. m.

Den som vill att kammaren godkänner socialutskottets motivering i betänkandet nr 5 punkten 32 beträffande utbyggnaden av behandlingshem och inackorderingshem röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren godkänt den i reservationen nr 13 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl. anförda motiveringen.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Gustavsson i Alvesta begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Den omröstning gav följande resultat:

Ja - 198
Nej - 106
Avstår - 2

Beträffande frågan om ett nytt förslagsanslag för bidrag till kommunernas uppsökande verksamhet bland narkotikamissbrukare

Propositioner gavs på godkännande av dels utskottets motivering, dels den i reservationen nr 14 av herr Romanus anförda motiveringen, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Motiveringen i övrigt
Utskottets motivering godkändes.

Punkten 33

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 34

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 17 av herr Romanus, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 35

M o m . 1

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 18 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl. samt 3:o) reservationen nr 19 av herr Romanus, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Romanus begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Romanus begärt votering även beträffande kontrapositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående socialutskottets hemställan i betänkandet nr 5 punkten 35 mom. 1 antar reservationen nr 18 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl. röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen nr 19 av herr Romanus.

Torsdagen den
4 april 1974*Ungdoms- och nyk-
terhetsvård, m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Romanus begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 87
Nej — 32
Avstår — 186

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 5 punkten 35 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 18 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fröken Andersson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 192
Nej — 108
Avstår — 4

M o m . 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 20 av herrar Carlshamre och Åkerlind, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Åkerlind begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 5 punkten 35 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 20 av herrar Carlshamre och Åkerlind.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Åkerlind begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 261
Nej — 44
Avstår — 1

M o m . 3

Utskottets hemställan bifölls.

Nr 57

Torsdagen den
4 april 1974

Ungdoms- och nyk-
terhetsvård, m. m.

Punkterna 36–38

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 39

M o m . 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 21 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fröken Andersson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 5 punkten 39 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 21 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fröken Andersson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	193
Nej	–	112
Avstår	–	1

M o m . 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 22 av herr Romanus, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Fränkel begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 5 punkten 39 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 22 av herr Romanus.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Fränkel begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	270
Nej	–	34
Avstår	–	2

M o m . 3

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 40

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 41

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 23 av herr Romanus, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Fränkel begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 5 punkten 41 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 23 av herr Romanus.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Fränkel begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	267
Nej	—	32
Avstår	—	4

Punkterna 42–47

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

§ 2 Utbyggnad av hälsovård och sjukvård, m. m.

Föredrogs socialutskottets betänkande nr 8 i anledning av motioner om utbyggnad av hälsovård och sjukvård, m. m.

(Detta betänkande hade debatterats i samband med behandlingen av socialutskottets betänkande nr 5, punkterna 12--29.)

I nu förevarande betänkande behandlades motionerna

1974:439 av herr Nygren m. fl. (s) vari yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning om hälsocentrumanläggningar enligt i motionen skisserade förslag,

1974:1333 av herr Molin (fp) vari yrkats

a. att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställde att ett samlat program för den fortsatta utbyggnaden av hälso- och sjukvården framlades för riksdagen,

b. att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställde om en översyn av det nuvarande jourläkarsystemet,

c. att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställde om förslag till system för statsbidrag till de kommunala sjukvårdshuvudmännen,

d. att riksdagen beslutade överlämna motionen till utredningen om kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna.

1974:1343 av herr Werner i Malmö (m) vari yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställde om en parlamentarisk utredning med uppgift att undersöka verkningarna av enhetstaxereformen inom sjukvården.

Nr 57

Torsdagen den
4 april 1974

*Utbyggnad av
hälsovård och
sjukvård, m. m.*

Torsdagen den
4 april 1974

*Utbyggnad av
hälsovård och
sjukvård, m. m.*

Utskottet hemställde

1. beträffande utredning om tillskapande av hälsocentrumanläggningar att riksdagen skulle avslå motionen 1974:439,
2. beträffande ett program för den fortsatta utbyggnaden av hälsovården och sjukvården att riksdagen skulle avslå motionen 1974:1333 i motsvarande del,
3. beträffande jourläkarsystemet att riksdagen skulle avslå motionen 1974:1333 i motsvarande del,
4. beträffande statsbidrag till de kommunala sjukvårdshuvudmännen att riksdagen skulle avslå motionen 1974:1333 i motsvarande del,
5. beträffande överlämnande av motionen 1974:1333 till kommunal-ekonomiska utredningen att riksdagen skulle avslå motionen i motsvarande del,
6. beträffande en parlamentarisk utredning om verkningarna av enhetstaxereformen att riksdagen skulle avslå motionen 1974:1343.

Reservationer hade avgivits

1. beträffande utredning om tillskapande av hälsocentrumanläggningar av herrar Carlshamre (m), Romanus (fp) och Åkerlind (m) samt fru Marklund (vpk) som ansett att utskottet under 1 bort hemställa,
att riksdagen med bifall till motionen 1974:439 hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om en utredning om hälsocentrumanläggningar,
2. beträffande utredning om tillskapande av hälsocentrumanläggningar av herr Andreasson i Östra Ljungby, fröken Andersson och fru Wigenfeldt samt herr Karlehagen (samtliga c) som ansett att utskottets yttrande i viss del skulle ha av reservanterna angiven lydelse,
3. beträffande ett program för den fortsatta utbyggnaden av hälsovården och sjukvården av herrar Carlshamre (m), Romanus (fp) och Åkerlind (m) som ansett att utskottet under 2 bort hemställa,
att riksdagen med bifall till motionen 1974:1333 i motsvarande del hos Kungl. Maj:t skulle anhålla att ett program för den fortsatta utbyggnaden av hälsovården och sjukvården framlades för riksdagen,
4. beträffande jourläkarsystemet av herr Romanus (fp) som ansett att utskottet under 3 bort hemställa,
att riksdagen med bifall till motionen 1974:1333 i motsvarande del hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om en översyn av det nuvarande jourläkarsystemet,
5. beträffande överlämnande av motionen 1974:1333 till kommunal-ekonomiska utredningen av herr Romanus (fp) som ansett att utskottet under 5 bort hemställa,
att riksdagen gav Kungl. Maj:t till känna vad reservanten anfört,
6. beträffande en parlamentarisk utredning om verkningarna av enhetstaxereformen av herrar Carlshamre (m), Romanus (fp) och Åkerlind (m) som ansett att utskottet under 6 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1974:1343 hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om skyndsamt tillsättande av en utredning om verkningarna av enhetstaxereformen.

Herr ÅNGSTRÖM (fp):

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservationen 1 i socialutskottets betänkande nr 8.

Fröken ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen 2 i samma betänkande.

Herr MOLIN (fp):

Fru talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationerna 3–6 i socialutskottets betänkande nr 8.

Herr KARLSSON i Huskvarna (s):

Fru talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr ÅKERLIND (m):

Fru talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationerna 1, 3 och 6.

Överläggningen var härmed slutad.

Punkten 1

Fru TREDJE VICE TALMANNEN anförde:

Propositioner ställs först i fråga om utskottets hemställan och därefter i fråga om motiveringen.

H e m s t ä l l a n

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Carlshamre m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Åkerlind begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 8 punkten 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Carlshamre m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Åkerlind begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 151
Nej — 150
Avstår — 3

Nr 57

Torsdagen den
4 april 1974

*Utbyggnad av
hälsovård och
sjukvård, m. m.*

Torsdagen den
4 april 1974

*Utbyggnad av
hälsovård och
sjukvård, m. m.*

Herr Stjernström (c) anmälde att han avsett att rösta nej men av misstag nedtryckt ja-knappen.

M o t i v e r i n g e n

Propositioner gavs på godkännande av dels utskottets motivering, dels den i reservationen nr 2 av herr Andreasson i Östra Ljungby m. fl. anförda motiveringen, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fröken Andersson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren godkänner socialutskottets motivering i betänkandet nr 8 punkten 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren godkänt den i reservationen nr 2 av herr Andreasson i Östra Ljungby m. fl. anförda motiveringen

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fröken Andersson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 151
Nej - 114
Avstår - 40

Punkten 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av herr Carlshamre m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Molin begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 8 punkten 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av herr Carlshamre m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Molin begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 231
Nej - 72
Avstår - 2

Punkten 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 4 av herr Romanus, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Molin begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 8 punkten 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 av herr Romanus.

Nr 57

Torsdagen den
4 april 1974

Anslag inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Molin begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	272
Nej	–	28
Avstår	–	4

Punkten 4

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 5 av herr Romanus, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 6

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 6 av herr Carlshamre m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Åkerlind begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 8 punkten 6 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 6 av herr Carlshamre m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Åkerlind begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	232
Nej	–	69
Avstår	–	3

§ 3 Anslag inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde

Föredrogs jordbruksutskottets betänkande nr 1 i anledning av propositionen 1974:1 i vad avser utgifterna på driftbudgeten för budgetåret 1974/75 inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde jämte motioner.

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

Fru TREDJE VICE TALMANNEN anförde:

I fråga om detta betänkande hålles gemensam överläggning för samtliga punkter. Under den gemensamma överläggningen får yrkanden framställas beträffande samtliga punkter i betänkandet.

I det följande redovisas endast de punkter, vid vilka under överläggningen framställts särskilda yrkanden.

Punkten 2 (Lantbruksrepresentanter)

Kungl. Maj:t hade i propositionen 1974:1 bilaga 11 (jordbruksdepartementet) under punkten A 2 (s. 14) föreslagit riksdagen att till Lantbruksrepresentanter för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 1 104 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1974:322 av herrar Jonsson i Alingsås (fp) och Eriksson i Ulfsbyn (c) vari föreslagits 1. att befattningen som lantbruksrepresentant i Bonn åter inrättades fr. o. m. budgetåret 1974/75, 2. att anslaget till lantbruksrepresentanter höjdes med erforderligt belopp,

1974:520 av herr Leuchovius m. fl. (m) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om att ytterligare en tjänst som lantbruksrepresentant, placerad i Bryssel med uppgift att följa utvecklingen på jordbruks- och livsmedelsområdet i den europeiska gemenskapen, snarast inrättades samt

1974:1106 av herr Kristiansson m. fl. (c) vari hemställts 1. att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om att en tjänst som lantbruksrepresentant med uppgift att följa arbetet vid FAO på lantbruksområdet inrättades vid ambassaden i Rom, 2. att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om att en tjänst som biträdande lantbruksrepresentant inrättades vid delegationen i Bryssel.

Utskottet hemställde
att riksdagen skulle

1. med bifall till motionen 1974:1106, yrkande 1 såvitt nu var i fråga, som sin mening ge Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört rörande inrättande av en befattning som lantbruksrepresentant med uppgift att följa arbetet vid FAO,

2. lämna motionerna 1974:322, 1974:520 och 1974:1106, yrkande 2, utan åtgärd, såvitt desamma avsåg utökning av den svenska utrikesrepresentationen på lantbrukets m. fl. områden,

3. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1974:1106, yrkande 1, såvitt i övrigt var i fråga, ävensom med avslag på motionerna 1974:322, 1974:520 och 1974:1106, yrkande 2, såvitt desamma i övrigt var i fråga, till Lantbruksrepresentanter för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 1 374 000 kronor.

Reservation hade avgivits

1. av herrar Krönmark (m), Wachtmeister i Johannishus (m) och Enlund (fp) som ansett att utskottet bort hemställa,

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

att riksdagen skulle

1. lämna utan åtgärd motionen 1974:1106, yrkande 1, såvitt avsåg inrättande av en befattning som lantbruksrepresentant med uppgift att följa arbetet vid FAO,

2. i anledning av motionerna 1974:322 och 1974:520 samt med bifall till motionen 1974:1106, yrkande 2, som sin mening ge Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört rörande inrättande av en befattning som biträdande lantbruksrepresentant vid EG-delegationen i Bryssel,

3. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna 1974:322 och 1974:520 och med bifall till motionen 1974:1106, yrkande 2, ävensom med avslag för motionen 1974:1106, yrkande 1, samtliga motioner såvitt i övrigt var i fråga, till Lantbruksrepresentanter för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 1 374 000 kronor.

Punkten 5 (Bidrag till jordbrukets rationalisering, m. m.)

Kungl. Maj:t hade under punkten B 4 (s. 23–25) föreslagit riksdagen att

1. medge att under budgetåret 1974/75 statsbidrag beviljades till jordbrukets rationalisering intill ett belopp av 28 000 000 kronor,

2. till Bidrag till jordbrukets rationalisering, m. m. för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1974:1098 av herrar Enlund (fp) och Eriksson i Arvika (fp) vari, såvitt nu var i fråga (punkten 2), hemställts att riksdagen uttalade sig för enhetligt stöd till täckdikning och andra markförbättringar för all åkerjord som bedömdes bestående,

1974:1105 av herrar Kristiansson (c) och Stjernström (c) vari föreslagits att riksdagen skulle hos Kungl. Maj:t hemställa om sådan ändring i gällande bestämmelser att statsbidrag för täckdikning kunde utgå i samtliga fall där åkerjorden i fråga bedömdes bli bestående på längre sikt samt där investeringen i företaget uppgick till minst 10 000 kronor och att den för s. k. särskild rationalisering gällande högre bidragsprocenten skulle tillämpas inom de delar av landet där sådan verksamhet bedrevs,

1974:1112 av herr Magnusson i Nennesholm m. fl. (c) vari hemställts att riksdagen beslutade 1. om ändring av bestämmelserna för i motionen angivet stöd till jordbruk med begränsade utvecklingsmöjligheter så att detta skulle utgå till jordbruk med en årlig mjölkproduktion av minst 30 000 kg, 2. att det 25-procentiga bidraget till investeringar skulle gälla förutom mjölkkrum och gödselvårdsanläggningar också för fodersilo av olika slag och att minsta bidrag skulle utgöra 1 250 kronor samt kunna utgå till brukare som ej ägde fastigheten, 3. att den sökandes ålder ej skulle utgöra hinder för bidrag samt

1974:1115 av herr Petersson i Gäddvik m. fl. (m) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om sådan ändring i gällande bestämmelser att statsbidrag till täckdikning kunde medges även utan samband med annan omfattande rationalisering i de delar av landet där stöd utgick till s. k. särskild rationalisering.

Nr 57

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

Utskottet hemställde

att riksdagen skulle

1. anhålla att Kungl. Maj:t till 1972 års jordbruksutredning överlämnade motionerna
 - a. 1974:1098, yrkande 2,
 - b. 1974:1105 och
 - c. 1974:1115,
2. lämna motionen 1974:1112 utan åtgärd,
3. medge att under budgetåret 1974/75 statsbidrag beviljades till jordbrukets rationalisering intill ett belopp av 28 000 000 kronor,
4. till Bidrag till jordbrukets rationalisering, m. m. för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 000 kronor.

Punkten 11 (Främjande av rennäringen)

Kungl. Maj:t hade under punkten B 15 (s. 37–38) föreslagit riksdagen att till Främjande av rennäringen för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 630 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1974:523 av herr Nilsson i Östersund m. fl. (s) vari föreslagits att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställde att utredning gjordes om förutsättningarna att genomföra åtgärder som syftade till att minska eller eliminera bilisternas kostnader vid sammanstötning med ren,

1974:810 av herr Gustafsson i Byske (c) vari hemställts att riksdagen skulle besluta att hos Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning och förslag rörande förbättrande av trafiksäkerheten med avseende på renfaran på våra vägar,

1974:821 av herr Nilsson i Agnäs m. fl. (m) vari hemställts att riksdagen under anslaget Främjande av rennäringen (bilaga 11 p. B 15) skulle anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 200 000 kronor förhöjt reservationsanslag av 830 000 kronor,

1974:1097 av herrar Carlsson i Vikmanshyttan (c) och Sellgren (fp) vari hemställts att riksdagen under anslaget Främjande av rennäringen (bilaga 11 p. B 15) skulle anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 200 000 kronor förhöjt reservationsanslag av 830 000 kronor,

1974:1473 av herr Nilsson i Agnäs m. fl. (m) samt

1974:1480 av herr Takman m. fl. (vpk) vari hemställts att riksdagen under anslaget Främjande av rennäringen (bilaga 11 p. B 15) anvisade ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 200 000 kronor förhöjt reservationsanslag av 830 000 kronor.

Utskottet hemställde

att riksdagen skulle

1. lämna motionen 1974:1473 utan åtgärd,
2. med bifall till motionen 1974:523 och i anledning av motionen 1974:810 som sin mening ge Kungl. Maj:t till känna vad utskottet i punkten anfört beträffande viss utredning om bilisternas kostnader vid sammanstötning med ren,
3. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag på motionerna

1974:821, 1974:1097 och 1974:1480 till Främjande av rennäringen för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 630 000 kronor.

Reservation hade avgivits

2. av herrar Israelsson (vpk) och Enlund (fp) som ansett att utskottet under 3 bort hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna 1974:821, 1974:1097 och 1974:1480 till Främjande av rennäringen för budgetåret 1974/75 anvisade ett reservationsanslag av 830 000 kronor.

Punkten 14 (Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m.)

Kungl. Maj:t hade under punkten C 4 (s. 42–43) föreslagit riksdagen att till Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m. för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 38 298 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats motionen 1974:1471 av herr Leuchovius m. fl. (m) vari hemställts att riksdagen skulle 1. besluta att av anslaget Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m. skulle beräknas 655 000 kronor för övriga beredskapsåtgärder, 2. besluta att till Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m. för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 38 428 000 kronor.

Utskottet hemställde

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1974:1471 till Kostnader till beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m. för budgetåret 1974/75 anvisade ett förslagsanslag av 38 298 000 kronor.

Reservation hade avgivits

3. av herrar Wachtmeister i Johannishus (m) och Andersson i Ljung (m) som ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1974:1471 till Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m. för budgetåret 1974/75 anvisade ett förslagsanslag av 38 428 000 kronor.

Punkten 29 (Bidrag till djursjukvård i vissa fall)

Kungl. Maj:t hade under punkten F 7 (s. 79) föreslagit riksdagen att till Bidrag till djursjukvård i vissa fall för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1974:320 av herr Gustafsson i Säffle m. fl. (c) vari hemställts att riksdagen beslutade om följande ändringar i kostnaderna för distriktsveterinärorganisationen nämligen 1. att resekostnadsersättning och in-

Nr 57

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

ställelsearvode inte skulle tas ut för del av vägsträckan överskjutande två och en halv mil enkel resa, 2. att till djurägare, vars till statlig inkomstskatt taxerade inkomst inte översteg 15 000 kronor och som ej heller påförts statlig förmögenhetsskatt, skulle utgå statsbidrag till bestridande av den del av veterinärarvodet och resekostnaden som översteg 17 kronor,

1974:530 av herrar Olsson i Sundsvall (c) och Björk i Gävle (c) vari hemställdes 1. att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning och förslag till nya grunder för statsbidrag till djursjukvård, 2. att riksdagen i avvaktan på utredningen beslutade att statsbidrag till bestridande av den del av veterinärarvodet och resekostnaden som översteg 17 kronor skulle utgå till djurägare, vilkens till statlig inkomstskatt taxerade inkomst ej översteg 10 000 kronor och som ej heller påförts statlig förmögenhetsskatt samt

1974:804 av herr Andersson i Ljung m. fl. (m) vari hemställdes att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om sådana ändrade bestämmelser inom veterinärorganisationen som innebar dels att resekostnadsersättning ej behövde betalas för längre reseavstånd än två och en halv mil enkel resa, dels att inkomstgränsen för erhållande av statsbidrag för djursjukvård till mindre bemedlade höjdes till 10 000 kronor.

Utskottet hemställde
att riksdagen skulle

1. avslå motionerna 1974:320, 1974:530 och 1974:804,
2. till Bidrag till djursjukvård i vissa fall för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

Reservation hade avgivits

4. av herrar Larsson i Borrby (c) och Jonasson (c), fru Anér (fp), herrar Wachtmeister i Johannishus (m), Persson i Heden (c) och Andersson i Ljung (m) samt fru Andersson i Trollhättan (c) som ansett att utskottet under I bort hemställa,

att riksdagen skulle i anledning av motionerna 1974:320, 1974:530 och 1974:804 som sin medning ge Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört om statsbidrag till vissa djurägare, m. m.

Punkten 34 (Skogshögskolan: Förvaltningskostnader m. m.)

Kungl. Maj:t hade under punkterna G 11-G 12 (s. 102-105) föreslagit riksdagen att

1. a. bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra benämningen på och ämnesinnehållet för professur enligt vad som i statsverkspropositionen förordats,
- b. till Skogshögskolan: Förvaltningskostnader för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 17 432 000 kronor,
2. till Skogshögskolan: Driftkostnader för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 13 553 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats motionen 1974:1099 av herr Fälldin m. fl. (c) vari hemställdes att riksdagen beslutade 1. att till

Skogshögskolan: Driftkostnader för budgetåret 1974/75 anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 2 835 000 kronor förhöjt reservationsanslag av 16 388 000 kronor, 2. att till Skogshögskolan: Förvaltningskostnader för budgetåret 1974/75 anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 260 000 kronor förhöjt förslagsanslag av 17 692 000 kronor, 3. att bemyndiga Kungl. Maj:t att vid skogshögskolan inrätta en biträdande professur i U 22 i skogsproduktionens långsiktiga programmering i stället för försöksledare i A 28.

Utskottet hemställde
att riksdagen skulle

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra benämningen på och ämnesinnehållet för professorer enligt vad som förordats i statsverkspropositionen,

2. lämna motionen 1974:1099, yrkande 3, utan åtgärd,

3. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1974:1099, yrkande 2, till Skogshögskolan: Förvaltningskostnader för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 17 432 000 kronor,

4. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1974:1099, yrkande 1, till Skogshögskolan: Driftkostnader för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 13 553 000 kronor.

Reservation hade avgivits

5. av herrar Larsson i Borrrby, Jonasson och Persson i Heden samt fru Andersson i Trollhättan (samliga c) som ansett att utskottet under punkterna 2-4 bort hemställa,

att riksdagen skulle

2. i anledning av motionen 1974:1099, yrkande 3, som sin mening ge Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört om inrättande av en tjänst för biträdande professor i skogsproduktionens långsiktiga programmering,

3. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1974:1099, yrkande 2, till Skogshögskolan: Förvaltningskostnader för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 17 692 000 kronor,

4. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1974:1099, yrkande 1, till Skogshögskolan: Driftkostnader för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 16 388 000 kronor.

Punkten 38 (Bidrag till Sveriges utsädesförening)

Kungl. Maj:t hade under punkten G 18 (s. 115-116) föreslagit riksdagen att till Bidrag till Sveriges utsädesförening för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 6 882 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats motionen 1974:1470 av herr Larsson i Borrrby (c) vari hemstälts att riksdagen beslutade att till Bidrag till Sveriges utsädesförening för budgetåret 1974/75 anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 125 000 kronor förhöjt förslagsanslag av 7 007 000 kronor.

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

Utskottet hemställde

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1974:1470 till Bidrag till Sveriges utsädesförening för budgetåret 1974/75 anvisade ett förslagsanslag av 6 882 000 kronor.

Reservation hade avgivits

6. av herrar Larsson i Borrby (c) och Persson i Heden (c) som ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1974:1470 till Bidrag till Sveriges utsädesförening för budgetåret 1974/75 under nionde huvudtiteln anvisade ett förslagsanslag av 7 007 000 kronor.

Punkten 39 (Bidrag till viss praktiskt vetenskaplig växtförädling)

Kungl. Maj:t hade under punkten G 19 (s. 116–117) föreslagit riksdagen att till Bidrag till viss praktiskt vetenskaplig växtförädling för budgetåret 1974/75 anvisa ett anslag av 255 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1974:1102 av herr Håkansson i Rönneberga m. fl. (c, m, fp) vari hemställts att riksdagen vid sin behandling av statsverkspropositionen till den praktiskt vetenskapliga verksamheten vid Weibullsholms växtförädlingsanstalt för budgetåret 1974/75 anvisade ett anslag av 500 000 kronor samt

1974:1104 av herr Håkansson i Rönneberga m. fl. (c, m, fp) vari hemställts att riksdagen vid sin behandling av statsverkspropositionen bilaga 11 till den praktiskt vetenskapliga verksamheten vid växtförädlingsanstalten Algot Holmberg och Söner för budgetåret 1974/75 anvisade ett anslag av 120 000 kronor.

Utskottet hemställde

att riksdagen skulle

1. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen 1974:1104 samt med avslag på motionen 1974:1102 till Bidrag till viss praktiskt vetenskaplig växtförädling för budgetåret 1974/75 anvisa ett anslag av 285 000 kronor,

2. lämna motionen 1974:1104 i vad den inte berörts under 1 utan åtgärd,

3. som sin mening ge Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört beträffande bidrag till Algot Holmberg och Söner AB.

Reservation hade avgivits

7. av herrar Larsson i Borrby (c), Jonasson (c) och Wachtmeister i Johannishus (m), fru Fredrikson (c) samt herrar Persson i Heden (c) och Andersson i Ljung (m) som ansett att utskottet under 1 bort hemställa,

att riksdagen skulle i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen 1974:1104 samt med bifall till motionen 1974:1102 till Bidrag till viss praktiskt vetenskaplig växtförädling för budgetåret 1974/75 anvisa ett anslag av 560 000 kronor.

Punkten 40 (Skoglig forskning)

Kungl. Maj:t hade under punkten G 20 (s. 117) föreslagit riksdagen att till Skoglig forskning för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 3 625 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats motionen 1974:1459 av fru Anér m. fl. (fp) vari hemställts att riksdagen till Skoglig forskning för budgetåret 1974/75 anvisade ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 575 000 kronor höjt reservationsanslag på 4 200 000 kronor samt att riksdagen gav Kungl. Maj:t till känna vad som i motionen anförts rörande behovet av miljövänliga skogsbruksmetoder.

Utskottet hemställde
att riksdagen skulle

1. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1974:1459, yrkande 1, till Skoglig forskning för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 3 625 000 kronor,

2. anse motionen 1974:1459, yrkande 2, besvarad med vad utskottet anförde.

Reservation hade avgivits

8. av fru Anér (fp) som ansett att utskottet under 1 bort hemställa, att riksdagen skulle i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1974:1459, yrkande 1, till Skoglig forskning för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 4 200 000 kronor.

Punkten 43 (Miljövårdsinformation)

Kungl. Maj:t hade under punkten H 3 (s. 123–124) föreslagit riksdagen att till Miljövårdsinformation för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1974:238 av herr Svanström m. fl. (c) vari föreslagits A. att riksdagen uttalade att Svenska naturskyddsföreningen och Samfundet för hembygdsvård borde erhålla största möjliga anslag för sin miljövårdande verksamhet, B. att till Miljövårdsinformation för budgetåret 1974/75 anvisades ett reservationsanslag av 2 650 000 kronor,

1974:330 av herr Svanström m. fl. vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t begärde att frågan om statligt stöd till hembygdsföreningar för aktiva miljövårdsinsatser blev föremål för utredning och förslag,

1974:1456 av fru Anér m. fl. (fp) vari hemställts 1. att riksdagen som sin mening gav Kungl. Maj:t till känna att bidrag under anslaget Miljövårdsinformation (bil. 11, H 3) borde kunna utgå, förutom till Svenska naturskyddsföreningen och Samfundet för hembygdsvård, även till andra ideella föreningar och organisationer för verksamhet eller speciella projekt i enlighet med vad som i motionen angavs, 2. att riksdagen som sin mening gav Kungl. Maj:t till känna vad som i motionen anförts beträffande kampanjen Häll Sverige Rent, 3. att riksdagen till Miljövårdsinformation för budgetåret 1974/75 anvisade ett i förhållande

Nr 57

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

till Kungl. Maj:ts förslag med 1 500 000 kronor förhöjt reservationsanslag av 3 500 000 kronor, varav — utöver vad statens naturvårdsverk äskade för dessa ändamål — 850 000 kronor borde avse bidrag till ideella organisationer.

Utskottet hemställde
att riksdagen skulle

1. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionerna 1974:238 och 1974:1456, yrkandena 1 och 3, till Miljövårdsinformation för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor,

2. lämna motionen 1974:1456, yrkande 2, utan åtgärd,

3. i anledning av motionen 1974:330 som sin mening ge Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört beträffande statligt stöd till hembygdsföreningar för aktiva miljövårdsinsatser.

Reservation hade avgivits

9. av fru Anér (fp) som ansett att utskottet under 1 och 2 bort hemställa,

att riksdagen skulle

1. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen 1974:238 med bifall till motionen 1974:1456, yrkandena 1 och 3, dels till Miljövårdsinformation för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 3 500 000 kronor varav — utöver vad statens naturvårdsverk äskade för dessa ändamål — 850 000 kronor borde avse bidrag till ideella organisationer, dels som sin mening ge Kungl. Maj:t till känna vad reservanten anfört beträffande bidrag till ideella föreningar och organisationer,

2. i anledning av motionen 1974:1456, yrkande 2, som sin mening ge Kungl. Maj:t till känna vad reservanten anfört beträffande den verksamhet som innefattades i kampanjen Håll Sverige Rent.

Punkten 47 (Särskilda undersökningar inom miljövårdsområdet, m. m.)

Kungl. Maj:t hade under punkten H 10 (s. 131–132) föreslagit riksdagen att till Särskilda undersökningar, inom miljövårdsområdet, m. m. för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 4 000 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1974:1452 av herr Andersson i Edsbro m. fl. (c) samt

1974:1463 av herr Fällidin m. fl. (c) vari såvitt nu var i fråga (punkterna A 1–2), hemställts A. att riksdagen vid behandlingen av statsverkspropositionen, bilaga 11, 1. till Särskilda undersökningar inom miljövårdsområdet, m. m. för budgetåret 1974/75 anvisade ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 6 000 000 kronor förhöjt reservationsanslag av 10 000 000 kronor, 2. under nytt anslag till Sjörestaureringar för budgetåret 1974/75 anvisade ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor.

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

Utskottet hemställde
att riksdagen skulle

1. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1974:1463, yrkande A 1, till Särskilda undersökningar inom miljövårdsområdet, m. m. för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 4 000 000 kronor,
2. avslå motionen 1974:1452,
3. avslå motionen 1974:1463, yrkande A 2.

Reservation hade avgivits

10. av herrar Larsson i Borrbj och Jonasson, fru Olsson i Helsingborg samt herr Johansson i Holmgården (samtliga c) som ansett att utskottet under 1 och 3 bort hemställa,

att riksdagen skulle

1. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1974:1463, yrkande A 1 till Särskilda undersökningar inom miljövårdsområdet, m. m. för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor,
3. med bifall till motionen 1974:1463, yrkande A 2, till Sjörestaureeringar för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor.

Punkten 49 (Bidrag till miljövårdande åtgärder inom industrin m. m.)

Kungl. Maj:t hade under punkten H 12 (s. 135–140) föreslagit riksdagen att

1. godkänna vad som i statsverkspropositionen förordats rörande fortsatta bidrag till miljövårdande åtgärder inom industrin,
2. till Bidrag till miljövårdande åtgärder inom industrin m. m. för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 000 kronor.

I detta sammahang hade behandlats motionerna

1974:508 av herr Hermansson m. fl. (vpk) vari, såvitt nu var i fråga (punkten 2), föreslagits att riksdagen under H 12 i propositionen 1974:1 bilaga 11, jordbruksdepartementet, som reservationsanslag anvisade ett till 10 000 000 kronor nedräknat belopp, vilket skulle förbehållas småföretagare inom industrin efter särskild behovsprövning,

1974:830 av fru Sundberg m. fl. (m) vari hemställts att riksdagen beslutade att viss del av anslaget Bidrag till miljövårdande åtgärder inom industrin m. m. fick användas för bidrag till transport av hushållsavfall som transporterades för återvinning i fall där återvinning annars icke skulle komma till stånd,

1974:837 av herr Wirtén m. fl. (fp) vari, såvitt nu var i fråga (punkterna 1 h och 2), hemställts 1. att riksdagen hos Kungl. Maj:t begärde h. att statsbidragsreglerna ändrades så att bidrag kunde utgå till kommunala återvinningsanläggningar, 2. att riksdagen beslutade att till Bidrag till miljövårdande åtgärder inom industrin m. m. för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 000 kronor varav 10 000 000 kronor att användas för bidrag till investeringar i kommunala återvinningsanläggningar för avfall samt

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

1974:1463 av herr Fällin m. fl. (c) vari, såvitt nu var i fråga (punkten A 3), hemställdes A. att riksdagen vid behandlingen av statsverkspropositionen, bilaga 11, 3. beslutade om statligt stöd till kommunala avfallsanläggningar och därför till Bidrag till miljövårdande åtgärder inom industrin m. m. för budgetåret 1974/75 anvisade ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 5 000 000 kronor förhöjt reservationsanslag av 55 000 000 kronor.

Utskottet hemställde
att riksdagen skulle

1. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag på motionerna 1974:830, 1974:837, yrkande 1 h, och 1974:1463, yrkande A 3 såvitt nu var i fråga, godkänna vad i statsverkspropositionen förordats rörande fortsatta bidrag till miljövårdande åtgärder inom industrin,

2. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionerna 1974:508, yrkande 2, 1974:837, yrkande 2, samt 1974:1463, yrkande A 3 såvitt i övrigt var i fråga, till Bidrag till miljövårdande åtgärder inom industrin m. m. för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 000 kronor.

Reservationer hade avgivits

11. av herr Jonasson (c) fru Anér (fp) och fru Olsson i Helsingborg (c), herr Johansson i Holmgården (c) samt fru Fredrikson (c) som ansett att utskottet under 1 bort hemställa,

att riksdagen skulle i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen 1974:837, yrkande 1 h samt med bifall till motionen 1974:1463, yrkande A 3 såvitt nu var i fråga, ävensom med avslag på motionen 1974:830 godkänna av reservanterna förordade riktlinjer för fortsatta bidrag till miljövårdande åtgärder inom industrin,

12. av herrar Wachtmeister i Johannishus (m) och Andersson i Ljung (m) som ansett att utskottet under 1 bort hemställa,

att riksdagen skulle i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1974:830 ävensom med avslag på motionerna 1974:837, yrkande 1 h och 1974:1463, yrkande A 3 såvitt nu var i fråga, godkänna av reservanterna förordade riktlinjer för fortsatta bidrag till miljövårdande åtgärder inom industrin,

13. av herr Takman (vpk) som ansett att utskottet under 2 bort hemställa,

att riksdagen skulle i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1974:508, yrkande 2, samt med avslag på motionen 1974:837, yrkande 2, och motionen 1974:1463, yrkande A 3 såvitt här var i fråga, till Bidrag till miljövårdande åtgärder inom industrin m. m. för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor,

14. – under förutsättning av bifall till reservationen nr 11 – av herr Jonasson (c), fru Anér (fp) och fru Olsson i Helsingborg (c), herr Johansson i Holmgården (c) samt fru Fredrikson (c) som ansett att utskottet under 2 bort hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen 1974:837, yrkande 2, samt med bifall till motionen 1974:1463, yrkande A 3 såvitt nu var i fråga, ävensom med avslag på motionen 1974:508, till Bidrag till miljövårdande åtgärder inom industrin för budgetåret 1974/75 anvisade ett reservationsanslag av 55 000 000 kronor.

Herr LARSSON i Borrby (c):

Fru talman! Kammaren har nu klarat av en huvudtitel och är på väg att ta ytterligare en huvudtitel. Det är vår avsikt att klara av den snabbare och mera rationellt trots att den är minst lika betydelsefull.

Låt mig, fru talman, först mycket kortfattat nämna de avsnitt av jordbrukets huvudtitel som skiljer sig från föregående års. Jag finner anledning erinra om att huvudtiteln omfattar ett belopp som är inte mindre än 573 miljoner kronor högre än tidigare år. Av den ökningen hänför sig större delen till kostnaderna för det prisstopp som budgetåret 1974/75 införts på vissa jordbruksprodukter till följd av prisutvecklingen på dessa produkter. Jag skulle våga påstå att detta är en ganska intressant förändring i den jordbrukspolitiska inriktningen, eftersom det kan sägas vara ett steg på väg mot en annan prislinje än vi haft tidigare. Personligen finner jag också anledning kalla det för en ny formulering att det står i huvudtiteln att konsumentpriserna på livsmedel subventioneras med totalt mer än 1 000 miljoner kronor av statsmedel.

Vid utskottets behandling av huvudtiteln har utskottsmajoriteten gjort några ställningstaganden, som kanske skiljer sig en aning från vad vi är vana vid och som innebär avvikelser från propositionen. Det har hänt en del i vår omvärld. Det har också skett en hel del förändringar i den svenska opinionen i vad gäller jordbrukets roll i vårt folkhushåll och det har även inträffat en del i vår parlamentariska situation. Detta har på sju punkter i utskottsmajoritetens förslag medfört förändringar i förhållande till huvudtiteln. Låt mig mycket kort presentera dessa sju punkter.

Det gäller för det första frågan om Sveriges lantbruksrepresentation i främmande länder. I det avseendet har utskottet gått en liten aning längre än propositionen, vilket innebär att utskottet har tillstyrkt en del motioner, som föreslår utvidgning av representationen med en lantbruksattaché med placering i Rom i nära anknytning till FAO. Förslaget har bl. a. tillkommit med hänsyn till de möjligheter en lantbruksattaché har att från Rom följa händelserna i den Europeiska gemenskapen.

I detta sammanhang skall väl kort nämnas att den lantbruksrepresentation, som vi tidigare haft i Bonn, enligt propositionens förslag som tillstyrkts av utskottet inskränkts till en representant under två månader varje år.

Den andra punkten som jag vill beröra gäller vidgade stödmöjligheter för täckdikning. Vi har tidigare diskuterat motionsförslag i denna riktning. Motionerna har i år inte avstyrkts utan har sänts över till den sittande jordbruksutredningen.

Den tredje punkten, som inte gäller några stora summor, är rubricerad Befrämjande av husdjursaveln m. m. I förhållande till propositionen har den förändringen skett att hästaveln får 50 000 kronor mer i anslag. Beträffande fåraveln, som i likhet med hästaveln hade begärt 100 000

Nr 57

Torsdagen den
4 april 1974

Anslag inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

kronor i ökning, säger utskottet att man hoppas att myndigheterna överväger behovet av allmänna medel under budgetåret 1975/76 för att omläggningen av fårkontrollen skall kunna genomföras så som planerat.

Den fjärde punkten med förändringar i förhållande till huvudtiteln gäller bidraget till byggande av fiskehamnar, där utskottsmajoriteten ökar på med 1 miljon.

Beträffande nästa punkt som tillkommit med anledning av ett par motioner, 812 och 1474, gör utskottet ett tillkännagivande, där man framhåller att försöksverksamheten på trädgårdsnäringsens område i Norrland i framtiden bör kunna tillgodoses ungefär på det sätt som anges i motionerna.

Den sjätte punkten innehåller ett tillkännagivande angående förslag till statligt stöd till hembygdsföreningar i de sammanhang där dessa utför miljövårdsinsatser. Utskottet har uttalat att hembygdsföreningarna bl. a. genom sin särskilda förtrogenhet med de lokala förhållandena inom sina respektive verksamhetsområden och genom den allmänna inriktningen av föreningarnas syften även fortsättningsvis torde kunna göra betydelsefulla insatser i miljövårdsarbetet som komplement till de statliga och kommunala organens strävanden i nämnda avseenden. Det kan därför enligt utskottets mening förtjäna att övervägas om de bör beredas möjligheter till stöd i lämplig form för sådana ändamål. En prövning av frågan bör anförtros statens naturvårdsverk, och den prövningen bör vara förutsättningslös.

En sjunde punkt gäller motionen 1112. Där har man talat om att ökat stöd borde ges till jordbruk med begränsade utvecklingsmöjligheter, och man har angett vissa summor som innebär förändringar i förhållande till propositionen. Det torde vara välbekant att riksdagen genom beslut förra veckan sände i väg en lång rad av motionsförslag för vidare bearbetning av den sittande jordbruksutredningen, till vilken vi beställde tilläggsdirektiv. Många av dessa motioner var närbesläktade i sina tankegångar med motionen 1112, och utskottet har därför ansett den tillgodosedd genom det beslut som redan har fattats.

Ytterligare några förslag som jag personligen anser mycket angelägna har inte kunnat tillstyrkas av utskottsmajoriteten denna gång, vilket jag vill beklaga. De kommer att kommenteras av utskottskolleger, och jag skall bara nämna ett par av dem. Förslagen redovisas i reservationerna 5, 6 och 10.

Reservationen 5 innehåller förslag till ett starkt utvidgat forskningsprogram på skogens område. Motionärerna har ansett att det borde vara möjligt att genom en vidgad forskning skapa betydande produktionsökningar i våra skogar, vilket skulle vara av betydelse ur såväl råvaru- som sysselsättningssynpunkt. För att åstadkomma detta är det enligt reservanternas mening nödvändigt att intensifiera insatserna för forsknings-, utvecklings- och informationsarbetet på det skogsvetenskapliga området. Det i motionen redovisade programmet för ökad forskning, som utarbetats vid skogshögskolan, bör kunna ligga till grund för det arbetet. För detta forskningsprogram behövs enligt reservanternas en ökning av anslaget med nära 3 miljoner kronor.

Reservationen 6 handlar inte om så mycket pengar utan om den

resistensbiologiska forskning som bedrivs vid Svalövs anläggningar i Hammenhög. Det gäller här växthusprodukter, såsom gurka och tomater, och det gäller också bruna bönor. Man har lyckats få i gång ett mycket värdefullt forskningsarbete, och man är på god väg att skapa sorter som är resistenta mot vissa mögelsvampar, vilket skulle innebära att man kunde undvara kemisk bekämpning i växthusen. Reserventerna föreslår en ökning av anslaget på denna punkt med 125 000 kronor.

I reservationen 10 föreslås anslagsökningar med 6 respektive 10 miljoner kronor för speciella miljövårdsåtgärder och sjörestaurering. Reserventerna har ansett att detta i ett läge där man har anledning att stimulera konjunkturen är ett mycket värdefullt område att satsa på. Det finns redan ganska avancerade inventeringar och undersökningar liksom färdiga program som gör det möjligt att sätta i gång ett sådant arbete. Det är exempelvis förhållandet i Stockholms län; det finns också särskilda motioner med begäran om 3 miljoner till sjörestaureringar i just detta län.

Det skall här förklaras att reservanterna anser att de 3 miljonerna inryms under den punkt där reservanterna yrkar 10 miljoner kronor i ökning.

Detta är, fru talman, en mycket kort och ofullständig redogörelse för många och stora och för vårt jordbruk mycket väsentliga riksdagsbeslut. Man brukar inte be om ursäkt för att man tar för litet tid i anspråk, och eftersom det är någon tid kvar av vad jag har beställt finns det alltså, som jag förväntar, en möjlighet att återkomma i debatten för eventuella kompletteringar.

Jag ber, fru talman, att med detta få yrka bifall till de reservationer där mitt namn förekommer och i övrigt till vad utskottet hemställt.

Herr KRÖNMARK (m):

Fru talman! Jag skulle våga mig på den förutsägelsen att debatten om jordbrukshuvudtiteln i kväll blir mindre dramatisk än vad den brukar vara. Skälet till detta är givetvis att jordbruksutskottet i det betänkande som behandlades förra veckan berörde en del av de frågor som vi under en följd av år har debatterat i riksdagen och som gäller rationaliseringspolitiken. Den situation på den internationella livsmedelsmarknaden som utskottets ordförande hänvisade till har gjort att man även från regeringspartiets sida numera är beredd att se litet mera nyanserat på dessa frågor. Vi noterar som sagt detta med tillfredsställelse och hoppas att den sittande jordbruksutredningen så småningom skall lägga fram konstruktiva förslag i enlighet med de beslut som fattades här i riksdagen för en vecka sedan.

Jag skall försöka följa utskottsordförandens manande exempel att vara kortfattad, och jag vill bara något kommentera en del av de reservationer som undertecknats av moderata utskottsrepresentanter.

I reservationen 1 har företrädare för moderata samlingspartiet och folkpartiet reserverat sig angående lantbruksrepresentanter. Detta är delvis en följd av riksdagens beslut förra året om utökning av lantbruksrepresentationen. Vi fick en befattning för öststaterna, och som utskottets ordförande sagt drog regeringen i det sammanhanget in den tjänst som fanns i Bonn. I reservationen har vi anfört att vi anser den

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

numera utvidgade EG-marknaden vara utomordentligt betydelsefull för vårt jordbruk. När det gäller att välja mellan en tjänst som biträdande lantbruksattaché i Bryssel – för att bevaka hela EG-marknaden – och en liknande tjänst vid FAO i Rom, har vi valt att prioritera tjänsten inom EG. Visserligen är FAO av mycket stor betydelse, men när det gäller att hävda jordbruksnäringens intressen vågar jag säga att det svenska jordbruket har omedelbar nytta av den bevakning och de tjänster som man kan få inom EG-området. Detta skulle alltså innebära att vi får en ordinarie och en biträdande lantbruksattaché inom EG. Och eftersom Italien också ligger inom EG kan man givetvis tänka sig att vederbörande tjänsteman förlägger en viss del av sin tjänstgöring inom FAO.

Jag vill ytterligare kommentera reservationen 4 angående bidrag till djursjukvård i vissa fall. Det är en fråga som behandlades i slutet på förra året, när riksdagen fastställde reglerna för det nya veterinärväsendet. Det gäller resekostnader. Förra årets beslut innebar ju att man skar ner antalet veterinärdistrikt, vilket gjort att veterinärtätheten gått ner och att ressträckorna för tjänsteveterinärerna blivit betydligt längre. För att rationaliseringen i detta avseende inte skulle drabba djurägarna orimligt hårt krävde vi redan förra året att man skulle ändra ersättningsgränserna från nu gällande 5 mils enkel resa till 2,5 mils enkel resa. Detta krav framför vi även nu.

Likaså föreslår vi återigen att man skall höja den inkomstgräns som gäller för statsbidrag till djursjukvård från nuvarande 5 000 till 10 000 kronor. Inkomstgränsen 5 000 kronor fastställdes för 16 år sedan – redan 1958 – och jag tror att herr jordbruksministern måste hålla med om att ifall vi tittar i aktuell inkomststatistik i dag finner vi att väldigt få människor taxerar för inkomster under 5 000 kronor. Man kan säga att den här inkomstgränsen är av rent fiktiv art, och det innebär faktiskt inte mer än en blygsam anpassning till kostnadsstegringar och penningvärdets fall att företa den av oss föreslagna höjningen.

Jag föreställer mig också att detta rent ekonomiskt är av väldigt liten betydelse för staten. Givetvis kan man å andra sidan säga att det inte rör så väldigt många djurägare, men jag tycker att det härvidlag inte är en fråga om antalet utan en skälighetsbedömning, och det finns mycket starka skäl för att göra den föreslagna justeringen.

Reservationen 7 gäller bidrag till viss praktiskt vetenskaplig växtförädling. Det är alltså ett anslag till den förädling av trädgårdsprodukter som försiggår vid Weibullsholm. Också denna fråga har diskuterats i kammaren tidigare. Det råder inget tvivel om att i och med att Sveriges utsädesförening i Svalöv övertagit växtförädlingsverksamheten vid Hammenhög och man i Hammenhög fått i och för sig berättigade statliga anslag har det skett en viss snedvridning av konkurrensläget. Vi tror att det är stimulerande att man har två fristående anläggningar som bedriver forskningsverksamhet på det här området, och även där har vi gjort en skälighetsbedömning. Jag anser att starka skäl talar för ett bifall till reservationen.

Moderata representanter står antecknade på ytterligare reservationer, men eftersom jag har partikamrater anmälda på talarlistan skall jag för tids vinnande inte kommentera dessa reservationer utan överlämna

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

argumenteringen till andra.

Det finns en del i och för sig kloka reservationer i övrigt som vi från moderata samlingspartiets sida inte velat biträda av ekonomiska skäl. Det är också en bedömning som vi har gjort; vi har enligt de allmänna riktlinjer vi följer i år försökt vara ganska restriktiva. Vi har inga som helst sakliga invändningar mot exempelvis det som herr ordföranden i utskottet sade om sjörestaurering. Det är något som även jag anser nödvändigt -- det är någonting som måste till. Men vi har bedömt saken så att vi i dag inte är i stånd att plocka fram de ansevärda belopp som behövs i de olika fallen. Det är emellertid frågor som måste lösas.

Fru talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationerna 1, 3, 4, 7 och 12 och i övrigt bifall till utskottets hemställan.

Herr ENLUND (fp):

Fru talman! De båda föregående talarna uppehöll sig vid punkten 2 i utskottets betänkande, alltså frågan om lantbruksrepresentationen, och även jag vill säga några ord om den.

Regeringen inrättade förra året en tjänst i Moskva, och det låg helt i linje med riksdagens beslut. Men dessutom inrättades en tjänst i Nairobi, närmast i enlighet med det önskemål som framförts i en reservation som riksdagen avslagit. Detta innebar emellertid inte någon utökning av antalet tjänster inom lantbruksrepresentationen utöver riksdagens beslut, eftersom tjänsten i Bonn drogs in. Herr Krönmark har redan varit inne på den saken. Arbetsuppgifterna i Bonn lades på en tjänsteman i lantbruksstyrelsen som nu ägnar högst två månader per år åt de arbetsuppgifter som tidigare sköttes från Bonn.

Utskottet skriver på s. 3 i betänkandet: "Utskottet har för sin del inte funnit anledning till invändning mot de omdispositioner Kungl. Maj:t företagit i förevarande hänseende." Nej, det finns naturligtvis ingen invändning att göra mot att Kungl. Maj:t utnyttjar sin rätt att företa omdispositioner, men det får väl anses rimligt att omdispositionerna ligger mera i linje med riksdagens beslut än med avslagna reservationer.

Det var mot den bakgrunden som herr Jonsson i Alingsås och herr Eriksson i Ulfabyen väckte en motion om ett återbesättande av tjänsten i Bonn med uppgift att tillsammans med representanten i Bryssel svara för bevakningen inom EG. I motioner från centerpartiet och moderaterna yrkades emellertid att EG-bevakningen skall koncentreras till Bryssel genom att där inrättas en tjänst som biträdande lantbruksrepresentant. Jag anslöt mig till det förslaget, och jag vet att de motionärer som önskade ett återbesättande av tjänsten i Bonn inte hade någonting emot detta, eftersom det i båda fallen gällde bevakningen inom EG-området.

Det vore frestande att här citera några rader ur riksdagsprotokollet från en interpellationsdebatt den 27 november i fjol, där jordbruksutskottets förre ordförande fällde ganska kraftiga omdömen om dessa omdispositioner. Jag skall avstå från att göra det. Men jag vill gärna till utskottsmajoritetens talesmän ställa frågan: På vilka grunder har bedömningen skett, när man har kommit fram till att den bevakning inom EG som tidigare krävde två tjänster nu skall skötas med en och en sjättedels tjänst? I utskottets skrivning har jag bara hittat en enda mening om

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

utskottets syn på EG-bevakningen, och den lyder så här: "De motionsvis framförda förslagen om ytterligare förstärkning av utrikesrepresentationen på förevarande områden kan utskottet dock inte biträda." Jag tycker, fru talman, att detta inte räcker som motivering för utskotts-majoritetens ställningstagande. Därtill kommer att det egentligen är fel att tala om en förstärkning. Här gäller det ju EG-bevakningen, och vad vi reserverter kräver är en återgång till den resursnivå som fanns före de ändringar som gjordes under 1973.

När det gäller den nya tjänst vid FAO i Rom som utskottet föreslår har jag egentligen inte mycket att invända mot vad utskottet skriver på s. 3 i betänkandet rörande värdet av en bevakning i Rom. Det tror jag är helt riktigt. Men det underlag som vi har haft till vårt förfogande vid behandlingen i utskottet har inte gjort mig övertygad om att det är nödvändigt med en ny befattning som lantbruksrepresentant i Rom. Det finns för närvarande 25–30 svenskar som arbetar vid FAO i Rom. Om jag fattat rätt är de anställda och avlönade direkt av FAO, och därför är jag medveten om att man inte utan vidare kan ta deras tid i anspråk för uppgifter som normalt skall ligga på en lantbruksrepresentant. Men jag föreställer mig att den personalen liksom all annan personal från de 75–80 medlemsländerna som arbetar vid FAO ändå håller ganska livliga kontakter med hemlandet. Eftersom FAO:s verksamhet täcker de områden som en lantbruksrepresentant skall bevaka, kanske man ändå i första hand borde undersöka om inte de kontakter och den rapportering som normalt äger rum mellan FAO och Sverige till dels innebär den bevakning utskottet talar om.

Vad jag nu sagt har lett till att vi i valet mellan en förstärkning av lantbruksrepresentationen inom EG-området med en representant i Bryssel och en ny tjänst i Rom har valt att prioritera en förstärkning i Bryssel.

Vårt ställningstagande i reservationen 2 vid punkten Främjande av rennäringen kommer herr Takman senare i debatten att motivera.

Jag vill sedan säga några ord om reservationen 8 som fru Anér ensam står för. Den gäller skoglig forskning.

När det gäller behovet av miljövänliga skogsbruksmetoder finns inga större meningsskiljaktigheter inom utskottet. Däremot råder det delade meningar beträffande anslagets storlek. Fru Anér har i reservationen stått fast vid motionskravet på en uppräknig av anslaget till det belopp som begärts av statens råd för skogs- och jordbruksforskning. Det innebär 575 000 kronor mer än regeringen föreslår.

Jag skall här nöja mig med en enda synpunkt. Mot bakgrund av den intensiva debatt som nu pågår angående det moderna skogsbrukets produktionsmetoder tror jag att det är nödvändigt att satsa på en intensiv forskningsverksamhet.

Så till sist några ord med anledning av reservationen 9, som gäller miljövärdsinformation. Även där är fru Anér ensam reservert.

Grundtanken i den reservationen kan enklast och kortast uttryckas så här: Vi tror att man når längst med miljövärdsinformationen om man så långt det är möjligt anlitar de ideella organisationerna med särskild anknytning till miljövärdintressena. Som exempel nämns i reservationen

kampanjen Håll Sverige rent. Vi är ganska övertygade om att det utmärkta material som där ställs till förfogande snabbast, effektivast och till lägsta kostnad kan föras ut till allmänheten, om man utnyttjar de kontakter som de ideella organisationerna har med människorna ute i bygderna – och för all del också i tätorterna. Vi förordar här en ganska kraftig höjning – 1,5 miljoner kronor. Vi tror att en sådan satsning skulle ge god utdelning.

Det är säkerligen i längden betydligt billigare för samhället att försöka lära folk att inte skräpa ned och fördärva naturen än det är att i efterhand plocka skräp eller försöka reparera.

Vi talar i dag mycket om förebyggande hälsovård. Jag tror det är på tiden att även börja tala om förebyggande naturvård. Det är väl närmast en sådan naturvård det gäller när vi talar om miljövårdsinformation.

Beträffande övriga reservationer, där fru Anérs eller mitt namn förekommer, ber jag att få hänvisa till skrivningen i reservationerna och till de motiveringar som kommer att anföras av andra talare i debatten.

Jag ber, fru talman, att få yrka bifall till reservationerna 1, 2, 4, 8, 9 och 11, och vid bifall till reservationen 11 också till reservationen 14.

Herr LARSSON i Borrby (c) kort genmäle:

Fru talman! Herr Enlund har frågat, på vilka grunder utskottsmajoriteten accepterat att representationen i EG-området skärs ned från två tjänster till en och en sjättedel. På det kan jag svara, att vad herr Enlund rubricerar som en sjättedel vill jag snarare beskriva som en utomordentligt skicklig representant, som visserligen endast under två månader utför uppdraget i Bonn men som enligt allas bedömning gör ett mycket värdefullt arbete – så pass värdefullt att jag tycker det är felaktigt att karakterisera detta som en sjättedels tjänst.

Utöver det har utskottsmajoriteten här föreslagit riksdagen att besluta om en utökning med en hel tjänst, placerad i Rom; visserligen är tjänsten förbunden med FAO men detta ger inte bara den möjlighet som man i ett EG-land har att följa utvecklingen i EG utan också möjlighet att följa hela det globala händelseförloppet på lantbruksområdet.

Antalet tjänster är alltså inte 1 1/6 utan 2 1/6. Majoriteten har inte funnit någon grundad anledning att avstå från den kraftiga förstärkningen av vår samlade lantbruksrepresentation.

Herr ENLUND (fp) kort genmäle:

Fru talman! Det råder säkerligen inte delade meningar om skickligheten hos den tjänsteman på lantbruksstyrelsen som skall sköta detta arbete. Herr Larsson i Borrby adderar naturligtvis rätt när han räknar Italien till EG. Meningsskiljaktigheterna oss emellan skulle således snarast bestå i olika uppfattningar om vilket som kan vara rimligast – att göra en förstärkning med en biträdande lantbruksrepresentant i Bryssel och därutöver utnyttja den personal som vi från Sverige redan har i Rom, eller att inrätta ytterligare en tjänst i Rom. Vi tror att modellen med två man i Bryssel är den bästa.

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

Herr TAKMAN (vpk):

Fru talman! I tre motioner, undertecknade av representanter för fyra partier, hemställs att riksdagen under anslaget Främjande av rennärningen anvisar ett reservationsanslag om 830 000 kronor, dvs. 200 000 kronor mer än det belopp som regeringen föreslagit. Detta belopp skulle utgå till Svenska samernas riksförbund som bidrag till konsulentverksamheten. Sedan 1971 års rennäringslag trädde i kraft har denna konsulentverksamhet bedrivits med hjälp av tillfälliga medel.

Lagen innebar bl. a. att samebyarna blev ekonomiska föreningar med allt vad det leder till. Samebyarna har nu styrelser, som organiserar renskötseln inom varje bys betesområde, planerar, bygger och underhåller gemensamma anläggningar och fördelar kostnaderna mellan medlemmarna. Fram till den 1 juli 1971, då den nya lagen trädde i kraft, var det 1928 års renbeteslag som i detalj reglerade förhållandena inom byarna. Lappväsendet var överhetens maktinstrument. Lappfogdarna, som alltid var tjänstemän ur majoritetsbefolkningen, såg till att samebyarna inte tog några väsentliga självständiga initiativ. Ända in på 1960-talet kunde de också lägga sig i de enskilda familjernas beslutanderätt.

När lappväsendet upplöstes i och med den nya lagen, flyttades tjänsterna över till de tre nordligaste lantbruksnämnderna.

I ett särskilt yttrande till jordbruksutskottets betänkande nr 38 år 1971 uttryckte jag allvarliga farhågor för att detta skulle ske och att de nyinrättade tjänsterna skulle bli reträttposter för tjänstemännen vid lappväsendet. "Det finns," skrev jag i det särskilda yttrandet, "inga rimliga proportioner mellan antalet centrala och regionala tjänster på den offentliga sidan och den underbemannade och ekonomiskt svaga organisationsapparat som *samerna* har för att förverkliga den nya rennäringslagens bestämmelser och genomföra den rationalisering av rennärningen som lagen syftar till".

Jag skall inte dröja länge vid vad som sedan hände, men de riksdagskolleger som var med här då och som särskilt intresserade sig för samernas förhållanden – de fanns inom alla partier – minns att oron inte var obefogad. De nya tjänsterna vid lantbruksnämnderna i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län utlystes i vanlig ordning. Bland de sökande fanns också 19 samer. I en ledare i tidskriften *Samefolket* nr 12 år 1971 kommenterades resultatet: "Det är minst sagt med förvåning, ja med upprördhet, man erfar att samtliga utom en av samerna förbigåtts vid utnämningarna."

Jag tror det är nödvändigt att erinra om detta, eftersom utskotts-majoriteten nu hänvisar till att statens kostnader för personal m. m. vid lantbruksnämndernas rennäringssektioner uppgår till över 2 miljoner kronor årligen. Det är inget angrepp på enskilda tjänstemän eller på denna personalkår över huvud taget, om jag här konstaterar att det inte är *samernas* företrädare som avlönas med dessa 2 miljoner kronor.

Kostnaderna för Svenska samernas riksförbunds allmänna verksamhet bestrids med medel ur samefonden, som ju är samernas egna pengar. För den särskilda rådgivningsverksamheten i samband med den nya lagens tillkomst fick Svenska samernas riksförbund ett statligt engångsanslag. Det räckte ett par år eller mindre. Nu finns inga pengar att avlöna den

konsulent ur samernas egen krets som fyllt en viktig funktion tiden närmast efter rennäringslagens ikraftträdande. Som svar på de aktuella motionerna heter det nu, att sådan rådgivning som bedrivs av samernas egna organisationer enligt jordbruksutskottets mening bör "finansieras av vederbörande organisation själv på samma sätt som sker inom t. ex. jordbruket". Detta är verkligen ett dåligt exempel, eftersom bidragen till rennäringens rationalisering måste tas från samefonden – alltså samernas egna pengar – under det att motsvarigheten på jordbruksområdet finansieras genom statsanslag.

Herrar Israelsson och Enlund understryker detta i reservationen 2. De påpekar också att belastningen på samefonden nu blivit så betydande att ytterligare bidrag för riksförbundets konsulentverksamhet inte kunnat erhållas.

Det är gott och väl att rennäringen fr. o. m. förra året – 1973 – fått ett katastrofskadeskydd och att arbetsmarknadsorganen sedan ett tiotal år gjort ganska stora insatser inom renskötseområdet. Men det har sedan många decennier också varit en utveckling i rakt motsatt riktning. Det har gjorts ständiga och ofta mycket allvarliga intrång på samebyarnas marker. Renbetesmarkerna har stympats och sönderstyckats av vattenregleringar, vägbyggen, kalhyggen och hyggesplogningar, exploatering av områden för gruvdrift och turism etc. Situationen är nu sådan, att många samebyars marker är så hårt exploaterade att ytterligare intrång inte längre kan kompenseras med pengar.

Samerna är i trängande behov av egna tjänstemän, som kan ägna hela sin tid åt att bistå dem i de många praktiska uppgifter som samebyarnas förvaltning nu kräver. Men de behöver också, såsom statsagronom Gustaf Åhman vid lantbrukshögskolan anmärkte i en skrivelse till lantbruksstyrelsen den 1 mars i år, anslag av allmänna medel till juridisk och teknisk hjälp vid förhandlingar med andra parter inom renskötseområdet. "Dessa grupper av människor är i allmänhet skickligare än renägarna att, utifrån skriftlig dokumentation, argumentera för sina intressen", skrev agronom Åhman, som väl känner dessa förhållanden. Företrädarna för dessa intressen har "i allmänhet mångdubbelt så lång tid att förbereda sig för argumentationen som renägarna har. Renägarna kommer många gånger till sammanträdena fysiskt och psykiskt uttrötta efter krävande arbete i renskötelsen och utan att de haft tid och ork att ta del av den skriftliga dokumentation som föreligger."

Jag har sedan många år haft privilegiet att få vara med vid samernas landsmöten, och det är inga överord om jag säger att jag alltid grips av beundran över delegaternas förmåga att koncentrera väsentligheter i korta debattinlägg.

Men man får inte glömma att samerna är tvåspråkiga och att samiskan fortfarande är det språk man vanligen talar i familjen. Ända till början av 1960-talet, då den allmänna grundskolan genomfördes, var samebarnen hänvisade till lägre grundutbildning än andra barn. En av de unga samer som fått universitetsutbildning, Lars Svonni, skrev nyligen i en artikel som såvitt jag vet ännu inte är publicerad:

"Det är ett perfekt kolonialistiskt system som myndigheterna tillämpat mot samerna genom att hålla dem på lägre bildningsnivå än andra för

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

att därigenom bättre kunna övertyga dem om vad som gagnar dem bäst och för att kunna bibehålla det administrativa maktutövandet över dem. Detta skolsystem har också bidragit till att samerna tidigare haft sämre utgångsläge än andra att t. ex. bilda bolag för distribution av renprodukter, sameslöjd och fisk.

Andra har i stället kunnat etablera sig som storföretagare och kan nu med ekonomiska resurser styra utvecklingen. Det är en utveckling som tillsammans med exploateringen av renbetesmarkerna utgör ett hot mot rennäringen och mot vår existens som etnisk minoritet. Det bästa vore om samebyarna nu kunde bilda kooperativa föreningar för distribution av renprodukter, fisk, sameslöjd, konst, litteratur m. m. Då skulle vinsterna komma till gagn för samerna, för utvecklandet av ett samhälle efter egna värderingar. Men sådana idéer möter motstånd från myndighetshåll.”

Herr talman! Det finns nu inom den samiska minoriteten inte så få välutbildade ungdomar som i likhet med Lars Svonni är beredda att kämpa för samernas existens som etnisk minoritet och för deras rättigheter. Men det finns praktiskt taget inga tjänster, som möjliggör för dem att arbeta för sitt folk.

Det skulle vara en välmotiverad gest av riksdagsmajoriteten att medverka till att Svenska samernas riksförbund åtminstone får de begärda 200 000 kronorna för konsulentverksamheten. Jag vädjar till kollegerna i kammaren att medverka till att denna gest blir en realitet. Jag yrkar bifall till reservationen 2.

Under detta anförande övertog herr talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr LARSSON i Borrby (c) kort genmäle:

Herr talman! Den allmänna välvilja gentemot samerna som herr Takman har talat för är representativ för utskottet i dess helhet. Det är bara på någon enstaka punkt som herr Takman är litet vårdslös.

Herr Takman säger t. ex. att kostnaderna för rådgivningsverksamheten inom jordbruket betalas av staten. Jag kan hålla med honom om att jordbruket har ett utomordentligt gott stöd för sin rådgivnings- och informationsverksamhet av statliga pengar. Men därutöver förekommer på lantbruksorganisationernas eget initiativ en ganska omfattande rådgivnings- och informationsverksamhet, och i utskottsbetänkandet har nämnts att det kanske kunde ske på liknande sätt när det gäller rådgivning till samerna.

Utskottsbetänkandet ger inte uttryck för någon allmänt snål eller småaktig inställning till samernas arbete och villkor, utan det handlar om dessa 200 000 kronor som herr Takman nämnde i slutet av sitt anförande. Anslaget tillkom för speciell rådgivningsverksamhet och var redan från början aviserat som en temporär statlig insats. Vi har i utskottet funnit att eftersom det rör sig om geografiskt så utomordentligt vidsträckta områden skulle det vara mer effektivt om lantbruksnämndens verksamhet utnyttjades och om samerna med sina egna organisationers resurser bedriver punktvis informationsverksamhet i de olika områdena.

Detta är bakgrunden till att vi inte funnit anledning att tillstyrka

motionernas krav på att anslaget skulle höjas med 200 000 kronor. Vi har alltså ingen negativ inställning till samerna och deras problem.

Nr 57

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

Herr TAKMAN (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Jag fick inte klart för mig i vilket avseende herr Larsson i Borrby ansåg att jag hade lämnat felaktiga uppgifter. Vad jag sade var – och det vidhåller jag – att de 2 miljoner kronor som anslås till rennäringsadministrationen går till en myndighetsapparat som inte är samernas egen. Samerna fick ett mindre anslag – jag vill minnas att det var 150 000 kronor för rådgivningsverksamheten i samband med rennäringslagens tillkomst år 1971. Det är orimliga proportioner mellan detta lilla temporära anslag och det stora anslag som man kontinuerligt ger till den officiella rennäringsadministrationen, där samerna inte är representerade annat än i ett eller två undantagsfall.

Vad det här gäller är inte bara 200 000 kronor. Det är fråga om ett litet bidrag för att genom samernas egen organisation slå vakt om den enda ursprungliga nationella minoritet vi har här i landet.

Herr HEDSTRÖM (s):

Herr talman! När vi nu skall diskutera jordbrukshuvudtiteln och jordbruksutskottets betänkande nr 1 här i kammaren är jag glad att kunna konstatera att utskottet har enats i alla större frågor. Men även om vi nått en betydande grad av enighet inom utskottet, vill jag med skärpa framhålla att enigheten inte nått så långt som ett tryckfel i betänkandet kan antyda; min partibeteckning anges där till (c)!

Det är sällan man är överens om alla ting, men det är det som man inte är överens om som uppmärksammas, och just de frågor där åsikterna skiljer sig kommer att kommenteras i dagspressen och på andra håll. Vi kunde t. ex. i förra veckan utan debatt här i kammaren fatta beslut om fördelningen av de ökade livsmedelssubventionerna. Vi hade ett utskotts-betänkande som behandlade mer än 20 motioner rörande jordbrukspolitiken och om vilket det rådde stor enighet.

Jag kan väl säga att vi i stort sett är överens när det gäller jordbrukspolitiken. Det är i och för sig ingenting nytt för i år. Vi har under de senaste åren kunnat enas om förbättringar av stödet till jordbruket i norra Sverige, och vi har enats om stödet till icke utvecklingsbara företag med mjölkproduktion -- för att nämna ett par saker.

Att vi nu kunnat enas om att i stort sett godta jordbruksbilagan till statsverkspropositionen får också tillskrivas den nye jordbruksministern som har gjort en riktig bedömning av satsningarna inom jordbrukssektorn. De avvikelser utskottet gjort i förhållande till propositionen gäller små detaljer som utskottets värderade ordförande nyss nämnde. Det har fogats ett antal reservationer till betänkandet, vilka nu kommer att debatteras.

Jag vill i detta sammanhang, herr talman, yrka bifall till jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1.

Utskottets ordförande har kommenterat en del av reservationerna. Jag skall nu säga några ord om vissa andra. Mina partikamrater i utskottet

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

kommer att bemöta övriga reservationer. Jag skall börja med punkten 11 i utskottets betänkande, Främjande av rennärigen.

Lantbruksstyrelsen har i sin anslagsframställning för nästa budgetår begärt oförändrat 300 000 kronor för upplysnings- och rådgivningsverksamhet inom rennärigen. Detta belopp har både departementschefen och utskottet tillstyrkt. Lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna i de nordligaste länen bedriver inom ramen för dessa medel en mycket omfattande rådgivningsverksamhet i frågor som rör rennärigen. Ett vägande skäl för att genomföra en ny lagstiftning på rennärigen område var att skapa förutsättningar för en ekonomiskt riktig rationalisering inom näringen. I enlighet härmed har rådgivningsverksamheten under de senaste budgetåren främst varit inriktad på att få samebyarna att fungera enligt rennäringslagen.

Rådgivningen har huvudsakligen skett som grupprådgivning genom kurser av olika längd. Kursprogrammen har i huvudsak behandlat samebyarnas ekonomi och redovisning. Dessutom har en omfattande individuell rådgivning lämnats samebyarnas funktionärer beträffande styrelsens arbetsuppgifter. I fortsättningen skall rådgivningen inriktas på att lämna samebyarnas styrelser hjälp med samebyarnas administration och ledning. För detta ändamål har lantbruksstyrelsen, efter rennämndens hörande, fastställt ett riksprogram för rådgivning inom rennärigen. Programmet är utarbetat efter samråd med Svenska samernas riksförbund och omfattar budgetåren 1973/74 – 1975/76.

Det är ostridigt att upplysning och rådgivning är ytterst angelägna uppgifter för att näringslivet inom samebyarna skall utvecklas i positiv riktning. Dessa uppgifter sköter lantbruksstyrelsen och respektive lantbruksnämnder på ett enligt min mening fullt tillfredsställande sätt. Det kan därför knappast vara lämpligt att staten satsar budgetmedel på två olika organisationsapparater, som båda inriktas på samma ändamål.

Om riksförbundet vill förverkliga sitt önskemål om en fast konsulenttjänst, kan det ske inom ramen för förbundets ordinarie verksamhet. Riksförbundet kan ju prioritera konsulenttjänster framför andra uppgifter. Till detta förbund utgår nämligen omfattande bidrag ur samefonden. För budgetåret 1973/74 har sålunda ett anslag om 410 000 kronor beviljats. Men om förbundet för andra ändamål använder pengar som är avsedda till konsulenttjänster, blir det inte möjligt att bedriva en sådan här upplysningsverksamhet inom förbundets ram. Detta är väl i viss mån anledningen till att vi inte velat godkänna yrkandet i motionerna.

Sedan vill jag parentetiskt säga att herr Takmans skildring av rennäringslagens följder enligt mitt förmenande närmast är en skräckskildring. Den skiljer sig i mycket hög grad från verkligheten. I mitt arbete såsom ordförande i rennäringsdelegationen i det största rennäringsdistriktet, Norrbotten, har jag varje vecka och nästan varje dag tillfälle att följa denna verksamhet. Därför vågar jag hävda att jag har någon uppfattning om vad det gäller.

Jag kan ta såsom exempel vad herr Takman nämnde. När denna organisation trädde i funktion utannonserades 19 tjänster. 19 samer sökte dem. Enligt herr Takmans uppgift var det bara en same som fick tjänst. Då ställer jag frågan: Var de som sökte meriterade för de

befattningar det gällde? Är det inte en ständig strävan att vi skall ha meriterade befattningshavare i den statliga förvaltningen? Det är min uppfattning att när samerna har utbildat sig så att de kan uppträda som sökande i tävlan med andra bör de ha någon fördel av sin tillhörighet till den här nämnda landsdelen.

Sedan kommer jag till punkten 38, som avser bidrag till Sveriges utsädesförening. Där föreligger en reservation med yrkande om anslagshöjning med 125 000 kronor utöver Kungl. Maj:ts förslag. Som framhållits av reservanterna, bland vilka återfinns utskottets värderade herr ordförande, är det av vikt att växtförädlingsverksamheten vid Hammenhög kan bedrivas i önskvärd omfattning.

1971 års Svalövsutredning föreslog att statsbidrag skulle lämnas till utsädesföreningen för att verksamheten vid Hammenhög skulle kunna fortsätta. Utredningen föreslog också en utökning av resurserna, bl. a. för att en försöksledare med kunskaper inom resistensområdet skulle kunna anställas. Medel anvisades, motsvarande 275 000 kronor för helt år, för att växtförädlingsarbetet på trädgårdsområdet skulle kunna fortsätta i minst samma utsträckning som dittills hade skett. Därvid beaktades bl. a. konkurrenssituationen med Weibullsholms växtförädlingsanstalt. En ytterligare ökning av anslaget till utsädesföreningen torde, efter vad jag kan förstå, medföra krav på högre statsbidrag till Weibullsholm. Där kan en jämförelse göras med nästa punkt, nr 39, i utskottsbetänkandet.

Utskottsmajoriteten anser att utsädesföreningen bör kunna göra en omfördelning till förmån för trädgårdsväxtförädlingen inom ramen för sina resurser, men det gör inte reservanterna. De hävdar att en sådan omfördelning inte räcker för att täcka kostnadsökningen. Till detta vill jag säga att nog borde det väl vara möjligt att göra en omfördelning av erforderliga medel, om man bedömer en sådan åtgärd som särskilt angelägen.

Det bör också understrykas att om sysselsättningsskäl skall ligga till grund för en vidgad verksamhet vid Hammenhög, så kan det här ifrågavarande anslaget inte komma i fråga. Däremot torde möjligheterna att öka stödet till trädgårdsväxtförädlingen bli större, om riksdagen bifaller den föreslagna ökningen av anslaget till jordbruksforskning. Jag yrkar alltså bifall till utskottets hemställan.

Också när det gäller punkten 39 om bidrag till viss praktiskt vetenskaplig växtförädling föreligger en reservation, betecknad med nr 7. Som reservanterna har framhållit är de insatser som Weibullsholm gör inom bl. a. trädgårdsväxtförädlingen av stort värde. Jag vill erinra om att W. Weibull AB och det av detta bolag ägda företaget Algot Holmberg och Söner AB erhåller betydande statsbidrag. Utskottet föreslår här att bidraget till Algot Holmberg och Söner AB höjs från 30 000 till 60 000 kronor, således en fördubbling av anslaget.

Bakom Weibulls ansökan om ytterligare statsbidrag på 275 000 kronor per år låg den anslagsökning på samma belopp som anvisats Sveriges utsädesförening i samband med övertagandet av växtförädlingsverksamheten vid Hammenhög. Det har alltså inte varit fråga om att med statsbidrag reallt utvidga växtförädlingen på trädgårdssidan, utan att se till att hittillsvarande verksamhet har kunnat fortsätta.

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

Som jag tidigare har framhållit bör man hålla i minnet att Algot Holmberg och Söner AB föreslås få ett fördubblat bidrag. Vi blev överens om detta i utskottet, men reservanterna tycks nu bortse från det.

Vidare står som utskottsmajoriteten framhåller möjligheten öppen att erhålla stöd till växtförädlingsverksamheten genom statens råd för skogs- och jordbruksforskning.

Med stöd av vad jag här anfört yrkar jag också på denna punkt bifall till utskottets hemställan. Slutligen yrkar jag bifall till vad utskottet hemställt på samtliga övriga punkter i jordbruksutskottets betänkande nr 1.

Herr TAKMAN (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Jag har inget minne av att jag gav någon skräckskildring av rennäringslagens verkningar. Tvärtom vill jag påstå – och jag har tidigare sagt det här i kammaren – att den lagen var ett stort steg framåt, men den har ställt samebyarna inför en hel del nya och svåra uppgifter.

Om de 19 tjänster som söktes av 19 samer, varav 18 blev förbigångna, hade jag i december 1971 en debatt med dåvarande jordbruksministern. Det finns, herr Hedström, inget tvivel om att åtskilliga av dessa samer, som blev förbigångna, var väl kvalificerade för tjänsterna. Men dessa tjänster tillsattes – jag vet inte hur jag skall uttrycka saken parlamentariskt – på ett sådant sätt att det blev andra meriter som vägde tyngre.

Jag håller med herr Larsson i Borrby när han säger att det finns en god stämning inom jordbruksutskottet för samerna, men jag kan inte dela den mening som herr Hedström här ger till känna. Han säger: Om man ger pengar till lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna, är det onödigt att ge pengar till samekonsulenter ur samernas egen krets. Men då har man inte förstått alls att samerna är en nationell minoritet; de har sitt eget språk, de har sin egen kultur. De har rätt att ha sina egna företrädare när det gäller de saker vi tidigare här talat om.

Herr HEDSTRÖM (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag måste tyvärr bestrida herr Takmans uppgifter om att någon mannamån skulle ha förekommit när tjänsterna inom lantbruksorganisationen tillsattes. Som jag sade utsågs de mest meriterade, men i den mån valet stod mellan en same och någon annan hade samens företrädare. Inom den lantbruksnämnd som jag har äran tillhöra har vi samer som nu arbetar inom administrationen, och jag tror att det kommer att bli flera så småningom i den mån administrationen utvidgas.

När det gäller den nämnda kursverksamheten är jag den förste att vitsorda att den är förenad med svårigheter. Man kallar i god tid till kurserna i samråd med samebyarna. Vederbörande tjänstemän far sedan dit för att hålla kursen, men det visar sig då att förhållandena inom renbetesmarkerna gjort att samerna inte kan samlas den angivna kursdagen. Vederbörande kan alltså få återvända med oförrättat ärende. Nya kallelser utfärdas sedan och ett nytt möte anordnas. Resultatet kan även andra gången bli detsamma. Men lantbruksnämnden fortsätter oförtövat med att bedriva denna kursverksamhet, och den omfattas med stort intresse av samerna. Inom parentes kan jag också nämna att

ersättning utgår till samerna både för inställelse och resor till dessa kurser. Att splittra upp kurserna på två organisationsapparater finner jag ingen anledning till.

Herr TAKMAN (vpk) kort genmäle:

Herr talman! När jag nu har replikrätt en gång till skall jag fortsätta den förra repliken och ta upp vad herr Hedström sade om att Svenska samernas riksförbund använde pengarna till andra uppgifter än de som borde ifrågakomma.

Jag vill påpeka att det finns många rättsfrågor som Svenska samernas riksförbund sysslar med. Man har haft en mycket omfattande process sedan 1966 som ännu inte är slutförd, skattefjällsmålet i Jämtland, och man har ständiga tvister om intrång. Det finns en oerhörd mängd uppgifter utöver dem som konsulentverksamheten skulle omfatta, och jag tycker det är en grov orätt mot samernas företrädare att insinuera att de pengar de får från samefonden – samernas egna pengar – inte används för lämpliga uppgifter.

Herr HEDSTRÖM (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag vidhåller, som jag sade i mitt första anförande, att om de här konsulenttjänsterna placerades på det för samerna bästa sättet skulle det finnas tid över för att ägna sig åt för samerna väsentliga spörsmål. Men jag förstår att det är svårt när konsulenterna har sitt huvudkvarter vid Skeppsbron i Stockholm och huvudparten av renarna dväljs uppe i Lainiovuoma, Saarivuoma och Könkämä samebyar längst i norr.

Herr talmannen anmälde att herr Takman anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Herr jordbruksministern LUNDKVIST, som meddelat, att han i samband med behandlingen av detta ärende ämnade besvara herr *Fågelsbos* (c) den 11 januari framställda interpellation, nr 3, om bevarande av bärkraftiga jordbruk, erhöll ordet och anförde:

Herr talman! Innan jag besvarar den interpellation herr Fågelsbo har ställt till mig vill jag göra några korta kommentarer i anledning av den debatt som förs omkring vår jordbrukspolitik.

Enligt de allmänna mål för jordbrukspolitiken som uppställdes av 1967 års riksdag skall jordbruket åstadkomma en produktion av önskad storlek till lägsta samhällsekonomiska kostnad samtidigt som det skall vara möjligt för dem som är sysselsatta inom jordbruket att få del av den allmänna standardstegringen. För konsumenternas del innebär målsättningen att livsmedelskostnaderna skall bli så låga som möjligt och att goda valmöjligheter skall finnas mellan livsmedel av olika slag. Att dessa allmänna mål för vår jordbrukspolitik skall gälla även i fortsättningen utgår jag från att vi är ense om.

Av den jordbrukspolitiska debatten kan den som inte känner till de rätta förhållandena bibringas den uppfattningen att 1967 års jordbrukspolitiska beslut var ett fastläsande för all framtid av medlen för att nå

Nr 57

Torsdagen den
4 april 1974

Anslag inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde

Torsdagen den
4 april 1974

Anslag inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde

målet. Det är självfallet så, vilket också 1967 års riksdagsbeslut innebär, att man tid efter annan får se över vilka medel som bör användas för att nå de mål som ställts upp. Det bör också erinras om att 1967 års riksdag fattade ett beslut som det till betydande delar rådde stor enighet om. Det gällde bl. a. nödvändigheten av en rationalisering av jordbruket.

Regeringen har sålunda hela tiden varit beredd att ta upp olika frågor inom ramen för jordbrukspolitiken. Sedan 1967 års riksdagsbeslut har det också hänt en del på den här fronten. Jag skall erinra om några saker.

Redan år 1969 tillsattes en utredning om stödet till jordbruket i norra Sverige. År 1970 uppdrog regeringen åt lantbruksekonomiska samarbetsnämnden att undersöka andra metoder att mäta vår försörjningsberedskap på livsmedelsområdet än självförsörjningsgraden som ansågs bli alltmer otidsenlig. År 1971 utökades och utvidgades, som herr Hedström nyss sade, prisstödet till jordbruket i norra Sverige mycket kraftigt. Rationaliseringsstöd skulle också utgå till jordbruk med begränsade utvecklingsmöjligheter i samma område. År 1972 fattades beslut om rationaliseringsstöd till liknande jordbruk med mjölkproduktion och med begränsade utvecklingsmöjligheter i övriga Sverige. År 1972 tillsattes också en jordbruksutredning som skulle se över produktionsmålet för jordbruket, valet av metod för att finansiera kostnaderna för jordbruksproduktionen och en utbyggnad av investeringsstödet till jordbruket. Sedan början av år 1973 har en ökande del av kostnaderna för jordbruksproduktionen betalats över budgeten, och i förra veckan beslutade en enhällig riksdag att begära en förutsättningslös översyn av rationaliseringsverksamheten.

Utvecklingen inom jordbruket följs kontinuerligt, och som framgår av den här katalogen har vi även vidtagit en hel del åtgärder som utvecklingen krävt. Medlen att uppfylla den målsättningen för jordbrukspolitiken, som jag inledningsvis hänvisade till, måste sålunda anpassas till vad utvecklingen från tid till annan kan kräva.

Vi kan med tanke på våra egna försörjningsmöjligheter inte bortse från livsmedelssituationen och utvecklingen av världsmarknadspriserna när vi skall dra upp riktlinjerna för vår jordbrukspolitik. Men vi kan inte som ibland brukar framskynta i debatten lägga upp en jordbrukspolitik med sikte på att frågan om utvecklingsländernas livsmedelsförsörjning skall lösas genom export av livsmedel från industriländerna. Vi måste hjälpa utvecklingsländerna att få i gång en egen livsmedelsproduktion. Däremot har vi från den svenska regeringens sida lovat medverka till en beredskapslagring för att möta akuta katastrofsituationer när det gäller livsmedelsförsörjningen på olika håll i världen.

Vi kan inte heller bortse från regionalpolitiska effekter när vi diskuterar vår jordbrukspolitik. Norrlandsstödet är ett uttryck härför. Men vi måste samtidigt undvika att med samhällets åtgärder locka fler människor till jordbruksnäringen än som rimligen kan få en draglig försörjning där.

Det är en svår och ansvarsfull uppgift som väntar jordbruksutredningen. Låt oss inte göra denna uppgift ännu svårare genom att skapa felaktiga föreställningar om den politik som drivs i dag och den politik som ligger inom möjligheternas gräns för framtiden.

Låt mig så övergå till att besvara interpellationen nr 3 av herr Fågelsbo om bevarande av bärkraftiga jordbruk.

Herr Fågelsbo har frågat om jag är beredd att vidta sådana förändringar i kungörelsen om jordbrukets rationalisering att alla bärkraftiga lantbruk kan fortbestå och om jag är beredd att meddela sådana tillämpningsföreskrifter för rationaliseringskungörelsen att lantbruksnämndernas verksamhet inte ensidigt inriktas på storleksrationalisering.

Varken rationaliseringskungörelsen eller de anvisningar till denna som utgivits av lantbruksstyrelsen innehåller bestämmelser som motverkar de bärkraftiga lantbrukens fortbestånd. Verksamheten är i stället inriktad på att stödja just de bärkraftiga jordbruken. Dessutom kan stöd utgå till företag som inte är bärkraftiga om man på sikt bedömer att de kan bli det.

Av den redovisning som lantbruksstyrelsen årligen lämnar framgår att rationaliseringsverksamheten domineras av arbetet med att bygga upp bärkraftiga familj jordbruk. Som exempel kan nämnas att tre fjärdedelar av de företag som beviljats lånegarantier till yttre rationalisering även efter tillskottet har en åkerareal som understiger 50 ha.

Jag vill slutligen erinra om att riksdagen förra veckan beslöt att begära en allsidig och förutsättningslös översyn av rationaliseringsverksamheten. Ändringar i rationaliseringskungörelsen bör anstå i avvaktan på resultatet av denna översyn.

Herr FÅGELSBO (c):

Herr talman! Jag skall be att till jordbruksministern Lundkvist få framföra ett tack för att jag har fått min interpellation besvarad. Det är rätt länge sedan jag framställde densamma; det var en av de första dagarna under denna riksdag och det är faktiskt med stor förväntan som jag har emotsett svaret. Jag vet att det är fler än jag som har gjort det, och det beror på den ensidiga storleksrationalisering som bedrivs genom våra lantbruksnämnder och som så många ställer sig frågande inför.

Det talas ofta om att vi skall eftersträva bärkraftiga jordbruk. Vilken storlek skall ett s. k. bärkraftigt jordbruk ha, och hur ser egentligen ett sådant jordbruk ut? Det är frågor som jag och många andra har ställt, men något direkt entydigt svar har vi inte fått.

Statsrådet Lundkvist säger här i interpellationssvaret att tre fjärdedelar av de företag som beviljas lånegarantier till yttre rationalisering även efter tillskottet av mark har en åkerareal som understiger 50 ha. Jag vet inte om jordbruksministern anser att just 50 ha eller där omkring är en lämplig areal för ett bärkraftigt familj jordbruk. Men det finns många lantbruk som har en areal av denna storlek eller där omkring och som inköpts av lantbruksnämnder för att användas som tillskotts jord till andra jordbruk. Lantbruksnämnden har kanske sålt bostadshus och andra byggnader t. ex. för användning som fritidshus, och sedan har åkerarealerna delats upp på andra jordbruk. Jag måste säga att jag anser att lantbruk av den storleken faktiskt borde få bestå. Huruvida ett lantbruk är bärkraftigt eller ej beror enligt mitt förmenande egentligen på hur produktionen är upplagd. Jag är heller inte främmande för att också

Nr 57

Torsdagen den
4 april 1974

Anslag inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde

Om bevarande av bärkraftiga jordbruk

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

*Om bevarande av
bärkraftiga jord-
bruk*

deltidsjordbruk skulle kunna få ett stöd. Jag hoppas verkligen att vår jordbruksminister skall stödja den uppfattningen.

Statsrådet Lundkvist slutar sitt svar med att erinra om att riksdagen i förra veckan beslöt om en allsidig och förutsättningslös utredning av rationaliseringsverksamheten och att en ändring av rationaliseringskungörelsen, såsom jag begärt i min interpellation, bör anstå i avvaktan på resultatet av den översynen. Som också herr Krönmark har sagt tidigare i dag får väl genom detta beslut vissa frågeställningar, som jag hade tänkt ta upp, anstå tills översynen har gjorts.

Vi vet att synen på lantbruket i dag är en annan än den var för några år sedan. Försörjningsläget i världen har föranlett en omprövning av inställningen. Jag är glad över att också rationaliseringskungörelsen kommer att omprövas, så att vi kan få en ändring i den storleksrationalisering som nu sker på jordbrukets område. Takten i denna måste faktiskt minskas, och det är anledningen till att både jag i interpellationen och talare i debatten anfört att det verkligen är angeläget att se över rationaliseringskungörelsen. Jag hoppas att det inte skall dröja så länge förrän vi får förslag därom.

Jag skulle också när det gäller jordbrukens bärkraft vilja ställa ytterligare en fråga till jordbruksministern, nämligen hur jordbruksministern ser på skogskompletteringen. Kan också en sådan vara ett alternativ för att åstadkomma ett bärkraftigt lantbruk?

Herr KRÖNMARK (m) kort genmäle:

Herr talman! Även om man kan instämma i rätt mycket av det som jordbruksministern sade, framför allt när han talade om de allmänna målen, vill jag säga att framställningen väl var något glättad i det avscendet. Egentligen gjorde han inte något annat än återgav vad riksdagen redan har beslutat. Han framhöll att regeringen efter 1967 års beslut målmedvetet har anpassat sig till utvecklingen. Det är ju i realiteten så att regeringen tvingats till detta på många områden genom förslag som framförts från oppositionen. Man har exempelvis när det gäller stödet för mjölkproduktionen tvingats att korrigera den felaktiga politik man förde tidigare. I slutet av 1960-talet hade man t. o. m. skottpengar på mjölkkor.

Vad jag främst reagerade mot var jordbruksministerns avslutande varning för att locka fler människor till jordbruksnäringarna än som kan finna sin försörjning där. Har vi en jordbruksminister i dag med den inställningen, så är det litet skrämmande. Som jag ser problemen gäller det framför allt att klara en tillräcklig rekrytering till jordbruksnäringen i framtiden. Ålderspyramiden och rekryteringen över huvud taget ger verkligen anledning till ganska stora farhågor, och jag vill därför vädja till jordbruksministern att han ser över följderna av den lantbruksundervisning vi har för närvarande med jordbrukslinjen i gymnasieskolan. Genom att intagningen går efter poäng hindrar man nämligen många ungdomar, som avser att ägna sig åt jordbruksnäringen, att få den utbildning de vill ha. Det finns andra ungdomar, som skaffar sig en lantbruksutbildning så att säga som en uppehållande sysselsättning, och de tar upp platserna.

Jag hoppas att jordbruksministern inte har en så äventyrlig syn på rekryteringsproblemen som jag tyckte mig spåra i hans yttrande.

Herr jordbruksministern LUNDKVIST:

Herr talman! Herr Fågelsbo ställde frågan om man kunde få räkna med skogen när det gäller att åstadkomma bärkraftiga jordbruk. Vi har ju nu bl. a. en skogsutredning på gång, och till dess vi vet mera om resultatet av den bör nog ändå de här två verksamhetsgrenarna på det areala området få räknas var för sig.

Fortfarande påstår herr Fågelsbo att lantbruksnämndernas verksamhet ensidigt inriktas på storleksrationaliseringar. Kanske jag får erinra om att det statliga finansieringsstödet till jordbrukets rationalisering till största delen utgår till åtgärder för inre rationalisering: täckdikning, byggnadsinvesteringar osv. De statliga kreditgarantierna avser endast till omkring en tredjedel jordförvärvslån och lån för yttre rationalisering, medan två tredjedelar går till lån för inre rationalisering och driftlån. Ser man på statsbidragen, finner man att den andel som går till inre rationalisering m. m. är ännu större, eller omkring 75 procent. Jag vill alltså påstå att det är fel att säga att lantbruksnämndernas verksamhet ensidigt inriktas på storleksrationalisering.

Jag kan komplettera den upplysning jag lämnade i mitt svar om storleken på de enheter vi får fram genom den rationalisering som bedrivs genom lantbruksnämndernas försorg med att redovisa en siffra, som talar om att inte mindre än 44 procent av de enheter som vi har fått efter tillskott av jord ligger på under 30 hektar. Det är i betydande grad ett bevis för att de insatser som görs av lantbruksnämnderna syftar till att skapa vad vi väl ändå borde kunna vara överens om är bärkraftiga familj jordbruk. Det sades redan i 1967 års proposition att vi måste räkna med att svenskt jordbruk under den tid som vi över huvud taget kan överblicka till sin största del kommer att bestå av familj jordbruk.

Herr Krönmark invände mot det avslutande resonemanget i mitt förra inlägg, där jag sade att det skulle vara fel att locka fler människor till jordbruket än som kan få sin försörjning där. Jag vet inte om jag skall fatta herr Krönmark så, att det är rätt att vi lockar fler människor till jordbruket än som kan få sin försörjning där. Jag föreställer mig att de som är anställda i jordbruket och de som driver verksamhet där inte kan dela herr Krönmarks mening på den punkten.

Jag får väl fatta herr Krönmark så att han menar att problemet i dag skulle vara att i stället rekrytera ungdom till jordbruket. Jag syftar på vad herr Krönmark kanske i någon mån antydde, nämligen att vi i den litet mera vårdslösa debatten ofta får en diskussion som uppmuntrar människor som varken har förutsättningar för att ge sig på den här typen av näring eller har begrepp om vad det krävs av en jordbrukare i dag.

Jag skall gärna understryka behovet och angelägenheten av att vi verkligen stöder och hjälper den ungdom som allvarligt vill ägna sig åt jordbruk, när det gäller både utbildningsmöjligheterna och möjligheterna att förvärva mark. Just den frågan har jag ägnat betydande intresse, och jag kommer att göra det i fortsättningen med hänsyn tagen till vad vi har upplevt i vissa områden, nämligen risken för att det bedrivs en sådan spekulation med jordbruksmarken att det är omöjligt för en ung människa att över huvud taget förvärva jordbruksmark där man på ett ekonomiskt riktigt sätt kan bedriva jordbruk. Jag hoppas att jag i

Nr 57

Torsdagen den
4 april 1974

Anslag inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde

Om bevarande av bärkraftiga jordbruk

Nr 57

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

*Om bevarande av
bärkraftiga jord-
bruk*

fortsättningen skall få ett mera bestämt stöd från jordbrukets egna företrädare när det gäller att motverka risken för att den mark som även i framtiden bör få vara jordbruksmark blir föremål för spekulation.

Jordbruksutredningen skall diskutera produktionsmålsättningen i förhållande till alla de faktorer som jag nämnde i mitt inledningsanförande. Min mening är att vi skall försöka upprätthålla ett jordbruk som vi behöver med hänsyn till dessa olika faktorer och att vi också skall skapa förutsättningar för att de människor som ägnar sig åt jordbruksdriften får del av den allmänna ökning av levnadsstandarden som vi hoppas på och räknar med i vårt land.

Herr FÄGELSBO (c) kort genmäle:

Herr talman! Lantbruksnämndens verksamhet består ju av en yttre och en inre rationalisering. Vad den yttre rationaliseringen beträffar vet jag att storleksrationaliseringen drivs i alla län genom lantbruksnämnden. Jag tar, herr jordbruksminister, inte tillbaka något när jag säger att man driver denna ensidiga storleksrationalisering och slår samman gårdar. Jag har redan sagt – och säger en gång till – att jag inom flera län har upplevt att gårdar på 50 hektar, bärkraftiga lantbruk, kommit att inköpas och användas som komplettering. Det är mot sådant jag vänder mig.

Beträffande markspekulationen och priset på jordbruksfastigheter sade jordbruksministern nu senast att han hoppades att priserna skulle bli sådana att jordbrukarna skall kunna existera och förränta sina jordbruk. Därom är jag helt överens med jordbruksministern – där har han mitt fulla stöd.

Herr LARSSON i Borrby (c) kort genmäle:

Herr talman! Det finns anledning att med mycket stor tillfredsställelse notera en lång rad av de principiella förklaringar och försäkringar som jordbruksministern lämnade här beträffande sin syn på den framtida jordbrukspolitiska inriktningen. Det vore väl felaktigt att med utgångspunkt i dessa uttalanden försöka misstänkliggöra jordbruksministerns goda vilja. Tvärtom vill jag tolka uttalandena i andra riktningen – jag hoppas verkligen att jordbruksministern menade allt vad han sade och helst litet till.

Det är bara på ett par punkter jag vill göra bemötanden.

När det redovisas att lantbruksnämndernas verksamhet endast till en tredjedel avser storleksrationalisering – vi kan uttrycka det så för enkelhetens skull – är det riktigt iakttaget, men det kanske ändå inte ger en exakt bild av vad som kan ske där bakom. Det kan nämligen i många fall förhålla sig på det sättet att familj jordbrukare ansöker om förvärvstillstånd och statlig kreditgaranti för en fastighet som av nämnden inte anses vara bärkraftig, och då beviljas ingen kreditgaranti, utan köpet går till någon som kan undvara kreditgarantin. Därmed belastas lantbruksnämndens statistik inte av någon kreditgaranti i sådana fall.

Jag menar att det är en riktig redovisning, men bakom den tredjedel man talar om kan ändå ligga ett händelseförlopp som går i en för jordbrukets målsättning felaktig riktning. Det är tyvärr så att vi har en

något ojämn tillämpning i lantbruksnämnderna. Men jag vill avrunda den debatten med att säga, att det finns verkligen all anledning att nu ha förväntningar på den översyn som statsrådet ställt sig bakom och sagt skall vara förutsättningslös och allsidig.

På en annan punkt en kort kommentar – det gäller resonemanget om spekulation, där statsrådet hoppas få bättre stöd för sin uppfattning att spekulation skall förhindras. Det är inte svårt att lova stöd på den punkten; och jag skulle hellre vilja uttrycka saken så, att det då finns all anledning att förvänta gott stöd från regeringen när vi snart tar itu med att behandla alla de motioner som kräver en översyn även av jordförvärvslagstiftningen.

Herr KRÖNMARK (m) kort genmäle:

Herr talman! Herr jordbruksministern gjorde en precisering där han till en början ville göra gällande att jag sagt att man skulle kunna locka flera människor till jordbruket och att de skulle kunna försörja sig. Jag vet inte om jag uttryckte mig otydligt – jag får kontrollera det i protokollet – men kontentan av mitt anförande var att man hyser alldeles överdrivna farhågor. Därför var det av intresse att jordbruksministern så att säga gjorde en halv reträtt och hänvisade till ”den vårdslösa debatten”. Nu gjorde ju statsrådet sitt inlägg från riksdagens talarstol, och man tog för givet att han då menade den debatt som förs här i kammaren, men statsrådet hänvisar alltså till en debatt som ägt rum utanför det här huset. Och vi vet att det finns, jag skall inte säga en vulgärdebatt – det vore kanske ett olämpligt uttryck – men en jordromantik som för vissa människor kan bli av ganska förödande natur. I det fallet har vi precis samma uppfattning.

Sedan kan även jag ge min anslutning till att man bör vidta åtgärder för att hindra spekulation i jordbruksfastigheter. Men först och främst måste vi då klargöra vad som är spekulation. När det gäller osund spekulation är som sagt även jag beredd att sätta mig ner och förutsättningslöst pröva möjligheterna att komma till rätta med den, och jag tror att det går med olika metoder. Jag har den principiella uppfattningen att den svenska jorden skall i mesta möjliga mån ägas av sina brukare.

Men när det gäller att se till att unga människor kan skaffa sig egendomar är det inte bara detta med spekulation som är problemet. Även jordbrukets kapitalfrågor kommer nämligen in i bilden, och jag tycker att man i detta sammanhang kan notera det beslut som vi tidigare fattat, att hänvisa även kapitalfrågorna till den sittande jordbruksutredningen. Det tror jag är ett minst lika angeläget problem som spekulationsproblemet.

För att sedan anknyta till inledningen i min replik vill jag slutligen säga att herr statsrådet väl inte bör vara så nervös för att jordbruksnäringen drar till sig rätt många människor. Regeringen tillsatte ju för en vecka sedan sysselsättningsutredningen, och i det perspektivet tycker jag att också statsrådet Lundkvist kan vara lycklig om vi får några tusen människor ytterligare anställda i jordbruksnäringen. Det tror jag att alla skulle tjäna på.

Nr 57

**Torsdagen den
4 april 1974**

**Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område**

**Om bevarande av
bärkraftiga jord-
bruk**

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

Herr LEUCHOVIUS (m):

Herr talman! Jag hade tänkt att något beröra punkten 2 i utskottets betänkande, alltså frågan om våra lantbruksrepresentanter och de olika turer som företagits i den frågan av både regeringen och utskottsmajoriteten, men vid denna sena timme skall jag avstå från att göra det och nöja mig med att instämma i de synpunkter som tidigare framförts av herr Krönmark och herr Enlund.

I stället skall jag kommentera en enda punkt i förevarande betänkande, nämligen punkten 14 och reservationen 3. Under den punkten behandlas beredskapsåtgärder för jordbrukets blockorganisation.

Jag har i mitt arbete under många år haft till uppgift att verka som överblockledare inom mitt område och alltså fått tillfälle att organisera ett sådant arbetsblock samt hjälpa många till militärtjänstgöring inkallade lantbrukare med uppskovsärenden. Blockorganisationens främsta uppgift är att i ett krisläge verka för att tillgängliga produktionsmedel inom jordbruksnäringen fördelas och utnyttjas på sådant sätt att bästa möjliga produktionsresultat uppnås. Genom Kungl. Maj:ts beslut av den 7 april 1972 kom nya bestämmelser att gälla, samtidigt som de gamla upphörde. Tidpunkten för ikraftträdandet var den 1 juli 1972. Men trots att det nu har gått nästan två år sedan dessa bestämmelser trädde i kraft har den nya organisationen ännu inte börjat fungera. Visserligen har man nu sent omsider utsett en del av funktionärerna, men det finns fortfarande inga blockledare. Och skall det vara någon mening med denna verksamhet är det ju nödvändigt att den kommer i gång.

Blockorganisationen är i första hand en beredskapsåtgärd i händelse av avspärrning. Men om den vid ett sådant tillfälle skall fungera rätt så måste den övas under fredstid. Funktionärerna måste finnas på plats och även ha en viss utbildning för sitt arbete. Vidare är det meningen att blockorganisationen skall ha vissa uppgifter i fredstid. Organisationen skall bl. a. handlägga den s. k. uppskovshanteringen för jordbrukare, och vidare skall funktionärerna vara inkallade jordbrukare behjälpliga med anståndsansökningar och tjänstledighetsansökningar när sådana är behövliga.

Vi vet alla att vårt jordbruk i stor utsträckning består av enmansjordbrukare, som framför allt under höst och vår knappast kan vara borta från sitt jordbruk. Vidare vet vi att vårt rationellt drivna jordbruk är mycket tekniskt och att det under en relativt kort repetitionstjänstgöring är mycket svårt att få tag i kompetenta ersättare under brukarens frånvaro. Vi väntar fortfarande på ett fungerande avbytarsystem. När vi har fått det kanske vi kan lösa en del av dessa problem. För min del anser jag – det framgår också av motionen 1471, där jag står som första namn – att det finns mycket starka skäl för att jordbrukets blockorganisation skyndsamt måste planläggas och organisatoriskt bringas att fungera. Då är det också nödvändigt att det av statens jordbruksnämnd begärda anslaget på 380 000 kronor verkligen utgår. Det innebär en uppräknig i förhållande till förslaget i propositionen med 130 000 kronor; med det beloppet har departementschefen alltså prutat det begärda anslaget.

Herr talman! Jag ber med detta att få yrka bifall till reservationen 3.

Herr ISRAELSSON (vpk):

Herr talman! Jag vill i detta anförande i huvudsak beröra det i statsverkspropositionen yrkade anslaget till miljövårdande åtgärder inom industrin, vilket — och detta tillstyrks nu av utskottet — föreslås uppgå till 50 miljoner kronor.

I vad först gäller behovet av miljövårdande åtgärder inom industrin kan jag personligen intyga att det finns ett sådant behov. Jag har under många år arbetat och arbetar fortfarande under sommaruppehållen inom kemisk industri, där arbetsmiljöförhållandena ofta är mycket besvärliga. Jag vet med andra ord vad jag talar om när jag tar upp dessa miljöfrågor.

I dag är väl alla partier överens om att det måste tas krafttag för att skapa en acceptabel arbetsmiljö inom industrin och att utsläppen till den yttre miljön måste bli så små som möjligt. Men då vi kommer in på frågan, vilka som skall stå för de ofta mycket dryga kostnaderna för miljövårdsåtgärderna, går meningarna isär.

Regeringens principiella inställning har varit och är, att de industrier, vilkas anläggningar tillkommit efter det att de nuvarande miljökraven trätt i kraft, själva skall stå för miljökostnaderna; dessa skall inkalkyleras då investeringarna planeras. Däremot har regeringen ansett — och anser tydligen fortfarande — att de industrier, vilkas anläggningar fanns innan nuvarande bestämmelser trädde i kraft, skall ha bidrag av statsmedel för genomförande av miljövårdande åtgärder.

På denna punkt har vänsterpartiet kommunisterna anmält avvikande mening. Vi har hävdat att de industrier, där det i dag behöver vidtas miljövårdande åtgärder i äldre anläggningar, i allmänhet bör ha råd att själva stå för de kostnader dessa åtgärder förorsakar. Det rör sig ofta om företag som under många år gjort mycket goda vinster och som därför haft en hög grad av självfinansiering. Med denna självfinansiering har företagen byggt ut kapacitetsmässigt, och arbetsmiljön och effekterna på den yttre miljön har kommit i andra hand. Vi anser inte att det finns anledning att använda statsmedel för genomförande av miljövårdande åtgärder i sådana fall. Vi tycker att det kan räcka med att löntagarnas arbete givit storindustrin en betydande kvantitativ tillväxt utan insats av nytt kapital. Löntagarna skall inte en gång till, via skattsedeln, behöva ge gåvor till industrin.

Denna vår hållning gäller storindustrin. Vi är medvetna om att småföretagare med ett fåtal anställda kan befinna sig i en sådan ekonomisk situation att man har svårigheter att klara de miljövårdande åtgärder som erfordras. I sådana fall anser vi att statligt stöd skall kunna utgå efter särskild behovsprövning. Vi yrkar därför i motionen 508 och i reservationen 13 till det nu föreliggande betänkandet från jordbruksutskottet att en summa på 10 miljoner kronor skall anvisas för detta ändamål.

Ser man över vad riksdagen anslagit under tidigare budgetår till miljövårdande åtgärder inom industrin finner man att det inte rör sig om småsummor. Räknar man in också de förhöjda bidragen har under budgetåren 1969/70—1973/74 anvisats inte mindre än 720 miljoner kronor.

I statens naturvårdsverks skrivning till punkten H 12 i statsverks-

Nr 57

Torsdagen den
4 april 1974

Anslag inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

propositionen förekommer ett avsnitt som är så anmärkningsvärt att jag måste citera det. Man säger på s. 137 i andra stycket: "Inom vissa branscher har miljövärd- och sysselsättningsintressena kommit i motsatsställning. Det gäller företrädesvis branscher där en omodern produktions-teknik används och där lösningarna av miljövärdproblemen ställer sig så dyra att en nedläggning är ett näraliggande alternativ. Kostnaderna för samhället kan dock bli mycket större vid en nedläggning jämfört med statliga bidrag till de miljövärdinvesteringar som krävs. Miljövärdinsatserna består i dessa fall ofta i en omläggning och modernisering av processinriktningen och apparaturen."

Citatet syftar helt klart på processindustrier, som underlåtit att förnya och modernisera sina anläggningar här i landet och som kanske i vissa fall har för avsikt att i stället investera det av lönearbetarna förmerade kapitalet i något annat land med lägre löner och mindre krav på arbets- och yttre miljö. Det rör sig inte heller här om några verkliga småföretag.

Jag har svårt, herr talman, att tolka detta på annat sätt än att större industriföretag övat utpressning på naturvärdverket, och tydligen också i viss mån lyckats nå resultat. Jag har mycket svårt att tro att man i längden kan komma till rätta med dessa förhållanden genom att ge gåvor till industrin. Jag menar att samhället måste kunna gå in och styra utvecklingen på ett helt annat sätt än hittills och utan gåvor till storkapitalet.

Jag ber, herr talman, att med det anförda få yrka bifall till reservationen 13, som är fogad till jordbruksutskottets betänkande nr 1.

Fru LUNDBLAD (s):

Herr talman! I likhet med de närmast föregående åren innehåller statsverkspropositionen i år förslag om ett anslag på 50 miljoner kronor för bidrag till miljövärdande åtgärder inom industrin. Det är nu inte bara dessa 50 miljoner kronor som går till sådana åtgärder, utan under de senaste åren har också i andra sammanhang – nämligen i samband med sysselsättningsfrämjande åtgärder – ingått belopp som skulle täcka miljövärdande åtgärder. Hittills har sådana bidrag beviljats med ca 470 miljoner kronor. Bilden av statens roll är alltså något annorlunda än de 50 miljonerna kan antyda.

Enligt naturvärdverkets petita har man under en femårsperiod lämnat bidrag till sammanlagt 522 företag och anläggningsvärdet för dessa arbeten – som skall skapa en bättre miljö kring våra industrier – har varit ca 913 miljoner kronor.

I två av reservationerna just på denna punkt föreslås det ökade bidrag och vidgade riktlinjer för stödet till industriella miljövärdåtgärder. Det gäller reservationen 11 av utskottets centerpartister och en folkpartist som önskar att statliga bidrag skall utgå till kommunala avfallsanläggningar. De beklagar att något sådant stöd för närvarande inte kan lämnas. Departementschefen har däremot i årets statsverksproposition anslutit sig till tanken på intensifierade insatser för avfallsbehandling inom industrin. Just industriavfallet är ju det mest svårbehandlade avfallet, och det är den allra värsta nöten att knäcka för kommunerna. Utskottet är mera tveksamt till tanken att utvidga stödet till att också gälla avfallsanläggningar i

kommunernas regi. Det är frågor som behandlas av utredningen rörande kostnaderna inom miljövårdspolitiken, och det finns också inom departementet tillsatt en speciell arbetsgrupp som undersöker de praktiska formerna för denna avfallshantering. Därför finns det enligt utskottets uppfattning inte skäl att bifalla de motioner från centerpartiets och folkpartiets representanter som äskar bidrag med ytterligare 5 miljoner respektive 10 miljoner kronor till dessa ändamål.

I reservationen 12 önskar utskottets moderater ett bidrag till transportkostnaderna för omhändertagande av hushållsavfall för senare återvinning. När riksdagen för något år sedan antog renhållningslagen gav man kommunerna rätt att uttaga avgifter för att finansiera omhändertagande av avfall. Ansträngningarna för återvinning är av stor betydelse för kommunernas avgiftspolitik, men även naturvårdsverket har möjlighet att stimulera till ökad återvinning av avfall, och så har också skett på något håll.

Även beträffande denna reservation gäller samma sak, att utredningen om miljövårdens kostnader har hand om den övergripande översynen, och gruppen för avfallsbehandling har hand om de mera praktiska åtgärdernas utformning. Statligt stöd till avfallsbehandling inom industrin har under det första året beviljats i tolv ärenden, som företrädesvis gällt det kemiska, tunga avfallet. Kostnaden har uppgått till 7–8 miljoner kronor. Denna del av stödet till avfallsbehandling har alltså redan börjat, och jag tror att det på lång sikt kommer att få betydelse även för kommunerna.

En mycket omfattande bidragsgivning till landets kommuner skulle få för dagen icke överskådliga konsekvenser för statens ekonomi, och att föreslå just detta utan utredning rimmar illa med det tal om återhållsamhet med statens utgifter som flera borgerliga partier brukar bekänna sig till, oftast utanför riksdagen.

Herr Takman har vid denna punkt skrivit en reservation – ordagrant lik förra årets vpk-reservation i samma ärende – där han pläderar för en sänkning av bidraget till industrins miljöåtgärder med 40 miljoner kronor, så att endast 10 miljoner kronor skulle utbetalas, och då endast till småföretag. Också herr Israelsson har här berört frågan. Till vad herr Israelsson anförde skulle jag vilja säga att behovet av miljövårdsåtgärder ju ändå varierar oerhört mellan olika branscher – det är ett tyngre tryck på vissa branscher, bl. a. skogsindustri och viss tung metallindustri, som ju ofta utgöres av större företag. Därför är det kanske naturligt att det ofta blir de större företagen som erhåller bidrag.

När det gäller att skilja mellan nya industrier och tidigare etablerade industrier, som redan var i gång 1969, får man konstatera, att de nya industrierna trots allt har möjlighet att bygga in dessa kostnader vid uppbyggnaden av anläggningarna. De äldre industrierna måste däremot ofta göra större omändringar för att kunna tillgodose de miljövårdskrav som samhället ställer.

Nu är det väl också på det sättet att de äldre industrierna så småningom kommer att bygga i fatt sig och anpassa sin verksamhet till de miljövårdskrav som uppställs. I vad gäller luftföroreningar tror jag att det förekommer betydligt färre sådana föroreningar i dag än för bara några år

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

sedan; jag har på min hemort sett mycket fina praktiska exempel på hur långt man kan komma med relativt enkla metoder för att skapa bättre förhållanden när det gäller att minska luftföroreningarna.

För att begränsa kvällens debatt skall jag inte gå närmare in på denna reservation. Jag hänvisar bara till den motivering som utskottets talesman anförde förra året. Trots allt finns det ett tak för de bidrag per företag som staten kan lämna. Statens bidrag till de branscher som har många stora företag – skogsindustrin samt järn- och stålverksindustrin – har inte utgjort mer än två femtedelar av investeringsbeloppet genomsnittligt. Därför tycker jag att man kan avvisa den motivering som herr Takman anför i reservationen 13.

Med stöd av vad jag här har anfört yrkar jag avslag på reservationerna 11, 12, 13 och 14 och bifall till utskottets hemställan under punkten 49.

Herr JONASSON (c):

Herr talman! Först några ord i anledning av jordbruksministerns inlägg.

Jordbruksministern gjorde en snabbskiss över förhållandena inom jordbruket. Jag vill då säga att 1967 års jordbruksbeslut var ett olyckligt beslut både för jordbruket och för samhället. Jordbrukspolitiken har gått snett, och det gäller speciellt rationaliseringspolitiken och jordförvärvslagen. Den har också lett till att många åkrar har vuxit igen. Det är bara att konstatera det förhållandet.

I denna sena timme skall jag emellertid inte gå närmare in på detta och inte heller skall jag hålla någon domedagspredikan. Jag vill ändå konstatera vad också jordbruksministern var inne på, nämligen att en hel del sedan dess har rättats till, och det finner jag vara positivt. Atmosfären har förbättrats, men ännu återstår mycket att göra. Jag hoppas att förbättringarna skall fortsätta. Speciellt hoppas jag på den omprövning av rationaliseringspolitiken som kan föranledas av de motioner som förra veckan lämnades över till 1972 års jordbruksutredning.

När jordbruksministern kom in på frågan om huruvida det kan bli för många människor i jordbruket vill jag konstatera att vi för närvarande har en mycket stark snedvridning i fråga om åldersfördelningen inom jordbruket. Många av innehavarna av jordbruk är med andra ord äldre människor. Men naturligtvis kan det bli en förändring om vi får en mycket stor arbetslöshet i detta land. Skulle det i så fall komma många människor till jordbruket gör de i varje fall god nytta där för landet, folket och världen i dess helhet. Man kan då producera mera. Det är helt klart – och det är väl det som jordbruksministern avser – att det är bra att få balans på alla sätt, men jag tror inte vi behöver frukta för en inflation i jordbrukare. Än krävs det oändligt många förbättringar för jordbruket och dess utövare, om deras standard skall bli densamma som andras.

Jag vill i alla fall tolka jordbruksministerns ord så att han är positiv till de motioner som vi har väckt. Det viktigaste är dock hur vi utformar jordbrukspolitiken i framtiden. Om jag har fattat jordbruksministern rätt var han alltså positiv till motionerna, och då tror jag att vi gemensamt skall kunna lösa problemen på ett för alla parter och för landet riktigt sätt.

Herr talman! Jag återkommer till de speciella frågor som behandlas i jordbruksutskottets betänkande nr 1 och börjar då med punkten 29. I höstas behandlade vi propositionen 178 angående veterinärväsendet. Veterinärservicen är oändligt viktig och frågan diskuterades mycket i höstas. Den nedskärning av antalet veterinärer som föreslogs i propositionen var mycket hotande. Efter långa diskussioner kom vi fram till en kompromiss som gav ytterligare 15 förfogandetjänster och dessutom möjlighet att hålla en del tjänster besatta ända upp till tio år. Detta medförde att de svåraste problemen kunde lösas. Men trots denna kompromiss är det svårt att få denna verksamhet att fungera riktigt bra. Eftersom jordbruksministern är närvarande i kammaren vill jag gärna säga att denna fråga måste följas upp — den är oändligt viktig för hela det svenska jordbruket. Veterinärservicen får inte bli för dålig, utan vi måste se till att indragningarna inte blir fler än att erforderlig serice kan upprätthållas.

Under denna punkt behandlas tre motioner, nr 320 av herr Gustafsson i Säffle m. fl., nr 530 av herrar Olsson i Sundsvall och Björk i Gävle samt nr 804 av herr Andersson i Ljung m. fl. I dessa motioner yrkas att resekostnadsersättning inte skall behöva betalas för längre reseavstånd än två och en halv mil enkel resa. Enligt gällande bestämmelser skall resekostnadsersättning betalas för fem mil.

Veterinärväsendeutredningen räknade med att avstånden i allmänhet inte skulle överstiga 40 å 50 km, men på grund av den utglesning av veterinärerna som blivit följderna av veterinärväsendereformen får man på många håll längre resor. Det blir på det sättet dyrare för djurägarna.

Den djurägare som för närvarande har en till statlig inkomstskatt taxerad inkomst som understiger 5 000 kronor och inte har påförts förmögenhetsskatt kan få statsbidrag till bestridande av den del av resekostnader och veterinärrövode som överstiger 17 kronor. Motionärerna anser att denna gräns är alldeles för låg och därför yrkas att beloppet skall höjas till 10 000 kronor — i en av motionerna yrkas t. o. m. att beloppet skall höjas till 15 000 kronor. 15 000 kronor skulle inte vara för högt; det skulle efter avräkning av ortsavdraget motsvara en faktisk inkomst på ungefär 20 000 kronor. Men vi reserverar oss inte sträckt oss så långt. Om beloppet höjs från 5 000 till 10 000 kronor, får i realiteten de som har en faktisk inkomst understigande 15 000 kronor denna fördel. Här har socialistpartierna i utskottet sagt nej. Jag beklagar detta i högsta grad. Vi har här att göra med människor som i ordets rätta bemärkelse måste anses vara mindre bemedlade och som har svårigheter. Det vore därför en ringa gärd av rättvisa att vi klarade ut den här frågan.

Vi som står för reservationen 4 — alltså de icke-socialistiska ledamöterna i utskottet — vill sätta gränsen för resekostnadsersättning till två och en halv mil enkel resa och beloppet för bidragsberättigande till 10 000 kronor i taxerad inkomst.

Utskottsmajoriteten har velat slå vakt om ett beslut från 1958. Vi måste emellertid ta hänsyn till penningvärdeförsämringen, och vi måste även ta hänsyn till att kommunalskatten numera inte är avdragsgill. Därför är förhållandena påtagligt mycket sämre nu än 1958.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen 4.

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

Reservationen 11 har kommenterats av fru Lundblad. Den härleder sig från centerns partimotion 1463 av herr Fälldin m. fl. I denna yrkas att riksdagen vid behandling av statsverkspropositionen beslutar om statliga bidrag till kommunala avfallsanläggningar och till bidrag till miljövårdande åtgärder inom industrin m. m. anvisar 5 miljoner kronor utöver regeringens förslagsanslag på 50 miljoner kronor. Denna höjning anser jag vara berättigad med hänsyn till det stora behov som föreligger av att minska vatten- och luftföroreningar eller buller från industriell anläggning.

Fru Lundblad redogjorde för vad som här gjorts. Visserligen är det en hel del, men än återstår mycket. Behovet är störst när det gäller anläggningar för avfallsbehandling. Även en betydande sysselsättningsökning skulle bli resultatet av en höjning av beloppet. Det är väl ändå angeläget att åstadkomma en sådan sysselsättningsökning, när det finns så många arbetslösa.

Återvinning är en mycket viktig fråga. Naturvårdsverket har förordat ett bidrag till kommunala avfallsanläggningar. Departementschefen vill inte förorda något sådant. Vi anser att detta är ett viktigt problem, som måste lösas snabbt. Därför yrkar jag bifall till reservationen 11.

Herr talman! Mer vore att säga, men timmen är sen och jag skall bara yrka bifall till reservationerna 4, 5, 7, 10, 11 och 14 samt i övrigt till utskottets hemställan.

Fru THEORIN (s):

Herr talman! Vid punkten 29 angående bidrag till djursjukvård, som herr Jonasson nyss berörde, föreligger en gemensam borgeilig reservation nr 4. Herr Jonassons historieskrivning kanske borde kompletteras något. Efter beslutet 1958 har riksdagen i december 1973, alltså för några månader sedan, enhälligt antagit ett förslag till ändring i distriktsveterinärorganisationen, som innebär att djurägarna i princip skall bära de resekostnader som uppstår vid sjukbesök av veterinär. Dessa kostnader kan bli betungande för de djurägare som bor i glesbygden. Därför var det rimligt att resekostnadsersättning och inställelsearvode inte skulle tas ut av dessa djurägare för den del av vägsträckan som översteg fem mil per enkel resa. En utjämning borde ske mellan djurägarna av kostnaderna för distriktsveterinärernas inställelse. Detta blev också ett enhälligt beslut i riksdagen.

Däremot avstyrkte utskottet och avtog sedermera riksdagen enhälligt motionsyrkanden om en höjning av inkomstgränsen till 10 000 kronor. Man ansåg att en eventuell omprövning av bestämmelserna borde omfatta inte bara inkomstgränsen utan också storleken av det belopp som veterinären högst skulle ha rätt att ta ut av en bidragsberättigad djurägare. Utskottets dåvarande ordförande, herr Hansson i Skegrie, uttalade sin tillfredsställelse över att utskottet hade kunnat ena sig om en kompromiss i, som han uttryckte det, "denna viktiga fråga och i en kompromiss som samtliga berörda parter borde vara ganska nöjda med om man har rimliga anspråk då det gäller djursjukvård". I december 1973 förelåg således inte någon reservation. Det särskilda yttrandet då har nu blivit en gemensam borgerlig reservation.

Bidrag till mindre bemedlade djurägare infördes 1937, då det fanns ett behov av lindring av de mindre bemedlades kostnader för djursjukvården, framför allt för sådana djurägare som bodde långt från veterinären. Vid den tidpunkt då detta bidrag infördes saknades nuvarande sociallagstiftning. Enligt vårt nuvarande sätt att se bör anslag till låginkomsttagare närmast höra hemma på socialhuvudtiteln. Djursjukvården är en del av kostnaderna i jordbruksdriften, och att motivera ytterligare subventioner av djursjukvården genom en höjning av inkomstgränsen torde vara svårt. I så fall får man också vara beredd att börja subventionera handelsgödsel, utsäde m. m. för dem som har låga inkomster.

Den utredning – vari också en centerpartistisk riksdagsledamot deltog – som föregick propositionen behandlade frågan om en uppräknig av inkomstbeloppet från 5 000 till 10 000 kronor men avisade enhälligt denna tanke. Utredningens förslag och sedermera riksdagens beslut måste anses innebära en utvidgning av bidraget till mindre bemedlade djurägare. En uppräknig av inkomstbeloppet till 10 000 kronor skulle innebära att mångdubbelt fler lantbrukare än i dag skulle erhålla bidrag.

Till herr Krönmark vill jag säga att det inte förhåller sig som herr Krönmark anförde, nämligen att man redan vid behandlingen 1973 krävde dessa ändringar. Det fanns, som jag tidigare sade, inga reservationer. Herr Krönmark ansåg att det skulle vara av väldigt liten betydelse, om riksdagen gjorde den förändring som reservationen 4 kräver och att det inte skulle röra så många djurägare. En grov uppskattning pekar på att det rör sig om mer än dubbelt så många som i dag. Bland dessa skulle med all säkerhet komma att finnas sådana djurägare som med hänsyn till skattereglerna kan erhålla bidrag men som rätteligen inte kan betraktas som mindre bemedlade. Med de nuvarande skattereglerna kan nämligen många förmögna jordbrukare genom helt lagenliga avskrivningsregler deklarerat mycket låga inkomster, och detta leder till att djurägare, som inte kan betraktas som mindre bemedlade, kan erhålla statsbidrag.

Den reform som riksdagen beslutade om i december 1973 och som reservanterna är beredda att riva upp har ännu inte trätt i kraft – det sker först den 1 juli i år. Vi har således inte någon erfarenhet av de praktiska verkningarna. Reservanterna föreslår att en uppräknig av inkomstgränsen skall genomföras omgående. Någon särskild utredning anser man inte erforderlig. Visserligen har veterinärutredningen enhälligt avvisat förslaget, någon remiss om effekterna av ett sådant förslag skulle inte behövas enligt reservanterna, och kostnaderna för statsverket har man över huvud taget inte beräknat, men ändå skall en sådan ändring i bestämmelserna kunna genomföras omgående.

Har man genom en kompromiss, som skedde i höstas, uppnått enighet i utskottet och senare också i riksdagen, förväntar man sig att den kompromissen skall hålla och följas något längre än några månader och i vart fall tills reformen hunnit börja fungera. Effekterna av en enhälligt beslutad reform bör rimligen utvärderas innan riksdagen beslutar om ändring. Såvitt jag förstår hör det inte till vanligheterna att riksdagen på så här lösa grunder och utan att kostnaderna för statsverket har beräknats fattar beslut om ändring i statsbidragen. Att först, i december månad, enhälligt besluta om en reform för att några månader senare, innan

reformen ännu hunnit träda i kraft, vilja – eventuellt med lottens hjälp – riva upp beslutet vittnar knappast om respekt för fattade beslut.

Herr talman! Jag yrkar avslag på reservation nr 4 och bifall till jordbruksutskottets hemställan under punkten 29.

Herr JONASSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Fru Theorin säger att det var ett enhälligt utskotts-
betänkande förra året. Det var det, men det fanns vid betänkandet också
ett särskilt yttrande. När fru Theorin säger att det gjordes en kompromiss,
så vill jag påminna om att frågan om inkomstgränsen inte ingick i kompromissen
men att vi ansåg att vi fick gå med på en kompromiss i det läge som då förelåg
därför att det ändå skedde en förbättring av veterinärservicen, vilket var det
viktigaste. Fru Theorin kan väl inte vara så oändligt glömsk att hon nu vill
hävda att ett bibehållande av inkomstgränsen ingick i kompromissen.

När sedan fru Theorin säger att ett bifall till reservationen 4 skulle kunna
leda till att staten fick börja subventionera handelsgödsel osv., så är det väl
ändå att gå för långt. Här är det ju fråga om att hjälpa dem som sitter allra
mest trångt.

Fru Theorin erinrar om att en centerledamot i utredningen deltog i
prövningen av denna fråga. Ja, men det är rätt länge sedan denna utredning
arbetade, och förhållandena har förändrats en hel del.

Sedan säger fru Theorin att det kan bli mångdubbelt flera jordbrukare som
får bidrag om inkomstbeloppet höjs. Visst kan det bli flera, men det gäller ju
här en rättvisesak. Vi har inte några erfarenheter på detta område, säger fru
Theorin. Men det är väl ändå enfaldigt att uttrycka sig så, fru Theorin. Vi har
haft dessa regler och belopp ända sedan 1958 men de har blivit alltmer försämrade
i och med penningvärdets förändring. Dessutom har kommunalskatteavdraget tagits
bort.

Detta är en rättvisefråga. Även om det blir lotten som får avgöra, kämpar vi
en strid för att de som har det sämst i samhället skall få det litet bättre. Jag
beklagat att fru Theorins anhängare inte har samma uppfattning.

Fru THEORIN (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag är inte alls glömsk, herr Jonasson. Den kompromiss vi tog i
utskottet föregicks av ett hårt och envetet arbete, och det gavs och togs rätt
mycket från regeringspartiets sida för att vi skulle nå den enighet vi ansåg vara
så viktig, vilket också jordbruksutskottets dåvarande ordförande mycket noga
underströk i kammaren och påpekade – jag använde det uttalandet tidigare i
debatten – att samtliga berörda parter borde vara ganska nöjda, om man har
rimliga anspråk när det gäller djursjukvården. Det var herr Hanssons i Skegrie
slutsats om den överenskommelse som träffades.

Jag kan inte förstå annat än att när det inte förelåg någon reservation utan
bara ett enigt utskottsbetänkande måste kammaren ha varit enig om det beslut man
sedermera fattade. Det fanns motioner som utskottet enhälligt avstyrkte, herr
Jonasson. Det fanns ett särskilt yttrande också, men det fanns ingen reservation.
Och fattar vi ett beslut i december

månad som skall verkställas och träda i kraft 1 juli året därefter, bör vi rimligen ha så pass mycket kurage att vi står för det beslutet tills det har trätt i kraft. Först efter det att det skett en utvärdering kan vi återkomma med krav om förändringar.

Det är inte den här vägen, herr Jonasson, genom att höja inkomstgränsen, som man skall söka lösa de minst bemedlade jordbrukarnas problem för med detta kan också, med de fullt lagenliga avdragsregler som vi har i dag, följa de avigsidor som jag påpekade, dvs. man kan komma att gynna djurägare med mycket goda inkomster som med hjälp av skattereglerna kan dra ner sina inkomster. Det är inte så det är tänkt. Det är tänkt att vi skall gynna dem som är ekonomiskt svaga. Den fördelning som skall äga rum sker mellan djurägarna enligt beslut som riksdagen tog i december månad. Vi har alltså där gått fram med det förslag som utredningen presenterade, en utredning som enhälligt avvisade herr Jonassons tankegångar.

Herr JONASSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Fru Theorin säger att det gavs och togs. Ja, fru Theorin, men man är väl ändå inte mera glömsk än att man minns vad som skedde trots de månader som gått sedan dess. Vi diskuterade i första hand antalet veterinärer och därefter gjorde vi kompromissen. Sedan diskuterade vi det andra, som låg helt vid sidan och som vi också voterade om. Så ville man visa den tacksamhet som rädde för att vi fick ett utökat antal veterinärer. Vad jordbruksutskottets ordförande uttalade sig om gällde denna fråga och ingenting i det här avseendet.

Ifall fru Theorin har svårt att läsa, skall jag läsa upp det lilla stycke som står sist i det särskilda yttrandet, sedan behöver vi inte stå här och höra fru Theorin resonera som hon gör: "Emellertid har vi i förevarande sammanhang funnit det vara väsentligt att utskottets behandling av ärendet koncentrerades till prövningen av de allmänna riktlinjerna för veterinärorganisationens framtida uppbyggnad. Med hänsyn härtill och då vi tror att vi härmed bidragit till den bästa totallösningen av hithörande frågor i nuvarande läge avstår vi bl. a. från att göra några direkta yrkanden i de detaljfrågor av ekonomisk natur som nu berörts."

Då man sitter här i riksdagen har man rätt att föra på tal det man tycker är orättvist utan att behöva bli beskylld för att inte stå vid en träffad uppgörelse. Denna fråga om djursjukvården ingick inte i uppgörelsen, fru Theorin. Det kan Ni aldrig påstå.

Fru THEORIN (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Jonasson framhöll tidigare att mångdubbelt fler jordbrukare borde komma i åtnjutande av statsbidrag, och jag sade då att det är förunderligt att man från reservanternas sida kräver ett upprivande av beslutet och ett omgående genomförande av en ändring av statsbidragsbestämmelserna, utan utredning, utan remissförfarande och utan kartläggning av kostnaderna för staten. Jag vill bara påpeka att en grov uppskattning visar att från de nu ca 11 000 lantbrukare det rör sig om det i så fall skulle kunna bli fråga om ungefär 24 000, alltså mer än dubbelt så många som i dag får statsbidrag. Vad kostnadskonsekvenserna

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

blir vet vi alltså inte. Men att riksdagen, i det här fallet en minoritet, eventuellt med lottens hjälp en majoritet, är beredd att på så lösa bolinera ett beslut det finner jag förunderligt alldenstund vi inte när beslutet om distriktsveterinärorganisationerna fattades hade någon borgerlig reservation, trots motioner, som enhälligt avstyrktes av utskottet och avslogs av kammaren.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr HÅKANSSON i Rönneberga (c):

Herr talman! I anslutning till punkten 39 som upptar bidrag till viss praktiskt vetenskaplig växtförädling skall jag beröra några synpunkter i motionerna 1102 och 1104.

Vi har på olika sätt blivit påmind om den förändring som inträtt beträffande försörjningsläget av livsmedel med höjda priser och brist på vissa produkter. Detta ger oss anledning att tänka om, för en inriktning mot ökad livsmedelsproduktion men också för en förbättrad kvalitet på olika produktslag.

Växtförädlingen har här en betydande uppgift, och det är tacknämligt att vårt land har två framträdande växtförädlingsinstitutioner i Sveriges utsädesförening vid Svalöv och Weibullsholms växtförädlingsanstalt. De båda företagens verksamhet är av ungefär lika storlek vid en bedömning med utgångspunkt i vad de erhåller i växtförädlaravgifter. Båda företagen erhåller bidrag från staten, dock är skillnaden betydande. Till Sveriges utsädesförening föreligger förslag om ett anslag om 6 882 000 kronor, vilket är en uppräknings med 300 000 kronor från föregående år. Till Weibullsholm är föreslaget 225 000 kronor, dvs. ett oförändrat anslag i förhållande till budgetåret 1968/69.

Förra året hade riksdagen att besluta i vissa frågor rörande Sveriges utsädesförening, detta med anledning av 1971 års Svalövsutredning. Bl. a. ingick däri en ökad satsning på växtförädling inom trädgårdområdet, vilket innebar ett särskilt anslag om 275 000 kronor för helt år, beräknat till Hammenhögsinstitutionen, som tillhör Svalövs utsädesförening.

I motionen 1102 anhålles att Weibullsholm också skall tilldelas ett särskilt anslag om 275 000 kronor till trädgårdsväxtförädling, varefter det totala anslaget till Weibullsholm skulle utgöra 500 000 kronor.

Det framhålls i motionen att Weibullsholm beräknas budgetmässigt ha stått för ungefär hälften av de insatser som gjorts inom trädgårdsväxtförädlingen i Sverige de senaste decennierna.

Efter sammanslagningen Hammenhögs-Olsons Enke torde Sveriges utsädesförenings Hammenhögsinstitution och Weibullsholm ha ungefär samma förädlingsbudget. Det kan då inte anses förenligt med rättvisa att genom ett statsanslag enbart till den ena förädlingsanstalten försämma konkurrenssituationen för det företag som är huvudman för den andra anstalten, dvs. Weibullsholm.

I motionen framhålls det betydande sortiment förädlingsarbetet omfattar och de grundläggande insatser som skett inom såväl köksväxtförädlingen som grönytesektorn och blomsterförädlingen. Det föreligger starka skäl för att staten lämnar stöd till förädling av trädgårdsprodukter. Förutsättningarna att tillgodose den växande efterfrågan på trädgårds-

produkter av inhemsk produktion förbättras härigenom.

Om än den svenska konsumtionen av trädgårdsprodukter är låg vid internationell jämförelse, har en betydande ökning skett under senare tid. Och konsumenterna av trädgårdsprodukter får antas ha ett stort intresse av en förädling som leder till kvalitativt högvärdiga produkter från såväl närings- som smaksynpunkt. Vidare finns det bland de svenska trädgårdsodlarna ett stort intresse för att så långt som möjligt begränsa användningen av bekämpningsmedel. Därmed kan man säga att det råder ett allmänt intresse av att få fram resistent sorter, så att användningen av olika bekämpningsmedel kan begränsas.

Det är således flera faktorer som pekar på vikten av ökad förädling av trädgårdsprodukter. Statens anslag till denna förädlingsverksamhet har varit alltför blygsamt och bör därför ökas.

Utskottsmajoriteten avstyrker motionen och hänvisar till att förslag föreligger om höjning av anslaget till jordbruksforskning med ca 1,3 miljoner kronor och att detta ger möjlighet till ökat stöd till trädgårdsväxtförädling. Nu användes detta anslag på något annorlunda sätt än vad det här är fråga om. Vidare har den föreslagna uppräknningen inte ens kunnat täcka inflations- och lönekostnadsökningarna.

Herr talman! Med hänvisning till det anförda yrkar jag bifall till reservationen 7.

Jag kan emellertid inte undgå att uttrycka min förvåning över att inte folkpartiets utskottsrepresentanter anslutit sig till reservationen. Denna förvåning är grundad på att man från folkpartiet då dylika frågor har behandlats och inte minst så sent som för en vecka sedan vid behandlingen av den framtida jordbrukspolitiken krävt ökade insatser till resistensbiologisk forskning. Här har man ett direkt tillfälle att i handling bekräfta vad man sagt sig vilja medverka till. Jag vet inte om jag uppfattat rätt, men jag vill nästan betrakta detta ställningstagande som ett misstag. Men man har fortfarande möjlighet att rätta till detta och stödja reservationen när riksdagen om en stund fattar beslut.

Sedan, herr talman, bara några få ord i vad gäller motionen 1104, i vilken hemställs om 120 000 kronor i anslag till viss praktisk växtförädling och då med specialinriktning på förädling av sojabönan.

Det är Algot Holmberg och Söner AB som sysslar med den forskningen. Detta företag har efter många års intressant arbete erhållit goda resultat. Dock krävs ytterligare insatser för att få den bredd på forskningen som är önskvärd.

Problemet att i framtiden mätta en hungrande värld gäller möjligheten att tillgodose de ökade människomassornas behov av protein. Här är sojabönan den växt vars proteinsammansättning lämpar sig bäst för direkt humankonsumtion.

Det påpekas ofta att Sverige är för kallt för odling av sojabönan, men våra växtförädlare har genom korsningar bevisat att det är möjligt att få fram sojabönor med mindre värmebehov för blomning och frösättning.

Utskottet har intagit en något positivare attityd till denna motion. Utskottet understryker att det är viktigt att världens proteinförsörjning ägnas uppmärksamhet. Odling av sojabönor måste, såvitt utskottet kunnat bedöma, tillmätas en stor betydelse i detta sammanhang. Här

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

påpekas ånyo möjligheten att erhålla stöd till växtförädlingsverksamhet genom statens råd för skogs- och jordbruksforskning, ett anslag som tydligen kan räcka till mycket. Men utskottet anför ändå att skäl talar för en viss höjning av bidraget för ifrågavarande ändamål till Algot Holmberg och Söner. Utskottet tillmötesgår motionärerna i så måtto att det föreslår, att bidraget fastställs till 60 000 kronor. Detta är i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag en uppräknig med 30 000 kronor.

Herr Hedström framhöll för en stund sedan att detta innebär en höjning med 100 procent. Ja, det är riktigt, men det kan ändå diskuteras huruvida det är ett betydande statsbidrag med tanke på den verksamhet det gäller.

Jag har för dagen inget annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan men förväntar mig att det vid något annat tillfälle blir ett kraftigare påslag på detta bidrag.

I detta anförande instämde fru Sundberg (m).

Herr ENLUND (fp) kort genmäle:

Herr talman! Föregående talare ställde en direkt fråga till folkpartiets företrädare i utskottet. Fru Anér är tyvärr frånvarande i dag, Jag har självfallet ingen anledning att nagelfara den bedömning som fru Anér gjort beträffande punkten 39, Bidrag till viss praktiskt vetenskaplig växtförädling. Men jämför man utskottsbetänkandet från i fjol med motsvarande betänkande som vi nu behandlar, finner man att ändringar i prioriteringen skett på flera punkter. Fru Anér har uppenbarligen prioriterat anslagen till skoglig forskning och miljövårdsinformation. Centern stödde förra året kraven på höjningar i dessa avseenden. I år är fru Anér ensam på dessa punkter.

Jag föreställer mig att vi alla är mycket angelägna om att inte få alltför stora budgetbelastningar, och jag vill här beträffande fru Anérs ställningstagande bara hänvisa till motiveringen i utskottsmajoritetens skrivning.

Herr HÅKANSSON i Rönneberga (c) kort genmäle:

Herr talman! Anledningen till att jag uttryckte en viss förvåning var att vi sent på vårsessionen förra året hade att ta ställning till ungefär samma spörsmål som nu. Vi hade att behandla det då nya anslaget till trädgårdsväxtförädlingen. I en motion yrkades att Weibullsholm skulle erhålla ett anslag motsvarande det som då beviljades Hammenhög för motsvarande verksamhet, nämligen 210 000 kronor. Detta förslag framfördes i en samlad borgerlig reservation. Om folkpartiet hade följt samma väg i år, då anslagsäskandet höjts från 210 000 till 275 000 kronor, hade vi också haft en gemensam borgerlig reservation till stöd för motionen.

Jag menar att man har rätt att uttrycka en viss förvåning över att folkpartiet ändrat sig på denna punkt.

Herr LINDBERG (s):

Herr talman! Vid jordbruksutskottets betänkande har fogats en reservation, nr 5, där reservanterna framhåller att bedömningar av möjliga produktionsökningar i våra skogar leder till slutsatsen att skogs-

produktionen kan ökas väsentligt. Man framhåller betydelsen därav och fortsätter i sitt förslag till skrivning: "För att åstadkomma detta anser utskottet det nödvändigt att intensivifiera insatserna för forsknings-, utvecklings- och informationsarbetet på det skogsvetenskapliga området."

Mot bakgrund av att vi nu har nått fram till en kraftig överavverkning i våra skogar i förhållande till den årliga tillväxten instämmer jag i reservanternas uttalande om nödvändigheten av skogsvetenskaplig forskning och även i deras bedömning att skogsproduktionen kan ökas väsentligt. Men låt mig sedan fälla påståendet att det redan nu finns stora kunskaper om skogsproduktion och tillväxtskapande åtgärder. Att sedan kunskaperna inte utnyttjas till fullo, generellt sett, av ekonomiska eller andra skäl är också ett känt faktum.

Jag tar inte till överord när jag säger att det redan nu finns tillräckligt med kunskaper för att väsentligt öka tillväxten i våra skogar, om dessa kunskaper effektivt utnyttjas. Låt mig i korthet ge några exempel. Ansenliga kunskaper finns om fröers proveniens. Ett omfattande utvecklingsarbete pågår med framställning av plantor i våra plantskolor, där framstegen skett mycket snabbt under senare år. Det finns redan i dag kunskap om hur vi t. ex. med dikning och gödning kan få en ökad produktion. Jag skall inte trötta kammaren med att exemplifiera mer; jag vill bara konstatera att det pågår en betydande forskning om skogsproduktion.

Den första omedelbara åtgärd som bör övervägas för att höja skogsproduktionen är enligt min mening en skärpning av skogsvårdslagens bestämmelser när det gäller skogsvårdsåtgärder. Man bör också undersöka huruvida ytterligare stöd från statsmakterna kan anses nödvändigt. De frågorna prövas emellertid av 1973 års skogsutredning, och ytterligare debatt kan knappast vara befogad förrän den kommer med sitt betänkande. Jag ber dock att reservanterna observerar att varken utskottsmajoriteten eller jag har uteslutit att en kraftigare satsning på forskning för en ökad framtida virkesproduktion kan vara behövlig.

Vi nödgas alltid konstatera att kraven på forskningspengar inom olika sektorer är stora, och för ett litet land som vårt med begränsade resurser är det knappast möjligt att tillgodose alla önskemål. Vi tvingas ständigt att prioritera. Med tanke på detta och mot bakgrund av redan vunna erfarenheter och kunskaper liksom av pågående forskning inom det här området har utskottet funnit att frågan i första hand bör prövas i anslutning till det ställningstagande som kan föranledas av 1973 års skogsutredning.

Det bör kanske i detta sammanhang också framhållas att Kungl. Maj:t i proposition nr 61 bl. a. har föreslagit att 2 miljoner kronor anvisas för forskning om och utveckling av maskiner och metoder för tillvaratagande av skogsavfall m. m., vilket också innebär ett bättre utnyttjande av den fiberråvara som produceras i skogen. Vidare har staten och Stiftelsen Skogsförbättring träffat avtal om gemensam finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet rörande skogsträdsförädling och skogsgödning m. m. Avtalet löper ut den 30 juni 1975. Man kan förutsätta att förhandlingar om fortsatt gemensam finansiering inom kort kommer till stånd.

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

I en fråga som inte direkt har samband med forskning men ändå är av väsentlig betydelse när det gäller skogsproduktionen ber jag också att få hänvisa till proposition nr 61. Där föreläggs riksdagen nämligen ett förslag om en betydande satsning på intensifierad skogsvård i norra Sverige.

Jag skall med hänvisning till tiden på dygnet inte inveckla mig mer i den här frågan utan bara be att något få beröra reservationen 8 vid punkten 40 i utskottsbetänkandet.

Reservanten har krävt en höjning med 500 000 kronor av anslaget till skoglig forskning vid skogshögskolan i syfte att stimulera ett miljövänligare skogsbruk. Låt mig kort konstatera att skogsutredningen även har att pröva de åtgärder som kan vara erforderliga för att anpassa det moderna skogsbruket till miljövårdskraven. Jag vill också erinra om att arbetsgruppen beträffande kalhyggen, som nyss har lämnat sin rapport, föreslår vissa åtgärder på miljöforskningsområdet. Denna rapport går i dagarna ut på remiss, och det finns väl anledning att även avvakta vad remissinstanserna kommer att ha för synpunkter på den.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att utskottsmajoriteten inte har någon nämnvärt annorlunda syn än reservanterna när det gäller behovet av forskning på respektive områden. Men som herr Enlund berörde har vi alla samma bekymmer för att få pengarna att räcka till när vi skall summera ihop alla de förslag som läggs till statsverkspropositionen. Eftersom dessa frågor kommer att prövas inom kort i annat sammanhang har utskottsmajoriteten inte nu funnit anledning att tillstyrka motionen.

Jag ber med detta, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr WICTORSSON (s):

Herr talman! Jag skulle ha kommenterat reservationen 10. Med hänsyn till att den sena timmen kräver hushållning med kammarens tid ber jag att få hänvisa till utskottets motivering på s. 44.

Herr talman! Kraven på ekonomisk hushållning gör det nödvändigt för mig att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationen 10.

Fru SUNDBERG (m):

Herr talman! Fru Lundblad berörde reservationen 12 i sitt anförande.

Anslaget till miljövårdande åtgärder inom industrin har kommit hela samhället till godo. Enligt förslaget i statsverkspropositionen skall bidraget även för kommande budgetår utgå med 50 miljoner kronor och användas till att minska vatten- och luftföroreningar samt buller från industriella anläggningar. Därtill utgår bidrag till särskild anläggning för förstöring eller omhändertagande av avfall som avskiljs vid industriell reningsanordning. Jag vill särskilt nämna detta eftersom man av jordbruksutskottets skrivning på s. 47 i betänkandet nr 1 kan få uppfattningen att bidrag utgår till anläggningar för avfallsbehandling i allmänhet.

Så är inte fallet. Våra avfallsberg växer, och problemet med de ständigt växande mängderna ökar samtidigt som angelägenheten av

återanvändning från industrins sida också ökar. Att återanvända avfall är i högsta grad en miljövårdande åtgärd. Man kan beräkna att den totala mängden hushållsavfall i landet i dag är 2,8 miljoner ton. En tredjedel av detta avfall är återvinningsbart med de resurser som vi i dag förfogar över, och i framtiden kommer den procentuella andelen säkert att öka. Denna återvinningsbara del av avfallet utgörs av papper, glas och plåt. I den försöksverksamhet som startat och som också varit lyckosam har man fått ta stark hänsyn till transportkostnaderna i så måtto att man varit tvungen att lägga uppsamlingsdepåerna för sådan verksamhet nära de industriella anläggningar som kan ta till vara avfallet för återanvändning. Transportkostnaderna har med andra ord varit avgörande för beslut om tillvaratagande av avfallet.

Att denna industriella verksamhet är i hög grad miljövårdande är svårt att bestrida. Om man kunde nå 60 procent av hushållsavfallet – ett rimligt antagande – och ur detsamma utvinna 30 procent för återanvändning, dvs. tillsammans 500 000 ton, skulle detta innebära en kraftig minskning av den avfallsvolym som går till destruktion samtidigt som en ytterst angelägen besparing skulle ske av våra råvarutillgångar.

Moderata samlingspartiets ledamöter i jordbruksutskottet föreslår därför att medel ur anslaget för miljövårdande åtgärder inom industrin skall gälla till viss del också sådan avfallshantering. Lämpligaste formen för detta skulle vara att ge ett transportbidrag, förslagsvis med 15 kronor per ton.

I reservationen 12 har yrkats att 1 miljon av det nämnda anslaget skulle kunna disponeras för verksamhet av detta slag. Ett sådant i sig blygsamt belopp skulle bidra till att sätta i gång en verksamhet som förr eller senare måste komma till stånd men som nu förhindras genom att de ekonomiska möjligheterna inte finns.

Utskottsmajoriteten vill inte biträda detta yrkande, bl. a. under förespegling av att olika spørsmål som sammanhänger med verkningarna av det kommunala renhållningsmonopolet är under övervägande inom jordbruksdepartementet. Men detta gäller ju industrins del av avfallshanteringen. Kommunerna må, som fru Lundblad sade, kunna ta ut avgifter för sin del av hanteringen, men kostnaden för frakten till återvinningsanläggningen kan kommunen inte debitera den enskilde – åtminstone än så länge – och det är här spärren finns i dag. I stället blir det så att kommunen får betala för destruktionen av ett avfall som egentligen aldrig skulle ha blivit föremål för destruktion.

I en tid när riksdag och allmänhet så odelat uttalar sig för sparsamhet med våra resurser är det ett rimligt krav att man genom att bifalla yrkandet i reservationen 12 bidrar till sådan sparsamhet, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till denna reservation.

Herr MAGNUSSON i Nennesholm (c):

Herr talman! I jordbruksutskottets betänkande nr 1, som nu är föremål för riksdagens behandling, har utskottet också haft att ta ställning till motionen 1112 som jag och några partikamrater väckt. I motionen begär vi att riksdagen skall besluta om en ändring av bestämmelserna för bidragsgivning till jordbruk med mjölkproduktion men med begränsade

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

utvecklingsmöjligheter samt om bidrag till vissa miljövårdande åtgärder.

De nuvarande bestämmelserna säger att bidrag endast kan utgå till jordbruk med minst 50 000 kg mjölk i årsproduktion. Det vill vi ändra till 30 000 kg. Vi vill vidare att bidragen liksom nu skall utgå med 25 procent av investeringskostnaden men att det minsta bidragsbeloppet, som nu är 2 500 kronor, skall kunna sänkas till 1 250 kronor för att man skall kunna få in de mindre jordbrukens investeringar på detta område i bidragssystemet.

Vi som står bakom denna motion representerar län där de nuvarande reglerna utestänger 80 procent av alla jordbrukare från att komma i åtnjutande av detta bidrag. Många av dessa jordbruksföretag är naturligtvis deltidjordbruk, men jordbrukarna har en klar vilja att öka sin mjölkproduktion, en produktion som vi motionärer tror att alla i framtiden kommer att vara mycket tacksamma för. Jag vill här helt försynt påminna utskottet om den nya och positiva syn på jordbrukets problem som kännetecknar dagens debatt. Vi motionärer har väl haft en liten förhoppning om att denna positiva syn på småjordbrukaren och hans gärning i folkhushållets tjänst också i någon mån skulle ha trängt in i jordbruksutskottets plenisal.

Låt mig här ta några exempel på vilka uttryck denna syn på det mindre jordbruket och dess utövare tar sig. I det nya jordbruksavtalet har man gått in för att ge det mindre jordbruket ett extra mjölkpristillägg, som börjar utgå redan vid en produktion av 6 000 kg mjölk per år.

Ett annat typiskt tidens tecken tycker jag är att en armétekniker från Eksjö, som också är socialdemokrat, har väckt en motion till Jönköpings läns socialdemokratiska distriktskongress som nu pågår, och i den motionen har han just begärt att kongressen till lämpligt forum skall framhålla nödvändigheten av hjälp med lantbrukets behov av byggnader. I en artikel i Smålands Folkblad kan man läsa följande: "Under mitt jobb som armétekniker var jag mycket ute på landsbygden i såväl Småland som i Västergötland och Skåne. Jag reste omkring och tittade på traktorer som skulle kallas in till beredskap, och då fick jag se mycket.

Vad jag mest fäste mig för var hur orationella alla ekonomibygnader var, säger Arne Skär. Ladugårdar, djurstallar, foderutrymmen, torkar och utrymme för gödseln var ofta under all kritik."

Jag kan inte tänka mig något bättre forum än riksdagen för behandling av sådana här problem. Inom de tre borgerliga partierna här i riksdagen har man ju också uttalat sitt stora intresse för det mindre jordbruket. Allt detta gör att vi motionärer trots utskottets något negativa attityd i betänkandet har gott hopp om att våra krav i en ganska snar framtid blir antagna av en enhällig riksdag.

Utskottets värderade ordförande sade i sitt inledningsanförande i dag att vår motion nära nog är bifallen redan före motionens behandling i kammaren, ty motioner med närbesläktade yrkanden överlämnades för någon vecka sedan till 1972 års jordbruksutredning med uppdrag till utredningen att göra en översyn av reglerna för stödet till jordbrukets rationalisering. Naturligtvis vill jag gärna tro på vad utskottets ordförande sade, även om jag har svårt att läsa ut det i utskottets betänkande, som tyvärr präglas av stor osäkerhet på flera punkter.

Herr talman! Jag vill sluta mitt lilla anförande med att yrka att motionen 1112 överlämnas till 1972 års jordbruksutredning.

Överläggningen var härmed slutad.

Punkten 1

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Krönmark m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Krönmark begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1 punkten 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Krönmark m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Krönmark begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	233
Nej	—	68
Avstår	—	1

Punkterna 3 och 4

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 5

M o m. 1

Utskottets hemställan bifölls.

M o m. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels det av herr Magnusson i Nennesholm under överläggningen framställda yrkandet att motionen nr 1112 skulle överlämnas till 1972 års jordbruksutredning, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

M o m. 3 o c h 4

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 6–10

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 11

M o m. 1 o c h 2

Utskottets hemställan bifölls.

Nr 57

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

M o m. 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av herrar Israelsson och Enlund, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Takman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1 punkten 11 mom. 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av herrar Israelsson och Enlund.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Takman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	243
Nej	—	57
Avstår	—	2

Punkterna 12 och 13

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 14

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av herrar Wachtmeister i Johannishus och Andersson i Ljung, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Leuchovius begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1 punkten 14 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av herrar Wachtmeister i Johannishus och Andersson i Ljung.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Leuchovius begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	257
Nej	—	44
Avstår	—	1

Punkterna 15–28

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 29

M o m . 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 4 av herr Larsson i Borrby m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Jonasson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1 punkten 29 mom. 1 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 av herr Larsson i Borrby m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 151
Nej - 150

M o m . 2

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 30-33

Kammaren biföll vad-utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 34

M o m . 1

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 2-4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 5 av herr Larsson i Borrby m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Larsson i Borrby begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1 punkten 34 mom. 2-4 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 5 av herr Larsson i Borrby m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Larsson i Borrby begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 219
Nej - 82

Nr 57

**Torsdagen den
4 april 1974**

***Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område***

Nr 57

Torsdagen den
4 april 1974

*Anslag inom jord-
bruksdepartemen-
tets verksamhets-
område*

Punkterna 35--37

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 38

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 6 av herrar Larsson i Borrby och Persson i Heden, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 39

M o m. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 7 av herr Larsson i Borrby m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Håkansson i Rönneberga begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1 punkten 39 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 7 av herr Larsson i Borrby m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Håkansson i Rönneberga begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	171
Nej	—	127
Avstår	—	3

M o m. 2 o c h 3

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 40

M o m. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 8 av fru Anér, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Enlund begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1 punkten 40 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 8 av fru Anér.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Enlund begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 272
Nej - 28

M o m. 2

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 41 och 42

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 43

M o m. 1 o c h 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 9 av fru Anér, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

M o m. 3

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 44-46

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 47

M o m. 1 o c h 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 10 av herr Larsson i Borrby m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Larsson i Borrby begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1 punkten 47 mom. 1 och 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 10 av herr Larsson i Borrby m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Larsson i Borrby begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 217
Nej - 84

M o m. 2

Utskottets hemställan bifölls.

Nr 57

Torsdagen den
4 april 1974

Anslag inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde

Punkten 48

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 49

M o m. 1

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 11 av herr Jonasson m. fl. samt 3:o) reservationen nr 12 av herrar Wachtmeister i Johannishus och Andersson i Ljung, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Jonasson begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Wachtmeister i Johannishus begärt votering beträffande kontrapositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1 punkten 49 mom. 1 antar reservationen nr 11 av herr Jonasson m. fl. röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen nr 12 av herrar Wachtmeister i Johannishus och Andersson i Ljung.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Wachtmeister i Johannishus begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 113
Nej — 44
Avstår — 140

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1 punkten 49 mom. 1 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 11 av herr Jonasson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Jonasson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 157
Nej — 114
Avstår — 30

M o m. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 13 av herr Takman, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Israelsson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1 punkten 49 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 13 av herr Takman.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Israelsson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 285
Nej — 16

Punkterna 50 och 51

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

§ 4 Föredrogs jordbruksutskottets betänkande nr 2 i anledning av propositionen 1974:1 i vad avser utgifterna på kapitalbudgeten för budgetåret 1974/75 inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde jämte motion.

Punkterna 1—5

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 6

Jordfonden

Kungl. Maj:t hade i propositionen 1974:1 bilaga 11 (jordbruksdepartementet) under punkten IX:6 (s. 151-154) förslagit riksdagen att till Jordfonden för budgetåret 1974/75 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats motionen 1974:1468 av herrar Krönmark (m) och Andersson i Ljung (m) vari hemställts att riksdagen som sin mening gav Kungl. Maj:t till känna vad i motionen anförts när det gällde angelägenheten av att successivt nedbringa jordfonden med ca 100 miljoner kronor med en början fr. o. m. nästa budgetår med 10 miljoner kronor.

Utskottet hemställde
att riksdagen skulle

1. lämna motionen 1974:1468 utan åtgärd,
2. till Jordfonden för budgetåret 1974/75 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kronor.

Nr 57

Torsdagen den
4 april 1974

Jordfonden

Nr 57

Torsdagen den
4 april 1974

Jordfonden

Reservation hade avgivits av herrar Wachtmeister i Johannishus (m) och Andersson i Ljung (m) som ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen med avslag på Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1974:1468 som sin mening gav Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört rörande åtgärder för att nedbringa jordfondens omfattning m. m.

Herr KRÖNMARK (m):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen av herrar Wachtmeister i Johannishus och Andersson i Ljung.

Herr LARSSON i Borrby (c):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed slutad.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av herrar Wachtmeister i Johannishus och Andersson i Ljung, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Krönmark begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 2 punkten 6 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av herrar Wachtmeister i Johannishus och Andersson i Ljung.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Krönmark begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 260
Nej — 42

På förslag av herr talmannen beslöt kammaren uppskjuta behandlingen av på föredragningslistan återstående ärenden till sammanträdet onsdagen den 17 april.

§ 5 Kammaren åtskildes kl. 0.49.

In fidem

BENGT LAMBE

/Solveig Gemert